

ספר

משפטי הטעמים

הוסד ע"פ גאוני הלשון הקדמונים ה"ה בערלי המסרה
ובן אשר ובן כלעם והיוג ושאר זקני לה"ק נ"ע.

קונר ע"י

וואלף זינגר
לודוויג זינגר
היינריך זינגר

רעדע להיים

כשנת תקס"ח לפ"ק

bey W. Heidenheim in Rödelsheim 1808.

This Sefer has been made available by:

5314 13th Avenue
Brooklyn, NY 11219

TEL. (718) 972-0777

FAX. (718) 972-0178

A deluxe bound copy of this sefer is available at:

Biegeleisen Hebrew Book Store

4409 16th Avenue

Brooklyn, N.Y. 11204

(718) 436-1165

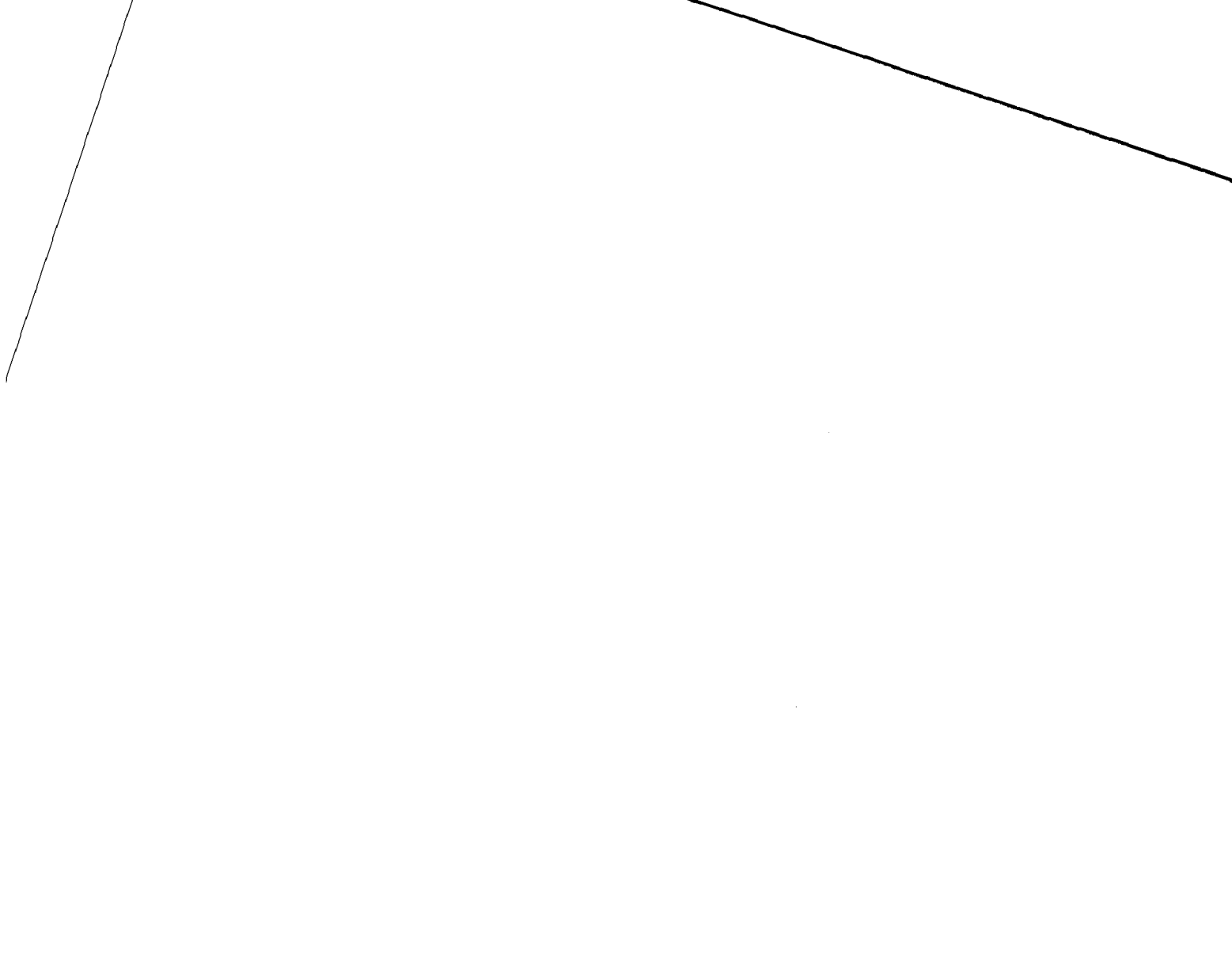
הספר הזה צולמה על ידי אחים גאלדענבערג

וניתן להשיג ממנו טופס מכורך, במחיר סביר, אצל:

בימ"ס ביגלאיזן

4409 16th Avenue

(718) 436-1165

הקדמה

נאום וואלף ב"ר שמשון ז"ל איש היירדנהיים. דברי האחרונים
צמשפטי הטעמים ואם הם מעטים רוצים המלאות חקויות, וסדרות
בדויות, על אדני הדמיון בנזיות, ומספרי הדפוס שנויות. הבלתי
נדויקים בראויות; כי הספרים הקדמונים הבדוקים, אצדו באורך
הזמן ובקקום בוקקים, ורבתה הממלוקת צספרים הנעתקים מהם
וצפרט בענין הניקוד ויותר ממנו בטעמיהם, והחכם המתנוכן בהם
להוליא משכטיטעמיהם, הלא ינוש ויכלם, ויחרש ויאלם. כי מי
חכם יודע וחזה, איזה יכשר הזה או זה. לא כן הדייקנים הקדמונים
להם נתנו הספרים המזוקקים והלרופים, גם הם ספרו ומנו כל ניקוד
וכל טעם עד שאמרו הטעם הזה נמלא כך וכך פעמים על אופן זה,
והטעם הזה לא נמלא כי אם פעם אחת במקרא וזה שתי פעמים וזה
כך וכך פעמים אך בתנאי, ומי מן האחרונים הבא אל הקדש פכימה
לאמר אליהם נמשלתי ואעשה כן גה אני? ואף כי החכם ר' אלי' הלוי
ז"ל כבר קבץ הרבה מדברי הקדמונים ועשה מהם חיבור נחמד אשר
קרה בשם טוב טעם, מ"מ לא ילא ידי חובת הניאור בראוי בהיות
משפטיו בלתי ברורים כהוגן ואין הכרע בלשוננו עד שצכמה מקוונות נתן

הקדמה

יד למעיין לשגות בדבריו ולהטעות הגירסות הנכונות שנמקראי קדש
כאשר ימלא כל בודק אחריו, וכמו שהעירותי בשער ב' פ"א אבל
האחנא ואבל היתבי.

ואחרי שכל מגמתי בחיבורי זה להעמיד המעיין על תוכן הלשון
ולהבינו צנירור משפטי הטעמים הנרופים והברורים להיותם עיקר
בהבנת מקראי קדש וכמו שאמרו קדמונינו "ליחס הטעמים א' הנקודות'
כיסם הכשמה אל הרוח ויחס הנקודות אל האותיות כיחס הרוח אל
הנפש (ס' התיקוני') לזאת שוטטתי בארש העברי' למנא מעין לרוות
למאוי, ומלאתי מים עמוקים דברי פי קדמונינו גאוני הלשון ה"ה
רמזי בעלי המסרת וקונטרס מיוחס לר' אהרן בן אשר טחכמי עברי',
ועמי המקרא לר" הנקרא בן בלעם ספרדי, ושער הנגינות להר"מ
הנקדק, וקונטרס אחר לחכם קדמון לא ידענו שמו, והגרת מימיהם
אל תוך ספרי זה והנה גאו המיס ויהי כחל טובע מקור חכמה.

וחלקתי הספר כולו לשערים והשערים לפרקים כדי שיבואו
הענינים כולם מסודרים על אופן יותר נאות.

והנה השער הראשון גם השער השלישי שניהם לקחתי מספר טעמי
הנוקרא להחכם בן בלעם, כי לא מלאתי זולתו מדבר על אודות
הטעמים על הסדר והאופן הנזכר בשני השערים האלה זולתי בן בלעם
לברו, ואולם השער השני הוא מקובץ מדברי כולם, וכל המשפטים
שמלאתי מוסכמי' מפי כולם אלא שהם נבדלים בזכר הכסוקים שהביאו
למשל לקיום המשפט כל אותן המשפטים לקחתי לי להלכה פסוקה
וכתנתים בלשון קל צרור ומוצן, אמנם הפסוקים אשר הונאו למשל
קננתי כולם ולא השמטתי פסוק אחד לאחד מהם על דעתי כי מריבוי
המשלים יתבררו כל לרדי המשפט גם יתלכנו טעמי הכתובים במקום

הקדמה

שיש מחלוקת בספרים, אכן המשפט אשר מלאמיו מיוחד לאחד מהם ולא לחברו, המשפט ההוא הזכרתי בשם אומרו, ודקדקתי אחריו עד מקום שירי מונעת, ואם הוספתי דבר שלא מפייה אמרתי בו כי כן כראה לי למען דעת כל מעיין כי מלני כתבתיו ואם שנית אתי תלין משוגתי וחכמינו הקדמונים נקיים.

ולתועלת המעיין הלגתי בסוף כל טעם המסרות המחברות כמה תיבות בטעם ההוא ובזה יעמוד המבין על עיקר כל טעם וטעם ועל שיכונו והלטרפותו בטעמים אחרים לפניהם ולאחריהם כי כמה טעמים לא יתחברו כ"א עם טעמים ידועים ואחרים עם טעמים זולתם כמבואר בזה השער.

והשער הרביעי סגור היה מקדם קדמונה, פתוס וחתום עדנה. ופתחתיו וגליתי מהתרויו ומלכויו, והשלמתי בו היכל הקדש לארבעת פניו, והי' כל מנקש הי', ונא אל ההיכל לפני, מעסים רמוכו יטעם, ודעת לכפשו יטעם.

מכלל הספר

שער א'.

מספר הנגינות וחלוקתם והנדליהם בדרך כלל.

דף עמו'

פרק א'. מספר הטעמים וצורתם ושמותם. = ה' א'

מספר המשרתים צורתם ושמותם = ו' ב'

פרק ב'. הבדל שבין הטעמים והמשרתים = ז' א'

פרק ג'. בחלוקת הטעמים לשלש מחנות = ח' א'

פרק ד'. יש טעמים מהרדפין ויש בלהימתרדפין ח' ב'

פרק ה', חלוקת הטעמי' לפי ריבוי משרתיהם = ט' ב'

פרק ו'. משכונה המשרתים = = = י' ב'

שער ב'

הטעמים בנחיתת משרתיהם אשר ישרתו בהם

פרק א'. האתנח בקרב מחנה משרתיו = יב א'

זקף קטן וגרול והבדלם = = יג א'

זרקא = = = = טו א'

יתיב = = = = יט א'

טרם = = = = כ ב'

טפחא = = = = כב א'

מכלל הספר

דף עמו'

לגרמי' = = = = כג ב'

פזר קטן = = = = שם

פזר גדול = = = = כד א'

פשטא = = = = שם

רביע = = = = כה ב'

חביר = = = = כו ב'

חלישא גדולה = = = = ל א'

שלשלה וסגולחא = = = = שם

סוף פסוק הוא סילוק = = = = ל ב'

פרק ב'. הפסק הונח לחקנת הדיבור והלשון לא

להקנת הענין = = = = לא א'

פרק ג'. חניית המשרחים = = = = לב ב'

שער ג'.

על זכונת הטעמים וסדרם ומקום הכנימה.

פרק א'. מה שראוי להיות שכן על דרך חוק = לב ב'

פרק ב'. מה שהוא שוכן על דרך הראוי לעבור = לג א'

פרק ג'. הטעמי' המנועים לבוא זה אחר זה = לו ב'

פרק ד'. סדר הטעמים האחד אחר אחר = לו ב'

פרק ה'. מספ' משרתי כל אהר ואח' מאלה הטעמי' לח א'

מכלל הספר

דף עמו'

לח א'

פרק ו'. מקום נעימת הנגינה = =

שער ד'

מסימני ההעמדה והדניקות ועילתם וענינם.

פרק א'. מיופי גלגול הדבור ועילת הגעיא

והמתג והמקף = = = לט א'

פרק ב'. משפטי הגעיא והמתג והמעמיד = מה א'

פרק ג'. משפטי המקף הוא סמיק = = סא א'

תיקון. בדף כ"ג ע"ג שורה י"ג ל"ל הוא הממלק והמקל השובר

לח הפסק אינו.

משפטי הטעמים

שער א

הנגינות והם הטעמים והמשרתים.

פרק א.

משמות נגינות המקרא ולורחם ומספרם.

הנגינות, לפי דעת קרמוני הקדמונים שהיא עיקריה, יתחלקו לשני ראשים, הראש אחד יפנה אל הימין והם כלל הנגינות המפסיקים הנקראות ביחוד טעמים או מלכים; והראש אחד יפנה שמאלה והם כלל הנגינות הכלתי מפסיקי אבל הם רהוטים בנעימחם אל הטעמים הבאים אחריהם, ואלה נקראות משרתים. וכל הקדמונים ה"ה בן אשר וכן בלעם ור"י היוג והראב"ע וסיעתם כולם הסכימו על מספר הטעמים שהם שנים עשר, ועל המשרתים שהם השעה, ולא ראיתי לאחד מן הדיוקנים שמנה אותם על סדרן וזאת החכמה ר"י בן בלעם לברו, ואלה דבריו בטעמי המקרא שלו.

דע כי הטעמים של כ"א ספרים (הכוללי) כל המקרא חין

כזשפטי הטעמים

משלש הספרים שהם איזו משלי תילי' טעעמיהם מזונים מיתר
(הספרי') הם שנים עשר. ואלה שמוחם :

א) פּוֹר והוא על שני פנים, האחד נקרא פּוֹר גְּדוֹל⁹⁹
והוא קרני פרה, (ובמסרה קראו לו אופן ועגלה), פּוֹר
קָטָן, (וישקוראים לה מרעיש.

ב) תְּלִישָׁא גְּדוֹלָה. ג) מְרָם ולו שתי חמונות
האחת מקל אחר על האות הנוטה מימין לשמאל והוא
הנקרא גְּרָשׁ (וישקוראים לה אולא ויקראו לאולא שכול
האחת קדמא) והאחרת בשני מקלו' והוא הנקרא גְּרָשִׁים
או שני גרשין. ד) יְתִיב וגם לו' ב' דמיונות, האחד
דמיון שופר מהפך, והאחר מקל מלמעלה הנוטה משמאל
לימין, וקורין אל דמיון שופר מהפך שלמטה יְתִיב וקורין
לאותו המקל של מעלה פְּשִׁמָּא, ואשר הביא שינוי
הדמיונות האלה יבואר להלן על מקומם. ה) זְקָף גם הוא
האומים האחד הוא זְקָף קָטָן והמונהו שתי נקודות זקופות
על האות, והאחר הוא זְקָף גְּדוֹל ותמונתו ב' נקודות
ומקל אחד זקוף על שמאלם. ו) אַתְּנַהֲתָא*

זרקא

(*) ויש שקוראים לה תונה, ויש סחפא גם סעפא גם סספא,

(ז) זרקא • (ויש שקורין לו זינור והוא ל' עברי שהוא זרקא
 בלשון ארמי) (ח) לגרמיה • והוא מקל בין ב' היבות וענינו
 יבואר בסמוך פ"ב • ט) תביר • י) רביע (ויש שקורין
 לו מיושב ואין הבדל ביניהם אלא שזה לשון ארמי חס לשון עברי) •
 יא) טפחא ויש שקורין לו טרחא ויש דחי • * יב) סילוק
 הוא סוף פסוק, (ותמומו מקל כעין באות הראו' להנניח בתיבה
 אחרונה של פסוק והוא סימן לסילוק ולחתימת הפסוק • ודע כי אותם
 שתי נקודות הנמלאת בספרינו אחר סוף כל פסוק אינם מכלל הטעמי'
 אבל הם המלאת הסופרים אשר עשו לתוספת סימן ההכסף ואין לו
 לנצל הטעמים עסק עמהם).

(הן אלה שנים עשר טעמים לפי דעת הקרמונים, ולא
 הכניסו במנינם לא הסגולתא ולא השלשלת אשר קראו בעלי
 המסרה מדעים גם מדעיד, ולא הפסק מטעם המבואר להלן
 פרק

וראיתי לנצל טונ טעם שאמר שלא יקראו סחפי כ"ל להאמתם
 הבא בראש פסוק, וכמוהו כתב נצל ערוגת הנשם, אכן
 ממסרה בפ' אחרי נפסוק ערות כלתך לא תגלה שמסרה כל
 סחופי בלר"י, נסתר דבריהם, והעיקר שקראו: יבון נעניר
 לורתו לשון החופי כהן כלומר כוס הפוך •
 *) וראיתי לחכם קדמון שאמר בראשית נערחא את
 השמים בדמי, ונראה מדבריו שיקרא ערחא כשאין משרתו
 לפניו ויקרא דמי כשמשרתו לפניו, גם יתכן שלא יקרא דמי
 כ"ל כשהתיבה מלעיל.

משפטי הטעמים

פרק ב', ויש מן הקדמונים שהכניסו השלשלה והסגלחא
במנין המלכים אע"פ שאין להם טכסים כל מלוכה, גם
הכרילו היתיב מן הפשטא ומנו אותם לשנים לכן העמידו
מספר המלכים על ט"ו, ויש שהעמידו מספרם על ט"ו, כי
הכרילו עור בין שני מיני הזקפים, ויש שהכרילו גם בין שני
מיני הפזר לכן העמידו מספר המלכים על י"ו, ואין בזה
שום הברל בעיקר הדינים כ"א באופן ביאורם, לכן כעקבות
קדמונינו נלך כי הם דרכו בדרך יוחר סלולה.

והמשרחים לטעמים הם השעה ואלו הם.

שופר והוא מתחלק לשלשה חלקים, האחד שופר מונח
ושופר עלוי, והשני שופר כרבלחא והשלישי שופר **הפוך**
(כול מהפך), ותלישא קטנה, ואולא, ומרכא.
והדרגא. (ויש שקירין לו שישלה גם שופר גלגל.)
ומאיילא (ותמונתו כתמונת הטפחא). וגלגל הוא ירח
בן יומו. ואע"פ שמונח ועילוי דומים זה לזה אוחן הבאים
לפני אתנחהא זרקא וזקף וסי' או'ז נקראין עילוי, ולפני
שאר מלכים מונח, ויש קוראין העילוי שופר ישר או
שופר הורך.

פרק ב'.

הנלל שנין הטעמים וזין המזרחים.

אשר יפריד בין הטעם ובין המשרח הוא שהטעם ינוח בלא משרח כגון **בראשית**, ואין משרח בלא טעם, ולפי שלא יחכן למשרח לעמוד בלא טעם לכן נקרא משרח ולא יכון הטעם להיות משרח ולא משרח להיות טעם אלא **השלשלת** בלבד בשלשת הספרים איוב משלי תולדות שפועמים תהיו טעם ופועמים תהיו משרח. אבל כב' א ספרים אינה מצויי' כ"א בז' מקומות ובתהלה הפסוק ופסיק אחריה, והם ויחמהמה! (בראש' י"ט י"ו), וימאן (שס לט ט), ויאמר (שס כד יב), וישחטו (ויקרא ט כג), ונבהלו (ישעי' יג ה), ויאמרו (עמוס א ג). ואמר-לה (דעזרא כ טו) (וכן אמרו במסרח בפ' צו ז' מילין בטעם מרעימין ופסקין), והואיל והן במנין אינן נחשבין לא עם הטעמים ולא עם המשרחים. וכן **הסגולה** (ויש שקורין לו שרי) שהיא ג' נקודות אינה מנוי' לא עם הטעמים ולא עם המשרחים לפי שאינה באה כ' א אהר הזרקא ואילולי שהזרקא תהלה לא היה הסגולה באה, ובכל מקום שבאה הזרקא באה הסגולה אהריה חוץ במקום

משפטי הטעמים

ממקום אחד במקרא שאין סגולה באה אחרי' והוא כה
אמר יי' לְמַשִּׁיחוֹ לְכוֹרְשׁוֹ אֲשֶׁר-הֲחֻקְתִּי
בִּימֵינוּ* (ישעי' מה א) , ופעמים באות ב' זרקות זו אחר זו
וסגולה אחת באה אחריהן כגון גַּם בְּטֶרֶם יִקְטֹרֶן
אֶת-הַחֶלֶב . (ש"א נ טו) וכן הפסקו לא נמנה לא עם
הטעמים ולא עם המשרתים , עם הטעמים לא נמנה מפני
שאינו בא כ"א עם המשרת כגון יוֹסֵף יי' עַל-עַמּוֹ
כֵּהֶם (דב"א כ"א ג) וזמננו למעלה שזה שופר מהפך הוא
מן המשרתים , ועוד עֲשׂוּ כְּלָה (נרשית י"ט כ"א) הוא
שופר עילוי והוא מן המשרתים . ואם לחשך אדם לומר הלא
לגרמי' בא עם השופר ? זהו דרכו שלא חמצא לעולם לגרמי'
בא כ"א בשופר ומקל בין שתי היבות , וכל לגרמי' שבמקרא
באים לפני רביע כי אביאנו אֶל-הָאֲדָמָה
אֲשֶׁר-נִשְׁבַּעְתִּי לְאֲבוֹתַי (דברים לא כ) לכד במקומות
מעוטים הסנויים בזה הביאור בשער הלגרמי' , ולעולם לא
חמצא פסק לפני רביע (נאמלע פסוק) כ"א במקום אחר
במקרא והוא כה אמר הָאֱלֹהִי בּוֹרֵא שָׁמַיִם (ישעי' מכה)
והוא

(* כן כינון דהאי קרא נב"י ומדויקים וכן עיקר לכורש נסוכת
לגרמי' כי לעולם לא ישמשו שני מונחים לרביע אם לא שהראשון
מונה לגרמי' כמבואר לקמן שער ב' פ"א ברין הרביעי .

ח משפטי הטעמים

(והוא פסק לכן הוא נמנה בהרי פסקין דכפרא נמערבת ערך כ"א וכמוכו חזרו אשמעה מה ידבר **ה' ז י** (חילי' פה"ט) בפסק גס הוא כדי להפסיק בין שני שמות הקדושים וזכו עליה לפסק כאשר ינאר להלן בשער הפסק ואין כאן שום עילה למונח לגרמיו). אבל בכל המשרחים המצא פסק בא עמהם לפיכך לא נמנה עם הטעמים, ולא עם המשרחים מפני שלא נמנע דגש מלבוא אתרו' בין יה"וא לבג"ד כפ"ח.

פרק ג'.

נהלוקת נעימת הטעמים לשלש מחנות.

דע כי אלו י"ב טעמים מהחלקים על ג' חלקים. החלק האחד ידים הקול ויעלהו, והן ג' פזר ותלשא וטרם. והחלק השני יהי' מונח, והם יחיב (ונכללו הפסטה) וזקף ואחנחחא, חשבונם ג' אם הי' הטעם עם מלך אהרון בהיבה. והשלישי יבוא מהלקוחו עילוי, והם שארית הטעמים מלבד הטפחא והסילוק שאם היו עם מלך אהרון כמלה הורו לחלק המונח.

משפטי הטעמים

פרק ד'

נחלקת הטעמים אל מתרדפין ואל מתרדפין.

אלה הטעמים מהחלקים. חלק א' שמחרדף אחד אחר
חבירו, והחלק הב' אין בו דריפה כלל. המנועין מן הדריפ'
הם ששה, טרם, והלשא, ורביע, וטפחא, ואתנחא,
וסילוק. והמתרדפים הם ששה, פזר, ויהיב (ונכללו הפשטא),
זקף בין גדול בין קטן, ולגרמי', חביר, וזרקא. ויש בהם
שמתרדפים שנים ולא יחד ויש שמתרדפים שלשה ויש
שמתרדפין יותר.

הפזר מתרדף אחד אחר חבירו מן שנים ועד המשה,
וששה ושבעה לא ימצא, אבל יש אחד במקרא שמחרדף
שמונה והוא ועמהם אחיהם המשנים זכריהו כן ויעזיאל
ושמירמזות ויחיאאל וועזי אליאב ובניהו
ומעשיהו (דכ"א ט"ו י"ט). והמתרדף ב' כגון וימהרו
וישכימו (יכושע ט יד), ומהרדף ג' בני הימן בקיהו
ומתניהו (דכ"א כה ד), והמתרדף ד' ושבניהו
ויושבט ונתנאל ועמשי (דכ"א ט"ו כ"ד), ומתרדף ה'
ואהיו שמעיה ועזראל מללי גללי (כזמי' יב לו).

ואשר יתדף ג' ולא יחד הם זקף וזרקא:

הזקף

ט שער א' פרק ד'

הזקף (קטן וגדול) יתכן להיות אחד כגון ועלינו (ע"א י"ד י'), והמתרדף ב' כמו ומשה בן־שמונים שנה ואהרן (שמות ז' ז') (וכן ויאמר יי בראשי כ' ד', ותכל כל־עבודת שמות ל"ט ל"ב, ואתה לא כן דגרי י"ח י"ד, וטהר אך (צמזכר לא כנ), והמתרדף ג' כגון כבואך בכל וראית וקראת (ירמי' כ"א ס"ח).

והזקא מתרדף ב' כגון כה אמר יי למשיחו (ישעי' מ"ה א') ומתרדף ג' במקום אחד ואין וולתויען אשר שלהת מלאכים לדרוש בבעל־זבוב (מ"ב יו').
ואשר יתרדפו ב' הם יחיב (וכפשט' ממנו) לגרמי' וחביר.

היתיב כגון מפני תנופת יד יי (ישעי' יט יו').
והלגרמי' כגון מדוע עברת ולהלהם (שוכטי' י"א).

והתביר כגון לרדת אל־כרם (מ"א כא יו'), וכבר זכרתי בס' הוריות הקורא שהחלישא מתרדף במקום אחד והוא בוא הנה ואשלחה אוהך אל המלך (ע"ב י"ד לנ), ונתברר לי הוא שדכריהם על זה הוא שהראשון טעם והשני משרת, החלישא שהוא טעם הוא בראש התיבה, והחלישא שהוא משרת הוא בסוף התיבה.

משפטי הטעמים

ורע זה שהזיקק אל המשרתים כרי להכריע המחלוקת לפי שאילו אמרת אשר נחלו אלעזר הכהן ויהושע בן נון (יהושע יטכא) בלא משרת עד שחגיע אל הטעם הורע כוחו של דיכוד והושפלו המשרתים ונקטעה המלה עד שיגיע אל הטעם.

פרק ה'

על הקמת המשרתים לטעמיים.

דע כי יש בטעמים אשר לא ישרתו כ"א משרת אחד והוא הקל שבהם, והיתר שבהם שישרתוהו מן המשרתים שבעה, והוא מחלקת על זה האופן אל ששה חלקים: האחד יהא' לו משרת אחד לכר והוא הסילוק כגון ואת הארץ (נראש' א א).

והשני יתכן שיהיו לו ב' משרתים, והם ד' טעמים, לגרמי' כגון כי המלט אמלטו (ש"א כד א). ואתנח כגון כי לא תחפירי (ישעי' כ"ד'). וזקף כגון אשר יצא ממעיד (נראש' טו ד). ונפחא ויבאלו יין (נראש' מוכה). והחלק השלישי יתכן שיהיו לו ג' משרתים והוא הרביע כגון גם בן ואח איןלו (קבלת ד:).

והרביעי שיהיו לו ד' משרתים, והם זרקא וחביר.

שער א' פרק ה'

הורקא הנני עומד^ו לפניך^ו שם ועל-הצור^ו (צמות י"ו)*, התכיר כגון כל-הבא אל-המקום אשר-נכל שם עשהאל (ט"ז נ' כ"ג).

וההמישי שיהיו לו ה' משרתים, והם חלשא וטרם. החלשא כגון ועל-הנהל יעלה ער-שפתו מזה ומזה כל-עץ-מאכל (יחזקאל מ"ג י"ז). והטרם כגון יוציאו את-עצמות מלכי-יהודה ואת-עצמות-שריו ואת-עצמות-הכהנים (ירמי' ח"א).

והששי שיהיו לו' משרתים והם פזר ויחיב (פזט"א) כגון והנותר לנשיא מנה ומנה לתרומת הקדש ולאהוזת העיר (יחזקאל מח כ"א) (נפסוק הזה יש שזה לבד מן הגלגל ובכללו הם שבעה עיין לקמן פרק ז' שער הפזר). והיחיב יש מקום אחד במקרא שיש לו' משרתים והוא וישלה הזקיה מלך-יהודה אל-מלך-אשור^ו לכישה ו לאמר חטאתי (מ"ג י"ד).

ודע שאלה שנים עשר טעמים כולם יחכנו להיות כהחלח הפסוק לבד הסילוק בכ"א ספרים, אבל בשלשם הספרים אמ"ה

* בספרינו שם נמוכה ופסק אחריו ומלת על בנשיא וכן ג' דברי' דסמרי אהררי, ונרור הוא שכשיש פסק ל"ל נמרכת בפניאר לקמן שער ז' פ"א נדין הורקא, וכן מלאתי ניה' כי מרכת.

מושפטי הטעמים

אמ"ח יתכן להיות בתחלת הפסוק לפי ששם ישרתהו יותר
משמש אחר, ובכ"א ספרים לא ישרתהו כ"א שמש אחר,
ופסוק משהי חיבות לא יהי' בג' ספרים בעבור כן יתכן
להיות סילוק בג' ספרים בראש הפסוק.

פרק ו'.

על שכונת המשרתים.

דע כי המשרת אל יתכן שיהי' שכן האחד לימינו על אופן
מכל פנים כ"א שלשה והם שופרמונח ושופר עילוי
ומרכא. אשר בחלו אלעזר הכהן ויהושע בן
נֹון (יהושע יט כא) ודומיהן מן המונח. ומן העילוי כגון כי
מהראית (ט"א כ"ג). ומרכא כגון אשר בית ישראל
(יחזקאל טו). ושאר כל המשרתים לא יתכן שכונתם.
והשופר המונח ישרת לחלשא ולטרם כאשר יהיו לו ג'
משרתים ויותר. וליתיב פשטא כאשר יש לו ד' משרתים,
והמיוחד שבמקרא שיש לו ו' משרתים כמבואר בפרק הקדו'.
והשופר המונח יהי' שכן אל דרגא כגון גם בן ואח איך
לו (קבלת ד' ט). ואז לא יהי' שכן אל שופר הפוך כגון
וקראתי עליו לבל-הרי (יחזקאל לט כא), ויהי' שכן
למאיילא.

שער א' פרק ו' יא

למאיילא כגון ומוזן לבלא-בה (דכיילד'ט' וי"ס), ויהי'
שכן למרכא כגון וישלח האלהים מלאך
לירושלים (דכ"א כ"ט), ויהי' שכן לה הרגא כגון
ויקרא יי למושה (שמות י"ט), ויהי' שכן לה הטרם
בעצמו. ההלשא לא יהי' שכן לה אלא אולא בלכר בר'
טעמים, ביהיב פשטא כגון ונבקע הר הזיתים
מוחציו (זכרי' י"ד), ובטרם כגון בהעביר בניכם
באש (יחזקאל' כ"א), ובזרקא כגון ואשר יבוא את-
רעהו ביער (דברים י"ט), ובחביר כגון נהלת
עבדי יי וצדקתם (ישעי' כ"ד). מרכא יהי' לה שוכן
כמוהה כגון אשר בית ישראל ועשים פה (יחזקאל
ס"ו); ויהי' שכן לה מאיילא במקום אהד אם ארץ
מאפליה (ירמיה' כ"א), ותהי' שכנה לזרקא וליהיב (פשטא)
ולסילוק. הדרגא תהי' שכינה לשופר מונח כגון לא
בסתר דברתי (ישעי' מ"ט), ותהי' שכינה למרכא
מיכפלח ויבא לו יין (נחש' כ"ב), ותהי' שכינה לטעם
חביר בלכר. שופר כרבלא יהי' לו שכן שופר עילוי
אשר כפר בהם (שמו' כ"ג). שופר מהפך לא
יהי' שכינו אלא יהיב פשטא בעצמו כה אמר.

משפטי הטעמים

שופר עליו יהי' לג' טעמי' שכן אחנה וזקף וזקא וסי' או'ו .
עילוי מאיילא לא ההי' שכינה אלא לאתנחחא וסיף
פסוק כגון **קַפְדָּה־רַבָּא** (יזקאל ז' כה) וכגון **לְהַחֲלוֹ**
(ויקרא כ"ד) . הגלגל יהי' שכן לפזר גדול בלכד כגון
ויהושע בן־נון (יהושע יט כ"א) .

ודע אלו השכניות לא יתחלף תיקונם ומנהגם ולא
יועדו בפסוק אחד לפי שהמאיילא והגלגל לא יהיו בפסוק
אחד , והמתיגה אשר ההי' עם הזקף קטן לא תהשב משרת
כגון **והכהן** המקריב (ויקרא ז' ט') אבל היא סימן
לביטול הגעיא , לפי שהמתיגה והגעיא לא יתחברו יחד .

ודע שיש מן המשרחים שנים שלא יבואו בצד חיכה הטעם
א"כ יבוא אחריהם משרה אחד , והם תלישה קטנה ואזלא ,
אבל יש מן הוק אזלא שחהי' שכינה לטרס (ר"ל זוכן כלדו
יכמוך לו) ולשאר הטעמים לא ההחבר (ר"ל שלא תהא סמוכה
להם כלדס אבל יהי' אחרי' עוד משרת אחר , דרגא מהכף או מרכא)
וההלישא קטנה היא חחחבר לפעמים אל הטרס בלי משרת
(אלה דברי בן כלעס וקצה שהרי לעולם אחר ת"ק יהי' אזלא לפני טרס
כאשר יבואר להלן ? ונראה שז"ל והתלישא גדולה תתחבר לפעמים
אל הטרס בלי משרת וכמבואר לקמן בשער ג' במאמרה) .

שער ב'.

הטעמים בבהינה משרתיהם אשר ישרחו בהם .

פרק א'.

על שנים עשר הטעמים והכלוים עמהם שלשלת וסגולתא ופסק .

אתנהתא . לעולם לא חבאנה שהי אתנחחות בפסוק
 אהד לפי שהיא הנהג מנהג מחצית הפסוק ולא ישרחנה כ"א
 עילוי חוץ מן י"א מקומה שישרהנה מאיילה ע"פ המסרה ,
 והיא דומה לטפחא , וסי' נמסר בכפרד פינחס ודניאל סי' ג'
 ודה"כ סי' כ' . ויאמר בן בלעם וו"ל : אהנת לא ישרהה כ"א
 שופר עילוי חוץ מן י"א מקומות שהשרהה המאיילה
 והשלמה והנאה שיש בין המאיילה ואתנהתא מלך אחר ,
 כד מן חר וישבו־בה ויבנו־לך רד"הב (כ'ס) , ואלה הם
 ויצא־נה (נראשית ס' י"ס) , בשבעותיכם דוכיזם
 הבכורים (נמדבר כח כו) מאפליה (ימי' ב לא) קפדה
 בא (יחזקאל' כ"ה) לאופנים (יחזקאל' יג) ובאת־שמה
 דיחזקאל (י"א י"ס) ותאמר־נה־לָה (רות א י) ומזון
 לְכֹל־אֲבֵה , והכרו דדניא (ר' ט' ו"ס) ובאת־שמה
 (הסלכיס נט ט) וישבו־בה רד"ה (כ' כ'ס) עכ"ל , (ובכולם

משבטי המעבים

יבוא האהנה מבלי טפחא לפניו, ובספרים מדויקים וכהבי
יד כולם במקף ובג"ד כפ"ת שאהריהם רפה בעבור יהו"א
שלפניו, חוץ מן בני"ת קפדה בא ולמ"ד לה ושי"ן שמה
שהם דגוישים בס"מ בדין דהיק, והרד"ק בפירושו על וכוז
שמה אמר נחלקה המלה בטרהא והם עשרה בטעמא
עכ"ל. וכבר מסיימת המסרה ברניאל סי' ג' כי לאופנים
פלוגתא, ולכן הרד"ק לא אמר כ"א עשרה, ודע כי
וישבורכה הנ"ל המאיילא בני"ת ברוב המדויקים וכערות
החכם הוה שהוציאו מן התנאי שהתנה באמרו בר מן חד
וישבו בה, ור"ל היץ מן חד שבא במאיילא אף שאין בינה
ובין האהנה טלך אחד, והנה החכם ר"א הלוי ז"ל בספרו טוב
טעם פ"א בחמונה המאיילא העתיק רק דאשיה דברי החכם
הוה והשמיט בר מן חד וישבו בה והטעה להחכם בעל מנחה
שי להגיה וישבו בה המאיילא ביור על פי התנאי הנ"ל, וכשל
עוד ונפל עוזר). ויאמר עוד החכם הנזכר: ויהבן להיות
לאהנחה ב' משרתים מנח ועילוי כגון כי מה ראית
(אח כמ"ג), כי לא תהפירי (ישי' נד ד) ורומיהן, ויהבן
לבוא בראש הפסוק כמו ובהר (יבואע טו ע"ג) במדבר
(טו טו ס"ח) ויאמר אל נא אהי (בראש' יט ז) עכ"ל.

הזקף גדול אין לו משרת, (ונמקום הזקף קטן הוא
באס אין תיבה ראוי' לו"ק וכנימר לקמי').

הזקף קטן אם יש לו משר' אחד והתיב' אשר בה המשרת
נגינת' בראש' או יהי' המשר' מכרכל כגון וכי גוי גדול (דברי'
רת) ולא דבאו (ירמי' מד י). רגע אדבר (ירמי' יט ז), ואם
אין הנגינה בראשה או יהי' משרחו עליו כגון ולא פחדו
(ירמי' לו כד), ורגע אדבר (ירמי' יט ט), טפכם
נשיכם (דברי' כט י), (וכבר כתנתי בשום שכל לחורת האלקי'

מפורש בראשית י"ט ט"ז גם כ"ז ר' כי ישרת המונח בתיבת הזקף
בתנועה השנית של תיבה אס היא ראוי למתג כי אז ישתנה המתג
למונח כגון ויאמר אל האשה בראשית ג' א' ולא כן
ותאמר האשה שלאחריו בפסוק י"ג כי בזה המתג בהנדה
הראשונה והיא לא ישתנה למונח, וכן והארמה דברי' י"א י"ז
הה"א במונח ולא כן שלאחריו בפסוק כ"א על הארמה שהה"א
במתג ולא בשתנה למונח, ולכן כל לשון עשיי' במתג בר מן ד' במונח
כמו שכתב בערך עשה, והטעם כי בארבעתם המתג בהנדה השנית
וכשתנה למונח, ומזה תבין למה כל בית-אל שנטעם ז"ק הני"ת
במתג סין מן ג' שכתבו במסרת אלל ויסעו מבית אל, בראשי' ל"ה ט"ז
שנא זהב הני"ת במונח, וזה לפי שנשלשם המתג בהנדה ב' הי'

משפטי הטעמים

ונסתכה למונח, ודע שלאו דוקא נמונח מסרת חוקף כוכג הדין הזה
אבל גם (אזלל מסרת כטרס ומסרת הראשון לפסטט הדין כוכג
וכמו שהעירותי לקמן נדן הפסטט).

ואם שנים משרהים אע"פ שאין הנגינה באות הראשון
כ"מ הוא מכרבל והשני עילוי כגון **אֲשֶׁר יֵצֵא**
מִכֹּעֵיךְ (נראשי ט"ו ד'), **אֲשֶׁר כָּפַר בָּהֶם** (שמות
כט לג), וגם אם אין לו כ"א מסרת אחד אף אם הוא
באות ראשון אם היכה הקודמת לאותו מסרת מוקפת לו הוא
עילוי כי אז נראה כחיבה אחת ונראה שאין הנגינה בראש
כמו **בְּכָל-אֶרֶץ מִצְרַיִם** (שמות ז יט), ואם חוקף בלא
משרת (ומנלי פסטט אי ימינ לפניו) יבוא לפניו מקל בחיבה ו
לחיקון הנגינה, או בחיבה שלפניו אם היא מוקפת לו כי
אז הוא כחיבה אחת, כגון **וְהִכְהֵן** (ויקרא ז ט) **וְהִנְבְּרִי**
(דברים כט כא) **וְאֲבִנִי-שָׂהֶם** (שמות לה ט). ויאמר בעל
טעמי המקרא ז"ל ודע כי הטהיגה התי' עם הז"ק בחחלת
החיבה אם התי' החיבה כלי מסרת לבער הגעיא מן האות אשר
היא עליו כגון והכהן והדומים לו, וחוקף גדול מרמו בו
בעמידה נצבה עם המקל מפני שבא בלא מסרת ובלא
מחיגה מלמעלה כגון ויעמוד בין המחיים (נמדנר י"ג) ויבוא

שער ב' פרק א' יד

עד לפני שער המלך (אסתר ד ז) עכ"ל, ובמקום אחר אמר והמתהיגה אשר ההי' עם הו"ק לא תחשב משרת כגון והכהן המקריב אבל היא סי' לבטול הגעיא לפי שהמתהיגה והגעיא לא יתחברו יחד עכ"ל, נשמע מיני' שהוא הי' גורם ויעמ"ד בוג' בין במרכא וכן מצאתי בכ"י של שנת ג"ד אכן יה"בי כתב כגירסה ספרינו.

(ודע כי מדייקת המקרא למדנו שלא יבוא קדמא ח"ק בתיבה אחת כ"א בתנאי כשיהי' ההברה השנית של תיבה ראוי' לגעיא והיינו כשיש בינה ובין האות המנוגן שני שבאים רלופים דוגמת לִיחֲלֵאֵל לִיחְצֵאֵל, צפ' פנחס, וכמוהם וְעַל-צָבָא, שְׁמֹר-לְךָ כי המקף מתברר שתי התיבות לאחת, או אף שאין ביניהם צ' שאין רלופים אבל יש ביניהם שוא נח ותנועה דוגמת וְאֲשֵׁרִיאֵל לְמֹלְכֵיאֵל וּמְנַחֲתָם, וְאֲבִנֵי-שָׁהָם בשמות ל"ה ע', וְאֲבֵרָהֶם בראשי י"ח ט"ז, וכמוהם וְהַבְּקָר במדבר ל"א ל"ח, וְהַבְּשָׂר כָּל טְהוֹר וַיִּקְרָא ז' י"ט, וְהַפְּהֵן כי הדגש אשר בני"ת ובכ"ף מפיל האות הנה בכל אלה ודומיהם יבוא ז"ק עם קדמא לפניו בתיבתו, אבל כשאין שם התנאים הנזכרים לא יבוא ז"ק כלל אבל יהי' תמורתו זקף גדול כגון וְאֲבֵרָם בראשי י"ו י"ו. וְחֲמוּרִים במדבר ל"א פסוק ל"ה ול"ט, לְאֲחִירִים לְאֲזִנֵי לארור

משפטי הטעמים

לארוד לפוה לישוב שגפ' פנחס כולם צו"ג כי אין באחד
מאלה אחד מן התנאים הנזכרים, ועוד דע והנן כי כל התנאים
הנזכרים לא הותנה כ"א בשאין לפני הזקף תיבה המוטעמת בפשט
אבל בשיקדם לו פשט או לעולם הזקף שאחריו הוא זקף קטן לא
ז"ג אפילו בתיבה בת מנועה אחת כגון **ויקרא אלהים לאור**
יום והדומים לו, ומלאנו מחלוקת בין הספרים והסופרים בתיבת
את-כספך ויקרא כ"ה כ"ז, ונדומה לו **את-הדברים**
בשמות ל"ד א' ודברים י' ב' שלמי עדות בעל א"ת הראשון דשמות
הקדמא באלף בם"ם לא נה"א וסנרו דדברים הקדמא נה"א לא באל"ף
ואת-כספך האל"ף בגעיא, ואין טעם לשינויים האלה, אכן
כבר קדמו הנקדן יהב"י וכתב בכולם הקדמא באל"ף, וכן מלאתים
במקרא כ"י של שנת כ"ד, וכפי הנראה מחילופים אלל את כספך
ואלל את הדברים דדברים דבר זה שנויי במחלוקת ב"א וב"כ, ודברי
בעל א"ת דלא אחד מנהון).

ובמסרה פ' וארא גם בדה"א סי' י"ח מסר י"ו זוגין מתחלפין בטעמא
בחד ענינא חד זקף וחד תביר וע"ש. ובערך אמר מהר ויאמר אלי
יו"ד בטעם ז"ק ביחזקאל. ובערך **אד בן-אדם** ל"א בטעם ז"ג,
ובפ' וישלח **ועמיו** ח' בטעם זקף גדול. ובירמי' סי' מ"ח **ארור**
ח' בטעם ז"ג. ובפ' וארא גם פ' פקודי **ואש** ג' בטעם זקף גדול,

ונפ' רשנ ל"ח י"ד מ"ח ד"א ז' בטעם זקף גדול. ונסוף פ' טו
 י"א זונן מן ב' ב' צענן קדמא רביע ותנינא זקף.

(זרקא הוא טעם ככ"א ספרים אבל בשלשת הספרים תילים
 מסלי איוב מלאכו גם זרקא משרת והולרכו שס להבריל זיניהם
 והעמידו כל זרקא משרת בראש התיבה וכל זרקא שהוא טעם בסוף
 התיבה ולא זזו אותו ממקומו גם ככ"א ספרים, אכן יש לנגנו בלות
 הראוי לכינון אס מלעיל ואס מלרע, לכן הרב' מן הסופרים הקדמוני'
 העמידו ב' זרקות בלותן התיבות שנינונס מלעיל אחד בסוף ואחד
 בלות הראוי' להנגן, וכן עשו בתלישא וכמו שעזו בפסטא).

זרקא אם היא בלא משרת אין עלי' הרבור, ואם יש
 לה משרת אחד לא יהי' כ"א שופר עילוי כגון ויִאָמַר יי'
 אל־ישעידהו (ישעי' ז' ג'). כה אמר יי' למשיחו'
 (סס מה א), והיוצאים מחנאי זה הם חשע שבאים במרכא
 והם א) כִּי תִשָּׂא אֶת־רֹאשׁ בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל (סמו' ל"ב),
 ב) לִבְנֵי אֲמֹר לְבְנֵי־יִשְׂרָאֵל (סס'ו), ג) בְּכָל אֲשֶׁר־
 הִתְהַלַּכְתִּי (ט"ב'ו), ד) וַיַּעֲלוּ בְּכַעַל פְּרָצִים (דכ"א
 יד"א), ה) נִסְפָּה מִפְּנֵי־צָרִיד דְּרָה (דכ"א כא' יב),
 ו) וַיִּזְבַּח שׁוֹר וַמְרִיא־זֹצֵאן לְרַב (מ"א א' י"ד),
 ז) בְּנֵי רְאוּבֵן וְגַרְדִּי וְחֻצֵי שְׁבַט־מְנַשֶּׁה (דכ"א ה' י"ט),

משפטי הטעמים

(ח) קנה נגד היושבים (רות דד), ט) בכל אשר-
התהלכתי דר"ה (דה"א יז).

(הן אלה תשע שהזכיר בן בלעם בטעמי המקרא שלו, גם החכם
יהב"י הנקדון אלל לכן אמור ואלל כי תשא אמר בתשעה מקומות ישרת
המרכא יחידה לזרקא, גם צמברה כ"י מסר תשע אלה, ואולם
החכם ר"מ הנקדון בשער הנגינות שלו אמר בר מן יו"ד שבאים במרכא
והזכיר כל אלה והוסיף אלל ויזנח שור ומריא גם חבירו שנענין והוא
שם בפסוק כ"ה וגם הוא במרכא בכל ספרינו, גם החכם הקדמון בן
אשר הוליא מן הכלל העשרה הזכרים, שוב ראיתי במס"ג ריש פ'
אמור שמסרה י"א פסוקי' שהם במרכא לפני זרקא והוסיפה על העשרה
חבירו של ויעלו בצעל פרטים, ובאמת לא מלאנו לו חזר כ"א ויבוא
דוד בצעל פרטים (ש"ז ה' ב') וגם הוא במרכא בכל ספרינו אלא שאין
ענינו דומה לאלה הזכרים כי צבל אלה אין לזרקא כ"א משרת אחד
ונדון זה אנו עסוקים עכשו לדעת אם הוא מונח או מרכא לכן אין
לחבר עמהם ויבוא דוד בצעל פרטים כי יש שם שני משרתים לזרקא כי
ויבוא באולא לכן הוא נכנס דין שני משרתי' לזרקא אשר יבואר בסמוך,
ואע"פ שיש צידיבו לתת טעם לכל הזכרים ולומר שלכך באו במרכא
בעבור שיש געיא בין המשרת והזרקא והוא הגורם למרכא כשיש שם
ב' משרתים כאשר יבואר בסמוך, מ"מ אחרי שקדמוניו תפשו במנין

ואמרו שלעולם לא ישמש המרכא יחידי לזרקא כ"א במקומות הנזכרים
 לכן אין להוסיף עליהם, ונפרט שמלאנו כמה פסוקים שישרת גם
 העילוי יחידי לזרקא אע"פ שי"א אחריהם נעיא).

ואם ישרחו לזרקא שנים משרתים אם הראשון באות
 ראשון של חיבה הוא מונח והשני עילוי כגון **שֵׁשֶׁת יָמִים**
הַעֲבוּד (שמות כ ט), **הֵן קָרְבוּ יָמֶיךָ** (דברים לא יד),
רוּחַ אֱלֹהֵי קַדְיִשִׁין (דניאל ה יא) ואם באו שני
 המשרתים בהחלטה אותיות החיבות יהיו שניהם שופר עילוי
 כגון **מִי שָׁם פֹּה** (שמות ד יא) **כִּי לֹא מוֹעֵף** (שעי ח כד)
 חוץ מן ב' שבאים במרכא וסי' ויהי הוא **מִסְפָּר לַמֶּלֶךְ**
דְּמַלְכִים (מ"ב ס), **אֲשֶׁר לֹא מַעֲמֵךְ יִשְׂרָאֵל** (דס"ג'
 ל"ג), ואם המשרה הראשון אינו באות ראשון כ"א באות שני
 ולהלן הוא אולא והשני מונח או מרכא כגון **וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה**
לְפָרְעָה (שמו"ס ה) **הַעֲיֹדוֹתֵי בְכֶם הַיּוֹם** (דברי' ל"ט)
הָרֹאשׁ כָּלֵב אֲנֹכִי (שנ"ג ט) **וַיִּקְרָא פָרְעָה שֵׁם־**
יוֹסֵף (בראשית מא מה) ודומיהן; והמשרה השני לזרקא
 הראוי להיוחו במרכא מלמטה בא משחי סבות האחה פסק
 והאחה געיא, ויש שכוחבין אותו שופר מונח והוא
 כמו מרכא במחלקותיו, אשר כיניהם פסק כגון

שער ב' פרק א'

שכן אשר שינה בלשונו מעט באומרו סימן דרך אולא העולה היא למעלה,
 אם יש לפני' שופר ונעיא חרקא עמהם חנויים נעימת שופר
 למטה שטוי' [ר"ל נעימת השופר למרכא ישמנה] כמו וביום
שמחתכם ובמועדיכם (במדבר י'י) **והשבוע**
הכהן אתהאשה (במדב' הכא) **יצאו כל-ישראל**
הנמצאים (ד"ה בלא א) חוץ מן פסוקי' שנעה דרכם מזו כנרעה
 יבוא עמהם תלשא או טרם מקובר בלי הרם וסי' ואשר יבוא את רעהו,
 אשר על פני בית חורן, וישלח חירם טלך לור, את ראש איש נשת,
 בארין קרינו, ואשר ישמיעו ויעבירו קול במחנה, וכן דרך פסק על זה
 הדרך ירון, בדבר חרוץ, חוץ משני פסוקי' בטעמם נפסקי' שיכר וכסק
 עמה' שרוי' ואין כמוה' בכל הקריא', והם ויאמר ליה' ראובן, הנה חררת
 אלינו, וג' פסוקים ככונים מאחריהם משתנים, אם ילאו בנות שילו,
 ולאימתר בניו, לאולרות לתרומות, ונ' פסוקים מיוחדים בטעם
 לא נפרדים מרכא ושופר וורקא למודים וסי' ויהי הוא מספר למלך,
 אשר לא מעמך ישראל, וכל שופר אחד לפני זרקא מיוחד חוץ מן עשר'
 פסוקים על זה קולקים ומדרך זה כתוקים, והם כי משא את ראש וכו',
 ככל הביתוב למעלה. הרי לך ששני החכמים האלה משפט אחד חרלו
 במשמתי הזרקא ובשנעת הפסוקים אלא שכן בלעם מנה וישלח חירם
 דשמואל וחברו דר"ה וכן אשר השמיט חזרו [או הסיפור השמיעו בטעות]

משפטי הטעמים

והוסיף [או הסופר בשגג'] תיבת צמחקה, וגם זה במרכא בכל הספרי' וניה"בני אף הוא דרינו כי יש געיא בוינו ונין-הזרקא ולכן הוא כמכה בכלל י"ח מאיילין אשר יבוארו בסמוך ועל שבעתם אשר מכה בן בלעם מלאחי מסור בגליון מסרה כ"ז' בטעמא, ואולם נעיקר המשפט אין להם מחלוקת ושניהם הסכימו שפסוק או געיא אשר יהי' בין המשרת לזרקא הם הגורמים שיהי' אותו משרת מרכא לא טוכא, ומעתה יתברר לנו בעל המסרת בערך טעם והזכירו גם בעל שער הנגינות באומרו: ואם יש פסק בין המשרת לזרקא אותו המשרת מרכא כגון ועלה הגבול דבירה, או יש מאילא בין אזלא לזרקא בלא פסק והם י"ח מקומות בתוספת והא לך לשון המסרת, י"ח מאיילין מאריכין בין אזלא לזרקא באוריהא וסי'. (א) ויבוא יעקב מן השדה, בראשי' ל' יו. (ב) ויקרא פרעה שם יוסף, שם מ"א מ"ה. (ג) ולקחת מן הדם אשר על המזבח, שמות כ"ט כ"א. (ד) ויעבדו קול צמחקה, שם ל"ו ו'. (ה) כאשר יוסר קלנ-הכסנ, ויקרא ר' ל"ה. (ו) והעמיד הכהן את האשה, צמדב' ה' י"ס. (ז) והשביע הכהן את האשה, שם ה' כ"א. (ח) וביום שמתכ' ובמועדיכם, שם י"י. (ט) כלת רומת הקדשי' אשר ירימו, שם י"ח י"ט. (י) ויאמרו אליו בני ישראל במסלה כעלה, שם כ' י"ט. (יא) ולא נתן סיקון את ישראל, שם כ"א כ"ג. (יב) ואם תחיש יחיש לה אישה, שם ל' ט"ו. (יג) והיו לאחד מבני שבעי בני ישראל, שם ל"ו ג'.

שער א' פרק ב' יח

יד) וזואו הר האמורי , דברי' א' ז'. טו) כי ירחיב ה' אלהיך את גבולך , שם י"ב כ'. טז) ואשר יבוא את רעהו ביער , שם י"ט ה'. יז) ואכל פרי בהמתך ופרי אדמהך , שם כ"ח כ"א. יח) וסקלתם אותם באבנים , שם כ"ב כ"ד . כל אלו במאיילא וכל פסיקתא דכוותהון מאריכיין במרכא אף לא במאיילא עכ"ל, וכן הוא במסרת כ"י כל אורייתא סלקין טעמיהון בר מן י"ח סלקין וכמתין וסי' ויבוא יעקב מן השדה וכו' כדלעיל , ומסיימת וכל פסקת נחמא בר מן ז' וסי' ויאמר אליה' ראובן , הנה מרדת אלינו , עכ"ל , וכבר הארכתי בזה בשום שכל למורת אלקים מפורש אלל ויקרא פרעה שם יוסף ע"ש , ואחרי שנכל י"ח מקומות הנ"ל [חון מן ב] מלאנו געיא בין המשרת לזרקא והיא הגורמת למרכא לדעת בן אשר וכן נלעם כמבואר , גם ידענו בעדות בן נלעם שלגעיא ולמאיילא ולטפתא זורה אחת לכן נתברר שמאיילא ונעיא הם שניות נרדפים ובעל המסרה הזאת קרא מאיילא אל מה שקראו הם געיא והכי פירושו י"ח מאיילין שבמורה גורמים שישרת המרכא בין אזלא לזרקא , ולכן הביאו בן נלעם וכן אשר מן י"ח מאיילין הנ"ל למשל לקיום משפטיהם על הגעיא הגורמת למרכא , וכולם כמשפט בר מן ואשר יבוא את רעהו ביער שהכניסו בכלל הז' , ולא נמלאו בתור' כ"א בי"ח מקומות הנ"ל אבל בנביאים וכתובים ימלאו רבים כמוהם , וכמוהם **שמעי בין גרא בין הימיני** (מ"א ב ח) מיבת גרא

משפטי הטעמים

במרכא בכל המדויקים וכ"י בעבור הגעיא במלת בן והוא ראוי
לגעיא ע"פ הכלל שנתנו בן אשר והבלמזי וחכמים אחרים אשר
העמקתי דנריהם בזאם שלל בראשי' י' י"ג גס ל' ט"ו אלל ויבוא יעקב
מן השדה , שמלת מן בגעיא כמבואר שם , ואגב גררא שמענו כי
טעות כפל ברוב ספרינו בפסוק הכני עומד לפניך **שם** ו**על-**
הצור שמות י"ו ו', שנקדו מונח ופסק וגעיא וזה דבר שאין לו שחר
כי לעולם קודם הפסק יבוא מרכא וכן קודם הגעיא מרכא ככ"ל ולכן
כ"ל **שם** אס בעבור הפסק או בעבור הגעיא , וראיתו ליה "בני בעין
הקורא שלו שכתבו מרכא ופסק , ומן המסרה הגליונית שמסרה
עליו י"ח בטעמא באורי' נאמע שמלת על בגעיא וכדעת בן אשר
בחי'לופים וכ"כ בעל מנחת שי וא"כ אין לורך בפסק כי הוא מן י"ח
מאיילין שמאריכין בלא פסק ככ"ל וכן מסתבר להכניס זה בכלל י"ח
מאיילין ולהוליא ממניכס ואס החריש יחריש לה אישה לפי שאין בפסוק
ההוא זאם מקום למאיילא , ואס איתא שגס הוא במרכא אף שאין
שם מאיילא ולא פסק הי' לו לנן בלעס ולנן אשר להוליאו מכללס
דוגמת ואשר יבוא את רעהו ביער , אלל מחורחא כדארמון) .
ואם יש לורקא ג' משרחים או הראשון חלישא קמנה
והשני אזלא והשלישי כמשפטו כמו **ואשר יבוא את**
רעהו ביער (דברי יע"ה) , **וישלח האלהים**

שער ב' פרק א' יט

מלאך ו לירושלים (דכ"א כ"א ט"ו).

ואם יש לזרקא משרתים יוחר מן ג' האמורים ה"ק אולא ועילויו כל אשר לפני התלישא הם עילויים כגון הנני עומר^ו לפניך שם על-הצור^ו (שמות י"ו) והדומים לו.

זרקא לעולם אחרי' סגולתא חוץ מן אחד והוא כה אמר יי' למשיחו^ו לכורשו אשר-החזקתי בימינו, וכבר נחבאר זה לעיל שער א' פ"ב.

(ונמס"ג בפ' לו מסר נ' ויאמרו בטעם זרקא

ר"פ. ונפ' פנחס מסר ז' שמות בטעם זרקא).

יְתִיב אין לו משרת וקריאתו כקריאת פשטא ובמקום פשטא הוא (וכ"כ במכלול דף פ"ט א), אמנם אם הנגינה בראש נקרא יתיב, והוא כמו מהפך בצורתו אך קטן הוא ממנו ונקוד חוץ מן הנקודה לצד ימין כגון אֵלֶּה בְּנֵי בְלֵהָה (בראשית' מו כה), כָּכָה (אסתר ו ט) הוֹי הַמְרַבָּה (הנביא) וכן וואם אין הנגינה נקראת בראש היבה הוא פשטא כגון ור'ו שתי נשים (שמואל א' ג') וידבר אלהים, לחם תגופה שתים (ויקרא כ"ג) העבד ישראל ירמל' ב' י"ד) ויאמר בן כלעם וו"ל ודע אם הי' משפט היתיב יהי' עם תחלה אות בהיבה [ר"ל כהכרה ראזנה] ומי שקורא

משפטי הטעמים

שְׁתִּים בתיב מהפך והוא באוח השלישי לא עשה יפה לפי שהנחת הדיבור שתיים נהי' עם אוח הגימ'ל ועל זה הענין יתכן להיות בפשטא מלמעלה **שְׁתִּים** ולכך אחת רואה בספרים הטובים **שְׁתִּים**, ואל תחמה על דיבור **שְׁתִּים** שעיקרו **אֲשֵׁתִים** כי הוא כמו אשה אל אחות ואין זאח כ"א חיבור לדבר אחד ולכך עיקר **שְׁתִּים** הוא **אֲשֵׁתִים** עכ"ל ונרור שרומז אל **שְׁתִּים** מוסכות דלתות **שְׁתִּים** הכתובים ציזקאל מ"א כ"ר שהם ציטיצ נרות הספרים ונ"ל כפשטא וכ"ה צס"ס צערות מכתת שי • וגם אף אם הנגינה בראש חיבה וחיבה שלפניה מוקפת לה הוא פשטא כי אינו חשוב כבראש חיבה אלא כמו באמצע כי שתי חיבות כשהם מוקפות אינם השוכות כשנים רק כאחת כאשר פירשתי בדין מכרבל, כגון ולא־באו לגבול מואב (זופטי' יא יט), ונקוט האי כללא בידך למהפך ולדרגא ולמרכא (ר"ל המשרת השכי הנל קודם המכפך או הדרגא או המרכא הוא מוכח או אולא והתנאי על זה הוא) אם יש להם משרת והוא בראש החיבה הוא מונח כגון **כִּי לֹא יִלְדָה** (בראש' לט), **דִּגְלֵ מַחְנֵה רֵאוּבֵן** (במדבר נ' י') **דִּגְלֵ מַחְנֵה אֶפְרַיִם** (שם נ' י"ח), ואם אינו בראש חיבה הוא אולא כגון **אֲשֶׁר דִּבֶּר**

מִשֶׁה (דברים א א) • נִפְתּוּלֵי אֱלֹהִים נִפְתַּלְתִּי
 (ראשית ל ט) אַחֲרֵי עֵשֶׂר יוֹם (כרי' א ז) , וְכֵן אִף אִם הוּא
 בְּרֹאשׁ חֵיבָה אִם חֵיבָה שֶׁלִּפְנֵי מוֹקֶפֶת לוֹ עוֹד הוּא אֲזַלָּא כִי
 הִכַּל כְּחֵיבָה אַחַת וְאִינּוּ בְּרֹאשׁ חֵיבָה כִּגּוֹן אֶל־נָא תְּהִי
 מְרִיבָה (ראשית יג ט) , וְאַחֲרֵי הֵיחִיב לֹא חֲבוּא לְעוֹלָם פֶּשְׁטָא
 (ר"ל תְּכּוּפָה וְכֵן כְּתִיב יֵה"צִי בְּשֵׁם הַרְוִיחַ הַקּוֹרָא י"א יִתְיַבֵּן סְמוּכִים
 לְפֶשְׁטָא מִלְּפָנֵי וְאִין מִלֵּה בִיחֵס) כִּי אִם בִּי"א מְקוּמוֹת* וְסִי'
 א' אִזְו בְּנִבְלָת וִיקְרָא הִב' , ב' אֶת סִיחוֹן (דברי' א ד)
 ג' כִּי מֵאִסּוֹ אֶת הַתּוֹרָה דִּישְׁעִי (ה כד) , ד' אִישׁ יוֹשֵׁב
 (ירמ' כבל , ה) כָּל מֵעַבֵּר מִטָּה (ישעי' ללב) , ו' אִישׁ
 אַחֲרֵי שְׂרִירוֹת (ירמ' ייב) , ז' שֶׁקֶר הַנְּבִיאִים
 (סס יד יד) , ח' דִּי כָל־מֶלֶךְ רַב וְשֹׁלֵיט (דניאל ג ז) ,
 ט' דִּי מַלְכוּת (סס ז כז) , י' כָּל חֲרָד דְּעוֹרָא (ט ד) ,
 יא' דִּי מוֹדֵת עֵבֶר גְּהֵרָא דְּעוֹרָא (ו ט) , וְכַל זוּלְחָם
 שְׁחֲמָצָא בְּמִקְרָא צוֹרַח שׁוֹפֵר הַפּוֹךְ קוֹרֵם הַפֶּשְׁטָא יְדוּעַ הַדַּע

שאיננו

(* ור"א הלוי בספרו טוב טעם בלומרו בתמונת הימים בי"א
 מקימות חשרת הימים לפשטא , לא רק בלישאל כי הימים מלך
 הוא בכל מקום ואיננו משרת והעד שננ"ד כפת שחחריו דגש
 לעולם , אכן כוונתו שבי"א מקומות יהי' ימים במקום מהפך
 המשרת לפשטא . והוי לי' לכוהר בדבריו .

משפטי הטעמים

שאיננו הטעם יחייב אך הוא מהפך משרת הפשטא , ואם חמצא שני שופרות הפוכים חכופים הראשון יחייב והשני מהפך משרת הפשטא כמו **אָרֶץ כִּי תַחֲטָא לִי** (יחזקאל י"ג) כי לא יתכן כלל שישרתו לפשטא ב' שופרות הפוכין אלא הראשון יהי' יחייב והשני מהפך המשרת לפשטא , וכן אם חמצא שופר הפוך ומרכא קודם לפשטא הנה הוא שופר יחייב כי לעולם לא יתחברו לו בשירותו שופר מהפך ומרכ' יחד.

טֵרֶם הוא גרש וישמשהו ער ה' משרתים , ואם אין לו כ"א משרת אחר והוא בחיבה שלפניו , אם הוא באוה ראשונ' הוא מונח כגון **הֵן הִנֵּה** (גמדנר לא יו) , **הֵן הִרְאֵנוּ** (דנר' כ"א) **תַּחַת הַנְּחֻשֶׁת** (ישעי' סז) **כִּי אֲבִיאֲנוּ** (דנר' ל"א) כ' , כן הוא במקלת ספרים מלת כי נמונת וכן הוא במקרא כ"י של שנת כ"ר אכן נרונס במקף וכן כתב יו"ני נספרו עין הקורא ח"ל **כִּי אֲבִיאֲנוּ** נמיעוטס **כִּי** ולא כראה לי עכ"ל) . **כִּי הִנֵּה** (ש"א כזח) , וכן לגרשיים **כִּי תִשָּׂא** (שמות ל"ב) , ואם אינו באוה ראשונה הוא אולא כמו **וַיִּקַּח תָּרַח** (בראש' לא יא) ואם המשרת בחיבת הגרש כמו כן הוא אולא (וגם זה דוקא נהנרה הסכית של תיבה) כמו **וְסִמְכוּ** (שמות כ"ב) **וְהַסִּירוֹתַי** (יחזקאל י"א י"ט ול"ב) **וְהִרְסֹתַי** (שם יג יד) **וְהִבִּיאוֹתַי**

שער ב' פרק א' כא

(ירמי' כה ט) **וסלחת** (מ"א ט לו), ואם יש לטרם הברה אחת אהריו בהיבחו או הוא גרש במקל אחד כמו שפירשתי **הן הנה כי אבי־אנו, ויעש ויאמר** אבל אם הוא בהבר' אחרונה או הוא גרשיים כשתי מקלות כגון **כי תשא** (שמות ל"ב) **ויהי ברבת יי** (בראש' לט ט) **ויאמרו איש אל־ אחיו** (שם מב כא) **וישמע יתרו** (שם יח ט) (בין שיהי לו מזרחו לפניו בין שלא יהי לו מזרח כלל) אמנם אם המשרח אולא (וזה כשהניגון בהיבחת המשרח בהברה ב') אינו רק במקל אחד ואפילו הוא בהברה אחרונ' כגון **ויגש אליו** (בראש' מד יח), וכן כשהמשרח עמו בהיבחו כגון **והסירותי לב האבן**. (והחכם צעל טעמי המקרא למלס הרין הזה נאומרו ואם הי' אחר הטרס רביע לא יהי' מזרחו עמו בהיבחו, והאמת צעל פי התכתי הזה יתבארו כמה שינויי טעמים הנזכרי' במסרה כגון **והיתה ג' בטעם** אזלח וגריש בנביאים וסי' והיתה לילת כונל (ישעי' כחד), והיתה כבלת העם הזה (ירמי' ז לג), והיתה חרפה וגרופס (יהזק' ה טו), ושלשה אחרים **והיתה** בנרשיים וסי' והיתה הפלירה (ש"א יג בא), והיתה כבל היום (לכני' ב ו) והיתה כבלת אינבל (מ"ב ט לו) שלשה אלה בנרשיים צענור הרביע שאחריהם, ועוד במסרה **ויאמרו** שזה בנרשיים צר"פ והיינו צענור הרביע שאחריהם, אף שצמד מכאן מוכח

משפטי הטעמים

לגרמי' קודם הרביע והוא ויאמרו הנה נכנ' (בראשי' יא ד) כראה שלא
קשאו על הלגרמי' בעבור הרביע שאחריו שהוא העיקר ולא בא הלגרמי'
כ"א להפסיק בין שני המונחים כמבואר במשפטי הרביע).

ואם ישרהו לטרם שנים משרתי' הראשון לעולם תלישא
קטנה והשני לעולם אולא ואפילו בהברה ראשונה בתיבת
הטרם ואף כשיש אחריו רביע כי לעולם אחרי ח"ק יבוא
אולא לפני טרם כגון ויאמר^ו יי' לו עוד (שמות ד ו) ויעש^ו
לו אהוד הרב (סופטי' גיו), (וחכו ל' המסרת במערכת ערך
טע, ד' מילין בטעם תלישא קטנה ואמרי' אולא וטרם בתיבה אחת ובי'
ויהי' כל-הנופלים (יהושע חכה), לא-תעלו^ו ולא-
תלחמו (מ"א י"ב כ"ד, וד"ה בי"א ד') ומתתיהו^ו ויפלהו
(דה"א טו יח), את חנכית האולם ואת-בתיו (דה"א כח יא)
עכ"ל ולכאורה הי' כראה להגי' ה' מילין במקום ד' מילין כי לא תעלו
ולא תלחמו הוא במלכי' גם בד"ה ושניהם באולא גריש בכל ספרינו והי'
לו לבעל המסרת לסמן אי דמלכים אי דד"ה, אכן במקרא כ"י ישן
מלאתי האי דד"ה ולא-תלחמו בגרשיים, ומ"מ קשה מאי
אולעא האי מהאי. וכראה עוד שמה שאמרו שאחר תלישא קטנה יבוא
לעולם אולא קודם הטרם לאו דוקא ת"ק אבל גם כשיש לפני הטרם ת"ג
ותיבת הטרם ראוי לשני טעמים גם שם ישרת אולא בתיבת הטרם אף

שער ב' פרק א' כב

כשאזריו רביע, דאי לא תימא הכי יקשו כמה פסוקים כגון דגנגך
ותירושך ויצהריך (דנרי' ז' י"ג) מכל-אויביך
מסביב (דנרי' כה יט) בן אלישמע מורע המלוכה
(מ"ב כה כה) ואת האזוב (ויקרא יד כא) ודומיהן וכראה
שהתלישא שלפניהם גורמת כל אלה כי בכמה מקומות משכט אחד לת"ג
ולת"ק בשכונת הטעמים).

ואם יש לטרסג' משרהים או יוהר כל אותם שלפני ההליש'
קטנה הם מונחים כגון ויקחו אליך פרה אדמה
תמימה (במדבר י"ג) ויוציאו את עצמות מלכי-
יהודה ואת עצמות-שריו (ירמי' ס"א).

(ונדכיל סו' ג' מכר באדין ה' בטעם גריש ונפ' שמות מכר
ויאמר יי י"ב בטעם קדמא ואלא, וקמשה צס' דנריס כמכר
במערכת. וד' צירמי' כמסר ריש ירמי'. והכה ארך היריעה
האחת דציווי יריעות המשכן והאהל צפ' תרומה הם צמונה
לנרמי', וסנריהס דעשוי' צפ' ויקהל צנריש, וכמו שנסמר עליהס
דפקיד יתיב ודעביר קאים, ופינת השינוי ל"ע).

טפחא היא טרחא ולא ישרהנה לעולם כ"א מרכא רק
בי"ד מקומות ישרחנה דרגא עם ב' מרכות והם חרין חוטרין
(עיין מכלול דף פ"ט א' מדפוס פירדא) ופי', א) ויבא לו יין
וישת

משפטי הטעמים

וישת (בראש' כז כה), (ג) לָמָּה תַעֲשֶׂה כֹּה (שמו' ה טו),
 אֲשֶׁר לֹא צִוָּה (ויקר' יא), (ד) הֲלֹא טוֹב לָנוּ (במדב'
 ידג), (ה) וַיִּקְרָא לָהּ נִבַח (במדב' לב מז), (ו) אֲנִי יוֹ
 נַעַנְתִּי לוֹ בְּאֲבֵרֵי גִלּוּלָיו רִיחֻקָּאֵל (ידד), (ז) וַיַּחֲנוּ
 אֱלֹהֵי נִכְחָ אֱלֹהֵי (מ"א כ' ט וקשה שהרי כאן יש לו ג' משרתי'
 וכבר נעל טעמי המקרא בפירוש אמר שלא יהי' לו יותר מן ב' משרתי'
 על זה האופן, ואפשר שטלת נכח ז"ל במקף אף שאין כן בכל הפרינו),
 אֲשֶׁר לֹא הִגִּיד לָהּ דְּמַלְכִּים (א' יג), (ט) וַתִּבְרָאוּ דָּל"ה
 (ב' ט' ז'), (י) וַיְהִי רִיב וּמְדוֹן רַחֲבִקוֹק (א' ג), (יא) הֲלֹא
 זֶה אֹד (זכרי' ג ב), (יב) וְדִי לֹא יִדַע (עזר' ז כה), (יג) וַיְהִי
 לֵב לַעֲם דַּעְוָא (כחמ' ג' ל"ח), (יד) וַיִּנָּח לוֹ אֱלֹהֵינוּ
 (ד"ה"ג כ' ל). ויאמר החכם בעל טעמי המקרא בי"ד מקומות
 אלה ישרהו הדרגא עם כ' מרכות ביחד לטפחא, ולא יהי'
 לו יותר מן ב' משרתים על זה האופן, ולא השרה המרכא
 בחיבתה עמה לעולם כ"א בח' מקומות והם, (א) בכל-
 מוֹשְׁבוֹתֵיכֶם לְדוֹרוֹתֵיכֶם (ויקר' כג כא), (ב) אֶת-
 כָּל-הַהֲרוֹתֵיהֶם בִּקְעָה (מ' צו יז), (ג) מִבְּלִיגִיתִי (ירמ'
 ס יט), (ד) וּמִכָּל-גִּלּוּלֵיכֶם (ישוקא' לו כה), (ה) מִכָּל-
 תוֹעֲבוֹתֵיכֶם רִיחֻקָּאֵל (מדו), (ו) כִּי-לִמְבַרְאֵשׁוּנָה

שער ב' פרק א' כג

(דכ"א טו ינ), (ז) וּנְבוֹכַדְנֶצַּר דְּדַנְיָאֵל (ה"ז), (ח) וְשֵׁהֶם
הִרְהִיבוּנִי (ש"ר ו' ה), וְסִימֵן מֵה"ם גַּח"לֹּשׁ, וּמְלַכְר אֱלֹהֵה
הַח' לֹא יִחַחְבְּרוּ עִמָּה כִּי גַעִיא, וְהַשְּׁמֵר בְּזֶה שְׁחַגְעָה כֹּל
חִיבַת טַפְחָא שִׁיתַּחֲנֵן לְהִיּוֹת עִמָּה גַעִיא מְלַכְר אֱלֹהֵה הַח', וְאִם
שׁוֹרַת אוֹתָהּ מִשְׁרַת בְּחִיבָה אַחֲרַת יְהִי לְעוֹלָם מְרַכָּא כְּגוֹן אֶת
הַשְּׁמַיִם (בְּרַשִׁי' א' א) וְהַדְּרוּמִים לָהּ. טַפְחָא נּוֹטָה לְיִמִּין
וּמְרַכָּא לְשִׁמְאֵל וְסִי' וְיִמִּינֵי טַפְחָה שְׁמַיִם.

משפט כי לא . כתבו החכם בן כלעם בטעמי המקרא
גם ההכ' הנקדן בשער הנגינ'ו' שלו וז' לכל ג' היבו' שהראשונ'
כי והשני' לא והשלישית טפחא, הסתכל בתיבת הטפחא
אם אות הראשונה מתיבת הטפחא ננקדת כמלך תהי' חייבת
כִּי כִּמְרַכָּא וְחִיבַת לֹא מוֹקְפַת לְחִיבַת הַטַּפְחָא כְּגוֹן כִּי לֹא
נִסְבַּ (ש"א י"י יא) כִּי לֹא כְּלוֹ רַחֲמִיו (איכ"ג כב) כִּי לֹא
בֵּאתֶם עַד עֵתָהּ (דְּבָרִי' יב ט) כִּי לֹא הָאֲמִין (בְּרַשִׁי'
מ"ב כו) וְיוֹצֵא מִן הַכֹּלל חִיבָה אַחַת כִּי לֹא תַעֲבֹד אֶת
הַיִּרְדֵּן (דְּבָרִי' ג' כז) שְׁמֵלַח כִּי בְּמִקְף וְלֹא כִּמְרַכָּא אַע"פ
שִׁישׁ מֶלֶךְ בְּאוֹת הַרְאֵשׁוֹן מְחִיבָה הַטַּפְחָא; וְאִם יֵשׁ הַטֵּף בְּאוֹת
רֵאשׁוֹנָה מְחִיבַת הַטַּפְחָא חִיבַת כִּי תְהִי' מוֹקְפָה לְחִיבַת לֹא
וְחִיבַת לֹא תַעֲמֹד כִּמְרַכָּא כְּגוֹן כִּי לֹא דַרְשׁוּהוּ (דְּבָרִי' א'

משפטי הטעמים

כי-לא ביד יקוהו (ש"נ כנו) כי-לא בכח (ש"ח
ב ט), וזה החנאי נוהג במדכא לשרה הטכחא, עכ"ל, ושניה'
העירו על כי לא תעבור את הירדן דדברים שהוא יוצא מן
הכלל, וכ"כ יהב"ו בעין הקודא שלו, והדבר תלוי במחלוקת
בן אשר ובן נפתלי כפי הכתוב בחילופים ואחזו בדעת ב"ג שלא
כמשפט ושלא כהלכה וזה חימה, ומצאתי במקרא כ"י של
של שנה נ"ד כי לא-כמשפט.

לגרמיה ו ישרתוהו ער ב' משרתים והם ב' מרכות כגון
כי המלט אמלטו (ש"ח כו א) וכגון אשר בית
ישראל (יחזקאל סו), והשופר הכא עם המקל אשר בין
שתי התיבות הוא לגרמי', והאות אשר השופר תהחיו
הוא המהלך השובר את הפסק ואינו על אהת מכל
האותיות אלא מודיע ש"ה השופר הוא לגרמי', ועיין לעיל שער
א"פ"ב. (ונדיט פ' כיתשא מסר זך וג' נטעס מונח לגרמי', וחד
וזה פרשגן דעורא ז' י"א, ע"ש. וכבר כתנתי לעיל בסוף
הטרם כי ארך היריעה דמשכן ואלו נפ' תרומה הם
צמוכת לגרמי' ע"ש).

כור קטן כל משרתיו שופרות מונחים ואין בו חילוק
במשרתים. ונמערכת ריש אות צ' מכה כ"ע מילין כסנין צ' בריש

שער ב' פרק א' כד

תצותא ופזרין . ונערך זה מסר הוזה ג' נטעס , ונערך כי כ"ג
נטע' פזר . וניכושע סי' ב' ויהיה י"ג נטע' פזר . ובפ' תלוה ואתה
ד' נטעס פזר . ובפ' נשלת ויי ב' נטעס פזר . ובשמאל ב' סי' כ"ג
ואמרת ג' נטעס פזר . ובפ' כי תשא ויאמר י' נטעס תפ'
וישלח על-כן ט' נטעס פזר גדול , ול"ח' ולהוליא מהם כי על
כן הוא מרפא דירמי' גם בכ"י אינו .)

פזר גדול⁹⁸ שהוא קרני פרה לעולם ישרתו גלגל שהוא
ירח בן יומו , והוא בששה עשר מקומות במקרא וסי' נמסר
בסוף ס' יחזקאל ומגלה סוף סי' ז' ונחמי' סי' י"ג , בד' טקומו'
מהם ישרתוהו ב' משרתים , ובה' מקומות ישרתוהו ג' משרתים'
וישרתוהו ד' משרתים בג' מקומות ; ויש לו ה' משרתים בב'
מקומות ובב' ו' משרתים , וכל משרתיו חוץ מן הגלגל הסמוך לו
כולם מונהים (ודע כי שם נמס' ג' נכוף יחזקאל מסיים ב' מנהון נש'
משרתים לבד מן הגלגל הסמוך לו וזה תימא כי לא מלאוהו כן כ"א
במקום א' והוא בפסוק והנותר לכשיא שם ביחזקאל ואין זולתו אבל
בחרו והוא בפסוק ומה תשחין דעזרא ו' ט' לא נמלאו כ"א שש עס
הגלגל לא זולתו , ובן בלעם לא אמר כ"א בב' מקומו' ישרתוהו ו' משרתים'
והביא לדוגמא והנותר לכשיא ומה תשחין . ועיין עוד לקמן שער ג' פ"ג).

פשמא כך משפטה , אם ישרתנה משרת אהר ואין בין

משפטי הטעמים

משר' לפשטא לא מלך ולא חטף בראש התיבה משרחו מרכא
היתה תהו (בראש' א ב) אלוף נחת (סס לו ז), הן עוד
(סס כט ז), ידע שור (ישי' א ג) יוצר אור (סס מ"ב ז),
אבותיכם בי (ירמי' ב ה), האלהים אני (מכ"ב ז).
אבל אם יש מלך אחד או חטף אחד בראש התיבה אז
ישרהנו מהפך כגון וחגותם אותו (ויקרא כג מא)
ידבר משה (במדבר יד לט), ויהי השמש לבוא
ראש' טו יב) שלש סאים (סס יט ו) מוזיע זרע (בראשית
א יב) (ובמקלת מדויקים מלאנו ולוטי יום ו יום ירושון (ישי'
כח ב) במהפך בעבור שיש פסק אחריו וכן נראה ככן כי לעולם יבוא
פסק בין ב' תיבות מאומות כמנואר בשער הפסיק). ואם ראיח
על המלה שני פשטין הרי כומך הקריאה על הראשונה לפי
שהאות הראשונה היא המחלק, הלא הראה שהתי"ו של
תהו הוא המחלק הדיבור, והשנייה נכתבת שלא
יחשוב אדם שהראשונה אזלא.

ואם ישרחו לפשטא שני משרחים אם הראשון באות
ראשון של חיבה הוא מונח והשני כמשפטו המפורש
מרכא או מהפך כגון בי לא ילדה ליעקב (ראש' לא),
בי ארץ פסילים היא (ירמי' כ לא), ליל שמורים

שער ב' פרק א' כה

הוא (שמות יב מז), אבל אם אינו באות ראשון הוא אולא והשני כמשפטו מהפך או מרכא כגון וכי מי אנכי, אשר אמרו לרואים (ישעי' ל"ז) אחד עשר יום (דברים אב) (אכן מלאנו מוכח לגרמי' קודם פשטא בג' מקומות כמנאר לקטן שער ג' פ"ב נדין הלגרמי'). ומלאנו צ' מילים באורייתא מכוונים באולא ומהפך והם ובאתיכם (ויקרא כה מו) כל-העדה (במדבר כא), וחד באורייתא באולא ומרכא והוא המאכילך כון (דברים ס"ו) (וכולס כמשפט כי כן מדרך המחגלהשכות למשרת כשאיננו בהנרה ראשונה של מינה, ונמסרת צפ' בהר משר ו' מלין באולא ומהפך בתיבה אחת, וכולס כמשפט). ואם ישרתו לפשטא ג' משרתי' הראשון לעול' חלישא קטנ' והשני לעול' אולא אף באות ראשון של חיבה (כי המשרת שאחר החלישא קטנה לעולס אזלא) והשלישי כמשפט כגון ונבקע ה'ר הזיתים מהציו (זכרי' יד).

ואם יש לה יותר מן ג' משרתים כל שלפני החלישא קטנה מונהים הם כגון וישלה הזקניה מלך יהודה אל-מלך-אשור' לכישהו לאמר הטאתי (מנ"י ד) המשרתים הבאים קודם החלישא כולם שופרות מונהים (ואחר החלישא לעולם אולא ואחר האולא לעולם

משפטי הטעמים

או שופר הפוך או מרכא כל אחד כפי משפטו המפורש לעיל .

וישפסוק אחד נחלקו עליו בן אשר ובן נפתלי והוא **וְאַתֶּן**
נֹזֵם עַל אִפְךָ (יזקא' יויב) זה קורא **וְאַתֶּן נֹזֵם** בשופר
הפוך כאל"ף וזה קורא **וְאַתֶּן** במרכא בתי"ו ושניהם על יסוד
אחר , (כן מלאתי בקונטרס אחד לחכס קדמון , ופשוט הוא
שמחלוקתם בשיקול הדעת אם יותר טוב להעמיד המלה מלעיל ולקיים
המהפך או להעמידה מלרע ובמרכא . ולפי גירסת סלופי ז"ל וב"כ
מדפוס וינציא של רע"ו יהי' דעת ז"ל במרכא מלרע וכ"ה
בספרינו גם בכ"י של שנת כ"ד) .

רביע אם יש לו משרת אחד הוא שופר מונח כגון **וְלֹא**
יָבִלוּ (שמות ט"ו כ"ג) , **אֲרֵאָו יַבְנֵעַ** (ויקרא כ"ו מ"א)
ובפרשכם כפיכם (ישעי' א טו) .

ואם יש לו שנים משרהים הראשון דרגא והשני מונח כגון
שְׁתֵּי כְּתָפוֹת הוֹבְרוֹת (שמו' כז ז) **כִּי עַל־אֲפִי**
וְעַל־חֲמָתִי (ירמי' לב לא) **אֲשֶׁר הִבְאִשְׁתֶּם אֶת־**
רִיחֵנוּ (שמו' כ"א) , **וְהוּא לְבָדוּ נִשְׂאָר** (בראש' מב לב) ,
רְעָה עִמָּךְ בְּשִׁבְטְךָ (מיכ' ז' י"ט) .

ואם ישרתוהו ג' משרהים יהי' הראשון שופר מונח והשני

שער ב' פרק א'

כו

דרגא והשלישי מונח כגון לא מבני ישראל המה
(ש"ב כא ב) , גם בן ואח איך ל' (קבלת ד ס) . ובחמש
מקומו' ישרתנו מונח בחיבתו והם א' תעצבו (נראשי' מה ה) ,
אנא חטא (שמו' לב לא) ואסערים (זכרי' ז יד) ואילו
(קבל' ד י) , בלטשאצר (דניאל א ז) .

ולא יהיו לעולם שתי שופרות ואח"כ רביע , ואם יהיו
הראשון פסק לגרמי' יהי' , כגון מכלל הבהמה
הטהורה (נראשי' ז ב) , ואתו שעיר החטאת
(ויקר' י טז) , ואם יהיו שלש מולין יהי' במלה הראשונה שופר
והשני' במקף או הראשונה במקף והשני' בשופר כמו הרם
את-מטך (שמו' יד מז) , הלא-זה הרבר (שמו' יד יב) .
ויש הרבה שיהי' הרביע לברו בלא טעם יקדימו כמו
והארץ (נראשי' א ב) , ויקנה (שס ז כא) , ואחר (שמו' ה א) .
(ויאמר ר"א הלוי בספרו טוב טעם פ"ח כל מלה זעירא כגון או כי
כוי לא זה נהסמכן אל רביע ינטל המקף כגון או נפש (ויקר'
ה ב) . (ונמסרה פ' כי תבא ארור ה' בטעם רביע . ונכוף פ' לו
י"א זוגין מתחלפין מן ז' בענין קדמא רביע תכינא זקף . ונמערכת
ערך אד ויי' ח' ר"פ בטעם רביע . ונערך לכן לכן ה' ביטעי' .
תערך כן לכן כ"ג בטעם רביע ביחזקאל , ויש שס טעות נכוף
ונמקוס

משפטי הטעמים

ונמקום את ידי ז"ל את שנות וכוא שס נסימן ל"ט כ"ה).
התביר אם שרתו משרת אחד בחיבה לא יהי' כ"א מרכ',
והתנאי על זה הוא אם תהי' החיבה אשר בה התביר במהג
וחטף כגון צרי לפני חטף המניע או חולם לפני חטף שהוא
מחוג או קמץ לפני חטף מהוג, אז יהי' המשרת מרכא
במקום המחג בחיבת התביר כגון ויצאו (שמות לה כ)
וישבובבאר שבע (דכ"א דכס), את יושבי העיר
(דברי יג"ו) התבוננו (ירמי' ע טו) ישתרגו (איכה א יד)
וינגעו (יחזקאל טו), בר מן חד שיש עם אות המרכא
חירק והוא בבירתא דיבמדי (עזרא ו' ג' כן כנגון לפי
דעת הקכס וכן מלאמיו נכ"י יאן ומדוייק ודלא כנספרינו), אבל
אם הוא חטף פהח אין משרתו מרכא בחיבה בר מן ג' והם
וידרוש חזקיהו על הכהנים (דכ"ג לא ט), אל תלחמו
(דכ"ג יג יב) ותעלו על שפת לשון (יחזק' לו ג) ואין וולחם,
ואילו לא אחזו אילו הג' הייתי סובר כי ורחצו (שמות ל"ט)
יקרא כמו כן במרכא ותביר וכל הנוהג כמנהגו. ואם ישרת
לתביר משרת אחד בחיבה אחרת וולח חיבת התביר יהי'
או מרכא או דרגא, והתנאי על זה הוא אם יש בין המשרת
לתביר שני מלכים או חטף בראש חיבה ומלך אז המשרת הוא

שער ב' פרק א' כז

דרגא כגון אהרן הפהן (ויקרא לז), ויקם יהושע
(יחזוע חג) וילנו העם (שמות עו כד), וישב על-
ברכיה (מכד כ) ושני ארנים (שמות כו יט) כי נחש
ינהש (נראשי' מד טו) שחטף בראש חיבה הוא מלך בכמה
מקומות אצל הנגינות; גם אם יש ביניהם מלך והטף בראש
חיבה כמו כן המשרה דרגא כמו ויי המטיר על-סדם
(נראשי' יע כד); גם אם יש ביניהם מלך ושני חטפין רצופים
כמו כן המשרה דרגא כגון וכי תזבחן (ויקרא יט ה) ביום
זבחכם (סס יטו); גם אם יש ביניהם מלך וחטף פתח
או מלך וחטף סגולהרי הם נחשבים כמלך וישרה דרגא, גם
אם אין ביניהם כ"א מלך וחטף מניע מ"מ המשרה דרגא כגון
אשר קנה יעקב (יחזוע כה לב) ויגש יעקב (נראשי' כז
כג) ואשר תאמרו אלי אתן (נראשי' לד יא) אבל אם
אין ביניהם כ"א מלך אחד או שאין ביניהם מלך כלל אז
המשרה מרכא כגון ויכם דויד (ש"ל ל יז) ושרה
שומעת (נראשי' ימי), ושהתמים (שמות יב כ) כילא
שונא הוא (דברי' יט ו) ויקרא שם אברם (נראשי'
יג ד); גם כשאין ביניהם כ"א מלך וחטף מובלע ישרתהו
המרכא כגון אשר לקחו (ש"ל ל טו) כי עזבו (ירמ' יז יג)

משפטי הטעמים

בִּי לֹא קָדְמוֹן דְּסוּף עוֹרָא (נחמי' י"ג ב' נספרינו לֹא דדרגא
ובן נכ"י יקן אבל נכ"י של כ"ד בִּי לֹא קָדְמוֹן, אבל אשר לקחו וכי
עזבו שניהם במרכא במדויקים ונכ"י וכדעת המצנדים בעל טעמי
המקרא ובעל שער הנגינות כי שניהם הניאו הפסוקים הנ"ל למשל
על המרכא, ומה נגלה טעות המדקדקים האחרוני' האומרי' שהמתג
מניע הוא שאחרי' והתכמים האלה שניהם העידו שהזאין האלה
שוכנים לא מיניעים, ובן דעת הראב"ע בהפר לחית ע"ג)

וי"ג יוצאין מכלל זה שהמשרה דרגא אע"פ שאין בין
המשרה לתביר רק מלך אחד או מלך וחטף מובלע
וסי' נמסר במס"ג בפ' משפטים (וכלאין המסרה הזאת בעלמו
תמלא בשער הנגינות והלאין מעולגלגם נפרטן אינן כ"א י"ב, ומלאתי
נכ' משפטי הטעמים המיוחס לר' אהרן בן אשר שאמר גם הוא י"ג
יולאין מן הכלל הזה אבל נפרטן לא מסר כ"א י"ב והשמיט איה פסוקים
המנויים במסרה שלנו והביא אחרים תחתיהם, ואה"כ מנה עוד
שלשה ואמר שהם במחלוקת שנויים, שוב מלאתי להחכם בן בלעם
נספרו טעמי המקרא שאמר ט"ו יולאין מן הכלל ומנה יתהון אבל
הכנים במנינם מן הנאים כמשפטם על פי כללו, וכאשר ראינו
המצובה הגדולה הזאת שקרתי ודרשתי אחריהם ואשר המסרה
הגלוינות אשר לכל אחד מהם נספרי הדפוס ובתני יד ומלאתי שעל

שער ב' פרק א' כח

מקלחם כמסר י"ג ועל מקלחם י"ג ועל מקלחן ע"ו, וכאשר קבלתי
הפסוקים בולם מכל דברי החכמים הג"ל מלאתי מספרם עלה יותר
על סך ט"ז ונררתי מהם אותם שנאו בדרגא על משפטם ונשאר לי
ט"ו מהם הנאים בדרגא שלא כמשפטם, והסירותי מהם שלשה השנויים
במחלוקת והנה נשארו י"ג על ככון ואלה הם: (א) ואברהם ה'יו
ידיה (בראשית ית"ח) (ב) וכי יגף שור-איש (שמו' בא לה),
(ג) לו תהיה שוק הימין (ויקרא ז'לג) (ד) וכל אשר
אין-לו דמסכה תורה (יד' , ה) וישלחם יהושע וילן בין
בית-אל (יהושע ח ט), (ו) וחברו וישם אותם ארצ (שס פסוק
יג), (ז) ארבע מאות איש-נער (ש"א ל"ו) (ח) עתה
ירעלנו (ש"ב כו) (ט) הפך ירך דה"ה (צ"ח לנ), (י) כי
לא יכלו לעשותו (דה"ב לג), (יא) כל אשר תמצא ירך
(קהלת ט"ו), (יב) כשר שלמן בית ארבעאל (הוש' יד) ואיכון
שנים עשר, ועל שלשה פסוקים כחלקו הספרים והסופרים הראשונים
והם אלו ונכי אשר ימכה ויטה (בראשית מו"ו) וחברו (דה"א ז ל)
ומיכאל וישפה (דה"א ח טו), אלה השלשה במחלוקת שנויים במקלת
ספרים הם בדרגא ובן מלאתים צ"ל יסן בדרגא ועל כל חד מיבר ט"ו
נטעם, ובמקלתן במרכא; גם בחילופי צ"א וב"כ מלאנו מחלוקת אלל
הפוך ירך ואלל ימכה ויטה; וא"ת מה נשחנו שלשת אלה מכל

כושפטי הטעמים

חנריהב ובמאי קא מפלגי והרי יש צינס שו"א מניע ימלק וא"כ
לינס בדרגא כמבואר לעיל, ומה נשחנו ובני אשר ימנה וישנה,
ומיכאל וישפה מן ובני שמעון ימואל וימין ובני יהודה, עד
ואונן שהם בדרגא בלא מחלוקת וכמשפטם? וי"ל שנשחנו בעבור
היו"ד החרוקה שאחר השו"א המניע וירענו כי שו"א מניע שלפני
יו"ד חרוקה נקראת בהנחת הקירק טמם במבואר בטעמי המקרא שער
כשו"א וכ"כ החכם ראב"ע בריש ספרו לקוח כי אנשי עבריא יקראו
השו"א המתנועע אם אחריו יו"ד בתנועת הקירק עכ"ל, וכ"כ רד"ק
במכלל בשער השוא וכ"כ ר"א הלוי ז"ל, ובעבור שכן הוא קריאת
השו"א שלפני יו"ד לכן תחנלע הברת השו"א בהנחת הקירק שאחריו
ושתי ההנרות בהנחה אחת נשחנו ומטעם זה יש לנגס במרכא כי
אין ביניהם כ"א הנרה אחת, אכן בכל ספרינו שלשם בדרגא ולא
השו"א להנלעת ההנרות חה ברור וככון; ועיין עוד מה שכתבתי
במרת אלקים מפורש אלל ואנרהס היו יהי' (בראשית יח).

והא לך לשון המסרת כפי שמנאתיו במקרא כ"י צפ"י שמיכי
כי בדפוס נשחבשו הפסוקים והם נכונים בכ"י ח"ל ו' זוגין מן
ב' ב' מתחלפין בענין חד בדרגא וחד במאריך וסי' ואנרהס
היו יהיה, כי יהי' שלום ואמת (ישע' ל"ט ט). לו תהי'
זין הימין, לא תהי' משכלה ועקרה (שמות כ"ג כ"ז). כי

שער א' פרק ב' כט

לא יכלו לעשותו, כי לא יוכלו להראות (א"ב י"ז י"ז) בספרינו דדרגא שלא
כמשפט אנבל בכ"י במרכא). וכל אשר אין לו דמשנה תורה, כל אשר אין
לו סכפיר וקשקשת (ויקרא יא יב). הפוך ידך דר"ה, הפוך ידך דמלכי'
(בספרינו דדרגא נטעות ובכ"י מרכא כרין). מהי נא ידך בי (א"ב
כ"ד י"ז), כל אשר אמלא ידך לעשות נכמך עכ"ל, וכבר ידעת מן
המסרה הקודמת איזה מן הזוג שהוא דדרגא ואיזה במרכא, אך זאת
מלאמי כתוב ניהב"י בספרו עין הקורא וכי יגף שור איש, גם
ואזנהס הין יהי שניהם רשס נספרו במרכא).

ואם יש פסק בין המשרת לחביר יהי לעולם דדרגא
כמו **הכולו ימל** (נראשי' יו יג) ואפילו אין בין המשרת
והחביר לא חטף ולא מלך מ"מ הוא דדרגא כמו **אהשורשו**
בם (מגלה י' א').

ואם ישרתו לחביר שנים משרתים יהי המשרת הראשון
או שופר מונח או אולא, והחנאי על זה הוא אם המשרת
הראשון באות ראשון של היבה הוא מונח, והשני כמשפטו
המפורש כמו **עיר שפכת דם** (יחזקאל כנג), **כי אין**
נגרע (שמו' ה יא), ואם אינו באות ראשון הוא אולא והשני
כמשפטו, כגון **ואיש ראש בית אבותם** (יהושע כב
ד), **אשר עלה עליו** (ויקרא יו ט), **והבל הביא**
גם

משפטי הטעמים

גס־הוֹיָא (בראשית ד' ד').

ואם ישרתוהו שלשה משרתים הראשון תלישא קטנה
והשני לעולם אולא ואפילו בהכרה ראשונה כי לעולם
המשרת שאחר התלשא הוא אולא, והשלישי כמשפטו כגון
כִּי אַעֲלֶה אַרוּכָה לְךָ (ירמי' ל"ז), נחלת עבדי
יִי וצדקתם (ישעי' כד"ז).

ואם ישרתוהו ד' משרתים יהי המשרת המוקדם לתלשא
לעולם שופר מונח כגון כֹּל־הַבָּא אֶל־הַמְּקוֹם אֲשֶׁר־
נִפְלַשׁ עֲשֶׂה אֵל (יב נ כג). (ויאמר בעל טעמי המקרא
כי לעולם לא יתחבר לתביר בצירוחו הדגש והמרכא יחד כ"א באם
תעירו ואם תעוררו (שיר נ ז) וצברו (שיר ג ה), ונראה שנספרו
הי' כתוב ואם במרכא ונכל ספרינו במקף והוי"ו נגיעא, גם יתכן
שבוזכתו על המתג שבאות עי"ן של תעוררו שהוא מרכא, ומה שאמר
לעיל כי לא ימלא מרכא בתיבת התביר לפכי ח"פ כ"א בג' מקומות ר"ל
כשאין לתביר משרת אחר כ"א מרכא לצד. ונמסרה פ' בהעלותך
ועתה י"ח בטעם. ונפ' לו דבר ד' בטעם ונפ' וארא וידבר
י"ז בטעם דרגא ותביר. ונמערכת ואתה ה' בטעם תביר.
ונרמי' ריש סי' ל"ה הקבר ה' בטעם תביר. ונפ' וארא גם דה"א
סי' י"ס י"ו וזיגין מתחלפין בטעמא בחד ענינא חד זקף וחד תביר,

שער ב' פרק א'

והמברה לריכה תיכון וכבר תקנתי' על מקומה .

תלישא גדול' כל משרתי' שופרות מונחי', וישרתוה עד ה' מונחי'
 כען ועל-הנחל יעלה על-שפתו מוזה ומוזה כל-
 עין-מאכל (יחזקאל טז יב) . ויאמר בעל טעמי המקרא וז"ל דע
 שהתלשא שהוא טעם והתלשא שהוא משרת זורה אחת לשתיכן אבל
 ההפך שיש בניהם הוא שהתלשא שהוא טעם מונחת באות הראשון של
 תיב' ואחר שהיא משרת מונחת בסוף התיבה וכמונים הם יחד על אות
 המחלק ועל אות שאינו מחלק והלימוד יצריש זה עכ"ל , וכן הוא
 בספרים כ"י אכן כבפרי הדפוס כבר הנדילו בלורתם מעט עד שת"ק
 כוטה לימין הקורא ות"ג לשמאלו ולפי הנדל לורתם העלמות אשר להם
 עתה יתכן להעמיד אותם על אות המחלק כיתר הטעמים אלא שכבר
 תפשו מקומם מעולם וכשאררו על מעמדם זה בראשית התיבה וה
 באחריתו . (ונמערכת ערך לכן מסר לכן ח' בטעם נישיעי' ירמי'
 יחזקאל . ונפ' בראשית זרה"ה' גילין בתרי טעמא) .

שלשלת לא מצאנו לה משרת להיותה בלתי מצוי' בכ"א
 ספרים כ"א בשבעה מקומות וכולם בתחלת הפסוק כמבואר
 לעיל שער א' פ"ב .

סגולתא לא מצאנוה כ"א אחר הזרקא ויתכן שישרחנה
 מונח א' גם שנים , ובמקום אהר לכר מצאנו זרקא בלא
 סגולהא

משפטי הטעמים

סגולתא אחריו כמפורש לעיל בשער א' פ"ב, אבל סגולתא
בלא זרקא איננה נמצאת אפילו פעם אחת.

סוף פסו' הוא **הסילוקלא** ישרתהו לעול' רק מרכ' לבד',
חיצ' מן חמש' מקומו' שהשרתהו המאיילא בתיבתו, והאלך ל'
המסרת בפ' אמור, ה' מילין בטעמא וסי' **רַהֲחִלּוּ** (ויקרא
כ"ד), **לְדוֹרוֹתֵיכֶם** דראשית עריסותיכם (כמדנר עו כ"א)
כּוֹמַעְצוֹתֵיהֶם דהושע (יאו) **וְהָאֵשֶׁתֶּאֱלִי** בריש דברי
הימים (ד"א נ"ג), **וְקוֹתֵי־לּוֹ** (ישעי' ס"ז) והמקף הוא
מחברו בתיבת אחת, ; (ודע כי החכס בן נלעס נספרו טעמי
המקרא גב נספרו הוריות הקורא העתיק לשון המסרה הזאת אלא
שנמקוס לדורותיכם דראשית עריסותיכם כתב הוא לדורותיכם דשמן
משחת קדש (שמו' ל"א) אבל כבר כתב עליו החכס הנקדן יהב"י בספרי
עין הקורא ו"ל נס' הוריות הקורא הוצא לדורותיכ' דשמן משחת קדש
מן ה' מילין שמצרתם נהם המאיילא לסילוק ונכל האספמיים אינו בן
כ"א לדורותיכם דראשית עריסותיכם עכ"ל, וכל ספרינו מסכימים לו
וכן עיקר כי כולם שכניס לאתנת חן מן והאשתאולי שהוא שכן לוקף
כמבואר להלן שער ג פ"ב אלל זקף). ויאמר בן בלעם עור, ואם
השרתהו המרכא לא תהי' עמו בתיבתו לעולם, ויותר ממה
שמחחוקין בני אדם בדבר זה לפי שקוראים עם הסילוק אם
דיחה

היה' היבטהו רחבה מרכא, וזהו שינוי שרשי הקריאה לפי שלא
 השרתהו כ"א בתיבה אחרת כגון **וְאֵת הָאָרֶץ** וכמוהו.
 ודע כי שני' עשר הטעמי' כולם יתכנו להיו' בתחל' הפסוק
 חוץ מן הסילוק אבל יתכן להיות הכופה לאתנח כגון
בתחלה ואיקץ: (נראשי' מא' כא) **יהי-אור ויהי-**
אור: וככר כתבתי בתחלת הספר כי כל הטעמים אפשר
 שינחו בלא משרת כלל.

פרק ב'.

הדיבור על הפסיק.

אמר החכם הקרמון ר' אהרון בן אשר במסורוחיו כביאור
 הפסיק וו"ל: הפסיק יהי' לחמשה רברים, כאשר הקנו
 החווים הישרים. האחד, להפריד אוה מחברה, שהיא
 כמוה ובאה לקחה, לביאור הלשון בנעימה לחשון, כמו
 להגדיל ו למעלה (זה"א כ"ג ט'), וברזל ו לרוב (טס כ"ג ג')
 לגלים ו מעון (ירמי' נא לד). שנית, שחי היבות, זו לעומת
 זו כחובות, כגון ר' י"א ל' אלהים ו יי (יחזע כנ כג). יום ו
 יום. האח והאח. סכיב ו סכיב. אמן ו אמן. הבוגר ו בוגר
 (ישעי כא ג). שלישי, ליראה שלא יכמכו שהיחובות, זו
 לעומת

מושפטי הטעמים

לעומת זו חצובות, והם לא יתכנו להתחבר, ובמלה אחת לדבר, כגון אלוה ו רשע (תילי' קלט יט). עמים ו אלהים (תילי' סוד). רבים ו יי (סס קיט קנו) יי ו אשנא (סס קלט קכא). רביעית, לתקן המלה, שלא תהא זו עם זו כלולה, ולהפריד מענה הדבור, לבלתי היות מחבר כגון עשו ו כללה (נראשי' יח כא). ישמע ו אל (תילי' נה כ). חמישית, להפריד בין הטעמים שיהיו מופרדים, איש מאחיו ולא נצמדים, כגון את פאח ים ו אלפים כאמה (נמדנ' להה). אלעזר הכהן ו ויהושע בן נון (יכושעיט כא). לעלון ו לאלה שמיא חנטן (עזר' וט) עכ"ל, ורע שהענין החמישי שהזכיר הוא המונח לגרמי' אשר כבר החכאר לעיל שער א' פ"ב ושער ב' פ"א במאמר הלגרמי', אלא בעבור שהלגרמי' הוא המפסיק בין המונח והטעם שאחריו לכן לא נמנע החכם להכניסו בביאור הפסק. וכבר מבואר לעיל שלא יתכן פסק כ"א עם המשרת ואחרי הטעם אין בו צורך כי הטעם הוא המפסיק, וכמערכת סוף אות פ' נמסרו כל הפסקין של כל ספר וספר.

שער ב' פרק ג' לב

על חכיות המשרתים לטעמיהם (ועיין לקמן שער ג' פ"ג)
שופר מכרבבל לא ישרת אלא לזקף קטן. **שופר**
מהפך לא ישרת אלא ליחיב פשטא. **שופר עילוי**
משרת לג' טעמי', לזרקא וזקף ואתגחהא, וגם בין הזרקא
ולסגולה לא ישרת אלא שופר עילוי. **שופר מונח**
ישרת לו' טעמים, פור, וזרקא, והלישא, וטרם, ויחיב
(והפשטא נכללו), ורביע, ותביר. הפור לא ישרתהו אחר
זולת המונח אלא אם יהי' פור גדול (הוא קרני פרה) יבוא
הגלגל והתלישא זולתו, והטרם והזרקא והרביע והיחיב
ישרת' שופר מונח במקומו' ידועים. מספר חלקי **התלישא**
חארוקה בד' טעמים והם זרקא ויחיב וטרם ותביר במקומות
ידועי'. חלקי **המורכב** בו' טעמים בלכדהטפחא והם ילוק
במקו' ידוע שישרת' המא ילא והדר ג' כגון **ויבאלו יין**
וישת (בראש' כז כה) ותביריו. מספר חלקי **האזלא** בד'
טעמים טרם ויחיב וזרקא ותביר במקום ידוע. מספר חלקי
הדרגא בשני טעמים רביע ותביר במקום ידוע. וכולם
נחפרשו כטוב אצל טעמיהם.

שער ג'

על שכונה הטעמים.

פרק א'

מה שראוי להיות שכן על דרך חוק ולא יעבור.

תביר אי אפשר בלא טפחא אחריו, והיוצא מחנאי
זה אחר שהוא אתנה והוא **אם ארץ מאפליה** (ירמי'
בלא). כן כתב המכש בן בלעם ואחריו החזיק הר"ם הנקדן באומר
כלתביר אחריו טפחא בר מן ארץ מאפליה עכ"ל והוא תימה כי לא
מלאנו תביר בפטוק זה באוס ספר מספרי הדפוס, גם במקרא כ"י
לא מלאנו בו תביר, ואין לומר שהמאפליה הוא תחת הפ"א שנתיבת
מאפליה וא"כ יתכן המרכא נמ"ס ומלת ארץ בתביר, גם זה ליתא
שהרי מתכאי המאפליה זיהו' בינה ובין האתנא מלך אחד כמבואר לעיל
בשער האתנא, וא"כ ע"כ לריכין אנו לומר שהתביר הוא במלת **אם**
ואין כן בכל הספרים ועיין מ"ש לקמן פ"ב אג"ל הזקף).

הטפחא אי אפשר שלא יהי' אחריו או אתנח או ס"פ
בראשי כראלהים את השמים ואת הארץ.
ומן זה הזרקא אי אפשר שלא יהי' אחריו רודפיה (הוא
הסגולתא) חוץ ממקום אחד והוא **כה אמר יי למשיחו**
לכורשו אשר התזקתי בימינו (ישעי' מהא), ואלי
שלשת

שער ג' פרק ב' לג

שלשת הטעמים התכיר והטפחא והורקא אדוקים לר' טעמים
והם חביר שאחריו טפחא, וטפחא לאתנחהה ומילוק,
וורקא לסגולה.

פרק ב'

מה שכוול ש'כן על דרך הראוי לעטור ממכה.

הפזר (קטן וגדול) יתכן להיווח אחריו הח לישא כגון
זרע וקציר (בראשית ט כב), והיחייב כגון ותשבנה
הערים אשר לקחור-פּלשתיים מאת ישראל ו
לישראל (סלוי'ד), וכגון ועתה אל-ישם אדוני
המלך אל-לבו (ס'ניג לב), והורקא כגון והנותר
לנשיא מזה ומזה לתרומת הקדש ולאחות
העיר אל-פני חמשה ועשרים אלף תרומה
(יחזקאל מח כא), ויתכן אחריו החביר כגון והיה כל
אשר-יצא מדלתי ביהך החוצה (יחזקאל נ יט),
ויתכן אחריו טרם (גריש לו גרשיים) כגון ויהי מאז
הפקיד אותו (בראשית לע ה) ויתכן אחריו לגרמי'
שלח למכנשו לאחשדרפניא (דניאל ג ב),
וישוע ובני ושרביה וימין (כחמי'ס ג), אכל לגרמי'

כושפטי הטעמים

אם ה' אחריו טרם יתכן להיות אולא כיניהם כגון ויקח
את-מחלתו בת-ישמעאל בן-אברהם (בראשית
כח ט) (וינולד עוד נסמוך צדין הלגרמי).

התלישא יהי' לה שכן מאחרי' הטרם (או גריש או
גרשיי' כמשמטס) כגון וכנניהו ושמעיהו ונתנאל (דה"ב
לה ט) ויאמר הלקיהו (מ"ב ככת) כי בליל שדר
(ישעי' ט"ו א'), ויחכן אחרי' הזרקא כגון והביאו
את-אחיכם הקמון (בראשית מצלה) ויחכן אחרי' היתיב
כגון כי יען בטחך במעשיך (ירמי' מ"ז), פלא
יועץ אל גבור (ישעי' טה), ויחכן אחרי' חביר כגון
ושבע ויורי ויעבן (דה"א היג), ולא חדי' שכנה אל
טעם אלא למה שנזכר.

הטרם (גריש או גרשיים) יתכן להיות אחריו רביע
כגון והיו בתי ירושלים (ירמי' יטג), והתלישא כגון
ביום ההוא תתעלפנה (עמוס סיג) וזרקא כגון
ויכם את-עין כל-הארץ (שמות יטו), ולגרמי'
כגון כי אביאנו אל-האדמה (דברים לא כ), ויתיב
כגון ועשה למבצרי מעוים (דניאל יא לט), וחביר
כגון רמות כמראה אדם (ישקאל א כו), אורכבור

כשב

שער ג' פרק ב'

נד

כִּשְׁבֹּאֵי אֲרֵיכְוֹר עֵז (נמדבר י"ח י"ז).

הלגרמיה יחכן להיות אחריו רביע כגון ואיכה ו
אשית (בראש' ג טו), זהו יתנו (שמו' ל יג) ועשית
לכיתו אשר בקרא שמי עליו (ירמ' ז יד). ובזר
כגון למכנשו לאחשדרפניא (דניאל ג) ושרביה ו
ימין (נחמ' ח ז). וטרם (ר"ל גריש) לא יהי' (אחר לגרמי')
אלא אול ואחי (ר"ל אלל בזירוף משרתו אזל לפכיו, וכן אמרו
במסכת צ"א מקומות בטעם לגרמי' משרת הגרסה אבל לא חמכע
האזלל מנוא בניסה) והוא בי"א מקומות במקרא והם ויקח
את מחלתו כת-ישמעל בן-אברהם (בראשית
כח ט) מעי מעי אוחילה (ירמ' דיט) ויקח עבד-
מלך את האנשים (ירמ' לח יא) הן וישא-איש
בשר-קדש (חגי' ב' י"ב) ויעש בירושלים
חשכונות (דכ"ב כו טו) אי-כבודו בן-פנחס בן-
עלי (ש"א יד ג) ויען יונדב בן-שמעה אחי-דוד
(ש"ב יג לב) במואב ובבני-עמון ובאדום ובמלכי
צובה (ש"א יד מ"ו) את-הרתן ואת-רב-סרים ו
ואת-רב-שקה מלכיש (מ"ב יח ז) באים ומדרך-
שער העליון (ישק' טב) וגם כל-היהודים אשר-
במואב

משפטי הטעמים

במוֹאֵב וּבבְּנֵי-עַמּוֹן וּבאֲדוֹם (יִרְמִי' מ' יא). ויחֲבֹן
 לֵהיִוֵּת אֶחָד לְגֵרְמִי' פֶּשֶׁט אַ בְּג' מִקּוֹמוֹת וְהֵם אֲשֶׁר-יוֹצֵק
 עַל-רֵאשׁוֹ וְשֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה (וִיקָרָא כ"א י) וְשֵׁם שְׁנֵי-
 בָנָיו וּמַחֲלוֹן וְכִלְיוֹן (רוֹת א' ג), רֵאשִׁיכֶם אֶל-
 תַּפְרְעוֹ וּבגְדֵיכֶם לֹא-תִפְרוֹמוּ (וִיקָרָא יו). ויחֲבֹן
 אַחֲרָיו חֲבִיר בְּמִקּוֹם אֶחָד וְהוּא וַיִּשְׁלַח מֶלֶךְ-אֲשׁוּר וַיִּשְׁלַח
 אֶת-רַב־שָׁקָה מֶלֶךְ-יְרוּשָׁלַיִם (יִסְעִי לו' ג),
 וְלֹא יֵהִי לוֹ שָׁכֵן אֶחָד מִן הַטַּעֲמִים חוּץ מִמָּה שֶׁנִּזְכָּר.

הַרְבִּיעַ יִחֲבֹן לֵהיִוֵּת אַחֲרָיו וְרִקָּא כְּגוֹן וַיְהִי בְּשֶׁלַח
 פֶּרְעֹה (שְׁמוֹ יג' יז) וְהִיחִיב (יִמִּיב מִכֶּפֶךְ וַיִּמִּיב פֶּשֶׁט) כְּגוֹן
 וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים תִּדְרֹשׂ אֶת-הָאָרֶץ (נִרְשָׁי' א' יא) וְכְגוֹן
 לִכְן שָׂוֵא (יִסְוִקָל' יג' כג), וְהַחֲבִיר כְּגוֹן וַיִּלָּךְ בְּכַל-
 דֶּרֶךְ (מ"א כג טג), וְחֲלִישָׁא כְּגוֹן וַיֹּאמֶר קִרְאתִי
 מִצְרָה לִי (יוֹכֵב ג') וְטֵרֵם כְּגוֹן אֲנֵא חֲטָא (שְׁמוֹת
 ל' ל' א), ויחֲבֹן אַחֲרָיו פִּזֵּר כְּגוֹן וַיִּצְאֻ וַיִּשְׁבִּי וְעָרִי
 יִשְׂרָאֵל וּבְעָרוֹ וְהִשִּׁיקוּ (יִסְוִקָל לט ט), וְהַטַּפְחָא
 בְּמִקּוֹם אֶחָד אֲנִי יִי נַעֲנִיתִי לוֹ בָּא (יִסְוִקָל יד ד) וְלֹא
 יֵהִי לוֹ לְשָׁכֵן אֶחָד מִן הַטַּעֲמִים חוּץ מִמָּה שֶׁנִּזְכָּר.

הַפֶּשֶׁט יִחֲבֹן לֵהיִוֵּת אַחֲרָיו זָקָף כְּגוֹן וַיִּקְרָא
 לאור

שער ג' פרק ב' לה

אלהים ולאור יום (בראשית א') והרביע כגון המים
האלה יוצאים (יזק' מז' ס), אלא יש לו זה ההנאי,
כל רביע שיבוא אחד פשטא אי אפשר שלא יהי' אחר הרביע
יהיב אחר (ימינ' מהסך או ימינ' פשטא) כגון המשלחים
עליו לדרוש המופת דר"ה (דכ"ג לב"ג) והמזן נופל
על-המטה (אסתר ז' ס) בר מן ב' ויאמר דוד אל-
אביש אבנא מוצאתי הן בעיניך יתנו-לי
מקום באחת (ש"א כ"ה) אבי דבר גדול הנביא
(מ"צ כ"ג), * וחלישא כגון כי-פשה הנגע בפגד
(ויקרא י"ב). ולגרמי' כגון ואת יתרת הכבד
ואת ושתתי הכליות (שמות כ"ט). וזרקא כגון
הילדים אשר גדלו אתו (מ"א י"ג י'). ופזר כגון
ולקחת מרמו ונתתה (שמו' כ"ט). וחביר על-
העיר אשר היא עושה עמך מלהמה (דברי' כ"ב)
עלה סנחרב מלך אשור על כל-ערי יהודה
(מ"צ י"ג) וטרם חי אני אם יפול (ש"א י"ד מה) ולא
יוכל

(* ואגב גררא למדנו כי טעות כפל בספרינו שהעמידו על

גוזזי צאנו הוא וחירה (בראשית ל"ג י"ג) ברביע ול"ל

הוא בז"ק וכ"כ יהב"י

משבטי הטעמים

יוכל להיות לה שכן אחד מן הטעמים הוץ טמה שזוכר (וכנר
כמבאר לעיל שער א' פ"ד נרין המתרדפין כי היתבי מהפך ויתבי פשטא
מן המתרדפין לכן יתכן אחר הפשטא יתיב כגון אַדְנִי פֶתַח
(שמו' לחל) ימי שֶׁבַע שבתות השנים (ויקרא כה ט) ,
וכן הפשטא אחר היתבי מלאנו נבמה מקומות אך נמלאי שיש בין היתבי
לפשטא משרתו מהפך כגון כִּי יַעַן אֲשֶׁר עָשִׂיתָ אֶת הַדָּבָר
הַזֶּה (בראש' כב טז) אֶרֶץ כִּי תַחֲמַאֲלֶי (יחזקאל יד יג)
אכל יתיב תכופה לפשטא בלא מהפך ביניהם לא מלאנו כ"א ב"א
מקומות כמבאר לעיל נרין הפשטא) .

יתבי המהפך יתכן להיות אחריו זקף קטן כגון
רַק אַתְּכֶם יִדְעוּתִי (עמוס ג ב) , ויהיב (פשטא) כמוהו
כגון אוֹ בְנִבְלַת (ויקרא ה ב) (ועיין מה שכתבתי בכוף דיבור
הקדום) , וטרם כגון אֶפְסָכִי לֹא תִהְיֶה תַפְאֶרְתְּךָ
(שופטים ד ט) .

הזקף (קטן וגדול) יהי' אחריו טפחא כגון וַיֵּצֵא יְיָ
וַנִּלְחַם (זכרי' יד ג) (וכנר המבאר לעיל שער א' פ"ד שיתרדף ז"ק
אחר ז"ג וה"ג אחר ז"ק) . וההביר כגון וַיֹּאמֶר יְיָ כֹּאֲשֶׁר
הֵלַךְ (ישעי' כג) , ואם הי' הזקף לפניו יתיב יהכן לבוא אחריו
הלישא כגון חי אֲדֹנֵי הַמֶּלֶךְ כִּי בַמְּקוֹם (ש"ב טו כא) ,
והיתבי

והיחייב כגון ממעון קדשו יתן קולו שאג ישאג
 על-גוהו (ירמי' כהל) אלא שיש לו זה התנאי, כל זקף שיש
 אחריו יחייב אי אפשר שלא יהי' אחריו זקף כגון כִּי אִמַר
 אִיּוֹב אֲוִלִי חֲטָאוּ בְנֵי (אִיּוֹב א ה) ואני זאת בריתי
 אותם אִמַר יי ריחי אשר עליך (ישעי' כ"ט כ"א).
 והרביע מבלעדי הקמת היחייב ויאמר אליו רוץ דבר
 (זכרי' ג ס) אוי לי אמי כִּי ילדתיני (ירמי' טו י) לא
 שלחך יי ואתה (ירמי' כח טו). והטרם כגון מזריע
 זרע עץ פרי (בראש' א' י"א). ולגרמי' אל-העגלה
 ואת וכלי הזהב (ש"א ו' ס') ויפגע הוא בכהנים
 וימת ובינם ההוא (ש"א כב יח). ואחנחא במקום
 אחד ליי בשבועותיכם (נמדבר כח כו). והם ילוק
 במקום אחד הצרעתי והאשתאולי (דה"א ז' כ"ג).
 (א"ה זה דברי בן בלעם וכשנה הדיבור הזה בפרק הבא זה תימה שהרי
 בכלל י"א מקומות שחזרת המאילל לאתנחא כמנה ומזון לכלא בה
 כמנא' לעיל בדין האתנח וגם שם זקף קטן שכן לאתנח בכל הספרים
 כי תיבת ומזון בקדמא כס"מ וכן לפי עדותו כמנאר לעיל שער
 א' פרק ו', בדין שכונת המשרתים, וכ"ע).

הרודף לזרקא (היינו הסגולתא) לא ימנע אחרי' אלא

משפטי הטעמים

טפחא ואתנחתא וזרקא וסגולה כמוה.
האתנחתא יתכנו אחרי' כל הטעמים ולא ימנע לבוא
אחרי' אלא אתנחתא כמוה.
סלוק הוא סוף פסוק ימנעו אחריו כל הטעמים.

פרק ג'.

הטעמים המנועים לניא זה אחר זה.
הפזר לא יבוא אחריו זקף, ורביע, וטפחא,
ואתנחתא, וסילוק.
התלישא לא יבוא אחריו פזר, ורביע, ולגרמי'
וזקף, ואתנחתא, וטפחא, וסילוק.
הלגרמיה לא יבוא אחריו תלישא, וזרקא,
וזקף, ואתנחתא, וטפחא, וסילוק, ואם יבוא
אחריו טרם לא יהא אלא אול ואתי והם י"א כלכר
כמבואר לעיל בדין הלגרמי'.
הרביע לא ימנעו מאחריו אלא זקף, ואתנחתא,
וסילוק, וטפחא יבוא אחריו במקום אחד כמבואר אצל
בפרק הקדום.

הפשטא ימנעו מאחרי' אתנחת', וטפחא, וסילוק.

הזקף

שער ג' פרק ג' רו

הזקקה ימנעו מאחריו פזר, וזרקא, וסילוק,
ואתנחתא, ולא יבואו אחריו כ"א סילוק במקום אחד
והאשתאולי (דכ"א נ' נ"ג), ואתנחא במקום אחד
בשבועותיכם (נמדנ' כח כו) • (א"ה כנר העירומי עליו
בפרק הקדום מה שנתקשה לי בזה).

האתנחתא לא ימנע מלבוא אחרי' אלא אתנחת' כמות.
הזרקא ימנע מאחריו ג' טפחא, ואתנחת', וסילוק.
תביר לא ימצא אחריו כי אם טפחא לכרה, אבל במקום
אחד ימצא אחריו אתנחתא כמבואר אצלו בפרק הקדום.
שופר יתיב לא ימצא אחריו אלא זקף, כ"א בי"א מקומו'
ימצא אחריו פשטא • (כנר נארתי למעלה דף ל"ב ב' כתנאי על זה).
ומן המשרתים לא ימצא אחר' מהם מתרדף אחר חברו
כ"א שופר מונח אחר שופר מונח, ושופר עליו אחר שופר
עילוי (עיין לעיל שער א' פ"ו משכונת המשרתים).

ואלה השנים עשר טעמים לא יתבנו להיות כפסוק אחד
כולם יחד, אלא בשני פסוקים יקובצו מהם יחד, והם
וַיֵּצְאוּ יוֹשְׁבֵי עָרֵי יִשְׂרָאֵל וּבְעָרוֹ וְהַשִּׁיקוּ
בְּנֶשֶׁק וּמִגֶּן וְצִנְהָ בִקְשֹׁת וּבַחֲצִים וּבַמִּקְלֵי יָד
וּבְרַמְחֵי וּבְעָרוֹ בָּהֶם אִישׁ שֵׁבַע שָׁנִים (יחזק' לטט)

משפטי הטעמים

ואשר יחסר ממנו אחד והוא הורק' והיא המצא בפסוק האחר
והוא ויֹאמְרוּ אֵלָיו אִישׁוּ עֲלֶיךָ לְקַרְאֵתְנוּ וַיֹּאמֶר
אֵלֵינוּ לָכוּ שׁוּבוּ אֶל־הַמֶּלֶךְ אֲשֶׁר־שָׁלַח אֶתְכֶם
וּדְבַרְתֶּם אֵלָיו כֹּה אָמַר יְיָ הַמֶּלֶךְ אֵין אֱלֹהִים
בְּיִשְׂרָאֵל אַתָּה שׁוֹלַח לְדָרוֹשׁ בְּבַעַל זָכוֹב אֱלֹהֵי
עַקְרוֹן לָבֵן הַמָּטָה אֲשֶׁר עָלִיתָ שָׁם לֹא־חָרַד
מִמֶּנָּה כִּי־מֹת תָּמוֹת (מ"ג לו) ואשר יחסר ממנו
הוא הפזר והוא הנמצא בפסוק האחר.

פרק ד'

סדר הטעמים האחד אחר אחר.

אחר הפזר הלשא • אחר התלשא טרם • אחר הטרם
רביע , ואחר הלגרמי' רביע • אחר רביע יחוב (ימינ' מהפך
או פשט) אחר יחוב זקף (קטן או גדול) • אחר הזקף חביר
או טפחא • (ואחר המזיר לעולם טפחא במ"א כמבואר לעיל) •
אחר הטפחא אתנח או ס"פ (זהו סדרס היותר נכונ ,
ואיננו חיק כמבואר ממה שקדום) •

שער ג' פרק ה' לח

מספר מזרחי כל אחד ואחד מאלה הטעמים.

שמי הפזר הקטן שופר מונח. שמי הפזר הגדול הוא קרני פרה שופר מונח אלא שהמשרח הקרוב אליו הוא הגלגל. שמש החלישא שופר מונח. שמי הטרם ג' שופר מונח וחלישא (קטכה) ואולא. שמי הלגרמי' ב' שופר מונח ומרכא. שמי הרביע ב' שופר מונח ודרגא. שמי הזרק' ה' שופר מונח וחלישא ושופר עילוי ואולא ומרכא. שמי התיב (פסטא) ה' שופר מונח וחלישא ואולא ושופר מהפך ומרכא. שמי הזקף ב' שופר מכרכל ושופר עילוי. שמי החביר ה' שופר מונח וחלישא ואולא ודרגא ומרכא. שמי הטפחא ב' דרגא ומרכא. שמי האחנחחא ב' שופר עילוי ומאיילא. שמי הסילוק ב' מרכא ומאיילא.

פרק ו'

מקום כעימות הנניכות.

הנניכות נקראות באותו מקום שראוי להאריך בניגון התיב' ולכן כל הנניכות ננקדות באותה אות הראוי' להננוג, חוץ מן הפשטא והזרקא והסגולתא והחלישא קטנה שהם מטקדים לעולם בסוף התיבה ואע"פכ הם נקראות באותה אות שהי'

משפטי הטעמים

דינם להיות כחיבה אלו היו נגינות אחרות, וכבר כתבתי לעיל
שער ב' פ"א שעשו ככה לפשטא ולזרקא והלישא כרי להבריל
בין ב' נגינות נברלות שוות הצורות, כי צורה אחת לפשטא
ולאזלא, וצורה אחת לזרקא טעם ולזרקא משרת בספרי אמ"ת
גם תהלישא גדולה וקטנה, לכן הברילו ביניהם במקומות
מושבותם, ואולם גם הסגולה נקרו לעולם בסוף התיבה
בעבור שחמונת ג' נקודו ואילו נקודה על האות יחכן שהשכון
בין אות חלומית ואות שי"ן ימין או שמאל ויתחברו ד' וה' נקודו
על אות אחת ויתכלכל הקודא לכן נקודה לעולם בסוף התיב.
ויש נקדנים שעושים ב' תלישות גם ב' זרקות אחת בסוף התיב
ואחת באות המחלקת אם התיבה ראוי להנגן מלעיל בעבור
בני אדם שאינם יודעין מקום הניגון, וכל פשטא עושים ב'
פעמים אחת בסוף התיבה ואחת במקום שראוי להנגן כגון
ויבואו, אלה וכל רכווחהון, ומצאתי להחכם בעל מ"ש
שאמר ויסר נח (נראשי' סיג) כמקצת ספרים בשני פשטין
ובספרי ספרד בפשט אחד לברו כי אינם נוהגין שני פשטין
רק כשיהי' ביניהם אות אחד או יותר עכ"ל.

מסימני ההעמד' והרביקות ועילת' וענינ' ככל משפט' וחוקה'.

פרק א'.

מיופי גלגול הדבור ועילת הגעיא והמתג והמקף .

כבר הורה הזקן החכם ר"י הלוי במאמר שני סי' כ' מספרו הכוזרי כי על ג' תכונות הלשון עומדת , על תורת האותיות והתיבות בעלמין , ועל עבודת סדר גלגול הדבור , ועל כעיסת הטעמים , והה דברו : התכונה הראשונה תקבל תכאיה כשאתה מעיין באות אות ותיבה תיבה ולא תרגיש על תקנת גלגול הדבורים המחוברים מחבור והפסק ומלה גדולה וקטנה וחולת זה , ואז יכוכו לך השבעה מלכים (שהם קיץ וחולס שורק ולריזחירק וסגול ופתח) על תכונתם הראשונ' מבלי חילוף , והשא על ערכה מבלי געיא . והתכונה השנית מעיינת ביופי חיבור המלות וגלגוליים , ואפשר שיזונה דבר מן התכונה הראשונה לתקן השנית . והתכונה השלישית סדר הטעמים , ואפשר שיזונה דבר משתי התכונות הקודמות . ואיכנו נכרי בתכונה הראשונה רדיפת שלש תנועות שלא יכנס ביניהם נח ולא דגש , אבל בזה בתנועה שניית אחר תנועה שניית שלש ויותר כאשר יעבור זה בערבי , אבל זה נכרי בתכונה השנית , ובעת שיזדמנו שלש תנועות בתכונה הראשונה תמשך אחת מהם בתכונה השנית בשיעור נח , כי העברית קשה לה רדיפת שלש תנועות אלא בפגישה הכפל כמו שדרך

כושפטי הטעמים

שָׁרָרְךָ או אותיות אה"ע כמו **נְהַרְי נְחַלִּי** ואם תרצה תמשך
ואם תרצה תמהר; וכן הכשירה התכונה הראשונה קצון שתי תנועות
זאת אשר זאת נמשכות כשיעור שני נקיים, וראתה התכונה השנית כי
הדבור כזה לא יהי' נאה והפילה אחד משני המשכים והשאירה השני
כמו **שְׁמֹתִי וְשְׁמֹתִי** וכל הדומה לו; הלא תראה **פָּעַל** וקציריו
הדיבור בו נהפך הניקוד כי תמשך העי"ן והיא פתח ומתיק הפ"א והוא
קמץ, ומשיכת העי"ן איננה כ"א להשען לא לנח רפה, ועל כן קשאירו
אָמַר לִי וַעֲשֵׂה לִי על התכונה הראשונה מפני שנשענו על
המלה הקטנה וכו', והרבה להביא משלים להורות כי כל תורת המלעיל
והמלרע והדגשות והרפיון והשתנות ההכרות בהמיכות וכפרד ובעמיד'
והפסק ובקיבוצ ובכינוי כולם על תכונה השנית הזאת הם נשענים כדי
שיתגלגל הדיבור באופן יפה ונעים, וכבר רמז עליו לעיל מיכי' בפי'
ע"ח בתמו סנת הקריאה למאה אנשים כאלו הם איש אחד פוסקים בעת
אחת ומחברים קריאת' כאחד באומרו: מפני שקבלנו זה בין שני כחי'
ולא קבלנו בין שלש תנועות אלא ע"י הדחק ונא הדבור טטה אל הנח
עכ"ל, ונעבור כי לא רנים יחמו בניאור הדברים העמוקים האלה,
אף כי הם היסודות אשר כל עמודי חכמת הלשון נשענים עליהם, לכן
אעתיק לך הנה את דברי תלמידו ה"ה החכם ר' שלמה ז"ר אשרהם
המכונה בן פרחון ז"ל, אשר קבל תורתו מכי' ר' שלמה הלוי ז"ל בעל

הכוזרי כמו שהזכיר בספרו הפרסון* בכמה מקומות, והדברי הרב והדברי
 התלמיד הם דברים אחדים ובלתי כנדלים כ"א בסגנון הלשונות, וזה
 דברו נשרש צית: **אֲצִיתָנָה יַחַד** הרפו הלד"י שלא כמנהג חנריו
 שאלם דגשן משום שקשה עליהם דיגוש שתי אותיות במלה אחת, גם
 דיגוש היו"ר של יחד הסמוך לה, והרבה עשו כך כמו **כי גאה**
גאה, דיגוש גימ"ל של מלה שניי' שלא יבואו שתי מלות רפויות זו אחר
 זו ראו לדגש שהים החילוכות ולרפות את האמלעית לייפות הדיבור,
 וכן **הלא כְּכַרְכְּמִישׁ** משפטו רפה וכשאלו כי פגעו עוד בכ"ף
 אחרת ריפו את האמלעית ודגשו את החילוכיות, וכן **ואכברת**
בפרעה, **בהכברי בפרעה** דגשו הני"ת משום הפ"א
 והכימו מנהג אה"י וב"גד בפ"ת בשביל לייפות הדיבור, כאשר שיבוא
 לקצר בדולתים ואנכים טובות בקוט או חשן ואכוד שראוי לתת דמות מזה
 בין שני דמיות מזה עכ"ל, והרבה לבאר ענין זה בהקדמת ספרו בהיות
 דברו על מנהג לשון עברי להפיל אותיות מן השרש כגון כפעלים הכפוליי'
 ונחסרי הפ"א ונכחים אמר וז"ל: וזה שמפילין כרי להקל הדיבור הוא
 ולדבר בלי טורח, אלא שלפעמים אין חוששין לטורח ואומרין את המלה
 בהלכתה

(*) הם' היקר הזה עורנו בכחוצים כי לא נקבע ברכו' עדין והוא אגור
 צביבליאטיק של רבינו הגדול הגאון המפורסם הנשיא מוה"ר דוד
 זיכנהיים כרו' ראש לנעלי אסופות אנשי שם אשר התאספו בכפרים
 הביר' נפקודת הקיסר האדיר יר"כ, ואפריון נמטי' לרבינו הגדול
 כרו' כי שלח הספר אלי אסרי דרשי אותו ולדקמו עוסדת לעד.

כּוּשְׁפֵטֵי הַטַּעֲמִים

כהלכה, ומשום זה הקעס נעשית תקנת אהו"י ונג"ד כפ"ת משום
 שאותיות אה"וי רפין ורכין ואין טורח בדבורם כלל ונג"ד כפ"ת שיהיו
 דגשין הן קשין ומזקין לפיכך אם התחיל המדבר באות רך האריך יפגע
 באות הקשה לחברו עמו? אלא אמרו טוב שכרפה את האות הקשה
 כדי להשוותו ולהסיר הטורח; ועוד יש להם תקנה אחרת שמו אותה
 באחנת וסוף פסוק, כי אחנת וס"פ הם סוף הדברים וכל הפסקה
 מאריכין בה כמעט וכשמאריכין בה ממין אחד מתגנה המלה ולפיכך
 תקנו לשנות מקלמה כגון ונפלו לפניכם **לְחַרְבַּם** משפטו **לְחַרְבַּם**
 ומשום סוף פסוק כהפך לקמן ומשום שהאריכות ממין אחד מתגנה
 שינו ואמרו **לְחַרְבַּם** לייפותו ולשום קמן בין שני סגולין, וכן באחנת
 כגון **וּבְחַרְסִים**, ואפילו בשתי מלות שנודמנו להם כס"פ עשו כן
 שאמר **הָרָה נָסוּ** ומשפטו **הָרָה** כי אין לנו **הָרָה** ולא **הָרָה** בכל
 הניקרא, ולפי שלא יאריכו באחד שלא מתגנה המלה שינו ואמרו
הָרָה¹. וכן שינו **הַזְּבוּלָנִי** כי משפטו **הַזְּבוּלָנִי** מן **זְבוּלוֹן**
 אבל אמרו אם נאריך ממין אחד יתגנה הדיבור וראו לשנותו כדי לייפותו
 שהא חולם בין שני אותיות שרוקין אחד שורק ואחד חרוק² ופעמים
 לא

(1) צדור שנספרו היו כחונ **הָרָה** ה"א בלרי, וכ"כ יהצ"י בשס"ה,
 וגם החב' בעל מ"ש העיד "שמלא בספר כ"י ישן שאמר בכל ספרי
 דוקני נקוד בלרי"י וטעמו למעלה עכ"ל אבן בכפרי' מדוייק' שאלניו
 נקוד סגול וכ"כ רד"ק בשדשו שה"א נפתח קטן מחת פתח סגול.

(2) צענור שהאורקהמירק קרונים צמנעא עד ששחמש לפעמים זה

שער ד' פרק א' מא

לא ירפו בג"ד כפ"ת מפני שמה מתגנה המלה כגון ואכבדה
בפרעה, בהכבדי בפרעה, ויהי כבואה,
ושמתי ברכך, ונלאתי כלכל, הלא
בכרפמיש, הלא פגעת בה, כל אלה משונים מהלכות
אהוי ובג"ד כפ"ת שלא יבואו ג' אותיות רלופות לפיכך דגשו
התיכונה כדי להקל הטורח וליפוט את המלות, ושינו עוד ואמרו
כי גאה גאה משפטו גאה גאה אבל לא רפו להאזין שניהם
ממין אחד שמה מתגנה המלה לפיכך דגשו השני' וכו', וגם תיקנו
את הזעיר כגון מזה-פרצת וכו', וגם תיקנו דאמי מרסיק כגון
ועין עשה-פרי, אשר שמתי בפך וכיוצא בהן,
ותיקנו המפסיק כגון עשו בלה, ואשרוף אותו באש
כדי שינוט הקורא מעט ואחר כך יתחיל צאות חזק; ואל תאמר שאין
זה הדין כי אם בשתי מלות דבוקות בלעד אלא אפילו אותיות יח"א
ובג"ד כפ"ת במלה אחת הרי הן מרפין כגון אגורה אגרה
מאכלה זו הא"לף; אוגר ונוכחת ותזגרמה זו הו"ו;
יקבוש יגלה זו היוד, אבל הו"י המרפה לא תמלא בראשי
המלות ולא באמצעו; ויחר מזה אומר לך, אל תאמר כילא ירפו אלא
אותיות

ממורת זה כמו מחוייאל ומחויאל חירם וחורם וישם ויושם
ודומיה' רבי' לכן גם עליה' קששו שלא יבואו רלופים.

בושכטי הטעמים

אותיות יה"וא בין שתי מלות אלא שנעה מלכיה הם מרפס את בג"ד
 כפ"ת בלא אה"וי כלל כגון **נְשָׁבוּ** זה הקמ"ץ **יְיָהּ** אפרים **יֵינן בַּיִת**
 זה הפתח, **נְשָׁכָר** זה הלא"י, **נְשָׁגָר** זה הסגול, **יְתַבְרַךְ** זה
 הסירק, **אֶתְךָ אֶתוֹת** זה החולם, **יִדְוֹךְ יִבְרַכּוּכָהּ**
 זה השורק; וכן השו"א גם היא תרפה בג"ד כפ"ת כגון **נְבִיאִים**
בְּגָרִים נְדוּדִים נְכֵאִים נְפִילִים בְּתוֹא מְכַמֵּר,
 כן סגולת כל המקרא חוץ מן מלת **בְּתִים** ו**בְּתֵי** כל מלרים לפי
 שציקר המלה **בֵּית** ולא יוכל לומר בלשון רבים **בֵּיתִים בֵּיתְךָ**
וּבֵיתֵי לפי שיש עורח על הלאשון, מה עשו? הפילו היו"ד מלאשון
 רבים, וענהגם כשיפילו אות מדגישין האות שנלדו להודיע עליו, ולא
 יוכלו לרפות או להסיר זה הדגש מכני שיבוא לתקנתא ותקנתא
 לתקנתא לא ענדינן*. וכן שנ"א בכל המקרא תרפה אחר' חוץ
 ממלת **שְׁתֵּים שְׁתֵּי שְׁתֵּיהֶן**, ולמה? לפי שאנו זריכין לנו"ן
 של שנים נמלת שחים שהיה עיקר כי כן תאמר שני שנים שניים
 שנית ויאמר שנו וישנו, ולא אשנה לו, את משנה החורה הזאת
 ונמלת

(* וכן אמר החכם ראב"ע בלכות נשער השמות וז"ל: ואין במקרא
 כלל דגש אחר קמץ גדול רק נמלת בחים בהיך ובהי כלענדך,
 וכל מלה שהוא מגורת בית, ויאמר ר' יהודה המדקדק ז"ל כי
 הו"ן כן נעבור חסרון יו"ד שהוא השרש ושלא תתערב המלה עם
בְּתִים שהוא מדה מגורת עשרת הבהים חמר (יחזק' מה יד)
 עכ"ל; והמכלול אמר שזא דגש להפריד בינו ודין ואשיתהו
 בחה (ישעי' ה) שהוא עכין שממ' לפיכך לא אמרו **בְּתִים** רפה.

שער ד' פרק א' מב

ונמלת שחים ושתיהן ושתי הכליות לא יוכל לומר זה הנו"ן מפני
הטורח שיאמר **שְׁנֵיתַיִם**, מה עשו? הפילו את הנו"ן וכשהפילוה
עושין אות דגושה אחרי השו"א, מה שאין כן בכל המקרא, מה עשו
עוד? ראו להוסיף געיא לפני שי"ן של שמים כדי לתקן הדבור ואמרו
אֲשֵׁתַיִם אֲשֵׁתֵיהֶן אֲשֵׁתֵי הכליות אע"פ שאינה כתובה,
ובן קורין כל בני ארץ ישראל ומלרים ואפריקה ונגי המערב חוץ
מספרד, וכשנא ר' יהודה הלוי ז"ל ור' אנדרהס בן עזרא ז"ל ש"ן
לאפריקאה וראו כל העם קירין **אֲשֵׁתֵי** תמהו מזה והולרכו למפש
אחריו עד שידעו כי כך לריך לקרות, ומקורו ר' יהודה בזה המעשה
בכמה ראיות נכוחות למבין, אמרו, מנהג לה"ק שלא להתחיל המלה
אלא באחד משנעה מלכים וכשמתחיל בו הרי זה מרפה את האות השני
כמו שאמרכו למעלה כי כל שנעה מלכים מרפיה בג"ד כפ"ת וכמו
שעושין הרי הדבור עומד ונפסק, ורולין להתחיל עוד באות שלישי
באחד משנעה מלכים, הא למדת כי יתחיל באות מינוענע ועומד
באות כח, כגון לבלתי **הַפְּכִי** את העיר, כשהתחיל באות קמץ
קטף הרי זה רפה את הפ"א ועמד הדבור כאלו נפסק, ועוד מתחיל
את האות השלישי בדגש שהיא הב"ף, והוא הדין למלת **הַפְּכֶכֶם**,
בְּרַפְתָּ אוֹבֵד עָלַי תְּבוּאָה, **הַגְדִּיל יִי**, **יִרְבֶּה**,
לְגַנֵּף לְגִדְדָר כן תלך כל המקרא חוץ ממקצת שנרפו להקל והוליאה

כּוּיִטְפֵי הַטַּעֲמִים

אוֹמֵן הַמַּסְרֵת כִּגּוֹן וַיִּשְׁפָּה , שֶׁרְכִיט , בְּרַכַּת אָבִיךָ
(וב"כ יבנ"י נמגלת אסתר) , ואילו ריפו את הת"ו של שמים ולא
יובספו הגעיא הרי אנד בימן הכו"ן של שניות וחזרת המלה ללשון
שתי' כמו ותאמר שְׁתֵּה אֲדֹנָי ; ואם תמלא שינוי מזה
שאמרת לך דע כי יש גם מאורע שאירע לו (זה המאורע הוא אשר
קרא המנר רצו התכונה השנית) כגון וכל דבר לא יבחר מן המלך ,
כי היו"ד והסירק לא רפואת הכ"ף לפי שעיקרו יתכחד והפילו
התי"ו והגשו הכ"ף שנלדו , וכן תמלא במקרא אשר תאפה בתנור
והלא אמרנו למעלה שהפתח מרפה והנה זה דגש לפי שהוא כמו
בְּהַתְנֹוֹר אבל כשהפילו הכ"א עמד התי"ו נדיגשו כי כן דין
המקרא , ומלאנו כמוהו במקרא כגון להמזובה להגרוד
כי הכ"א של ידיע' מדגשת אחריה כגון הַגְּדוֹל הַדָּרֶךְ , וכן הכ"א
של קריא' כגון הַדּוֹר אַתֶּם , הַקְּהָל הַקָּה אַחַת לָכֶם ,
הַקִּטְנִים עִם הַגְּדוֹלִים , אבל השו"א לעולם מרפה אחריו
חזן ממלת שמים וכמו שאמרנו וכו' ; וגם זה ממדת לשון הקדש שלא
יתכן שיבואו ג' אותיות מכוונות לעולם אלא א"כ יהי' בהם מאותיות
אחה"ע כגון יַחַרְד יַעֲבֹד יַהֲרֹג אי כמי אותיות כפולות כגון
מִלְּלֵי גִלְלֵי (כחמ"י"ב ל"ו) רַבְּבוֹת אֶלְפֵי יִשְׂרָאֵל , קִלְלַת
יְמוֹס נָן יְרוּבֵעַל , ואינם במשקל צִדְקַת ה' עשה , בְּרַכַּת אֲוֹנֵד ,

שער ד' פרק א'

מג

שאין אות שניי' שנה מכוענעת, ומאס זה הטעם לא כהנו ישראל מעולם קידם שנתערנו בנוים ולמדו ממעשיהם לעשות פיוטים וחרוזות ואמרים שקולים מפני שלשון עברי אינו כלשוניות אחרים כי כל הלשוניות מנענעים כל האותיות וישראל אינם מנענעים כ"א אותיות אחת"ע ואות כפולה כמו שאמרנו, תדע שהרי אם תמנה מלכים של פעל תמלא שנים בשלשה אותיות, וכן פועל ופעול ודומיהם ויתר הלשוניות כל אות ואות מדבריהם מנענע וכל פעל שלהן יש לו שלש תנועות, ואילו הי' החרוז והמשקל טוב הי' עושין אותו בני קרחודד מלך ישראל ושלמה בנו שהיו משוררי' כי עשו השירים והנינונים והשורות כגון על מחלת לענות ואל הנחילות ועל עלמות שיר ועלמות לבן ולמלח בנינות, ואיך לא היו עושין שיריהם חרוזות ופיוטים שקולו'?

וכי אנו נעניות דעתנו בדורותינו כוכל לעשות פיוטים וחרוזות והם לא ידעו? אבל בודאי אחר שנליכו מארלינו וראינו הערבים עושין חרוזות ופיוטים שקולים עשינו אכחנו כמותן והשחתנו את לשון הקדש והכנסנוה במקום לר שלא יתכן לה להיות, והרי שלמה שכאמר עליו אין וחקר ותקן משלים הרבה ויהי שירו חמשה ואלף, ואמר ויחכם מכל האדם ועם כל זאת לא עשה חרוזה אחת ולא פסוק שקול, ואיך כאמר אכחנו שהוא לא ידע לעשות כמונו, אה ככתפט בהבליים שישרו בעיני עמינו הלא זה תהרון דעת אע"פ שלא נדע מלה"ק אלא

משפטי הטעמים

מה שנמקרא כל שכן הם שהיו חכמים נביאים ומזוררים ומענים
לפני הנורא נמיני ניגונים סוף מפיוע וחרוזות משקל כי אמרו לעושה
נפלאות גדולות לברו זה ארוך ואמרו כנגדו לעושה השמים
בהבונה זה קצר, ועוד את הירח ובוכבים לממשלת. בלילה
זה ארוך ובנגדו את השמש לממשלת ביום זה קצר, אלא בודאי
אילו הי' לה"ק צר הכי היו הם עושים כן קודם כל אומה שנעולם,
ואמר ר' יהודה הלוי ז"ל כי הכייען הולך אחר המשקל ועושה **שְׁמֵרֵי**
במקום **שְׁמֵרֵי**, ו**אֲמֹר** במקום **אֲמֹר** זה כולו רע, ועשה
תשובה לפני מותו שלא יפיע לעולם, ובאמת מכהג האומות הוא ולשוב'
עשוי לכך, ואנו יש לנו ענינים אחרים בלשוננו שיבין ממנו הקורא
את התנייה ואת הגערה ואת התקנה ואת הכלכול ואת השאלה וכל
דבר; השאלה היא ה' בקרבנו אם אין, הכלכול ויהמהמה נעע'
אלו, התקנה למה העשה כה לעבדך, את הגערה ההוא אמר
ולא יעשה, וכן כולם מן העם שלהם תבין באילו הכביא כנגדך
מדבר לך פנים נפנים, ולענין משקל וחרוזים כאשר את זה העיקר,
ואין ראי' בעולם גדולה מזו האריך כהי' אכתבו בעניות דעתנו טובל
לעשות מה שלא ידעו הם לעשות, אלא ודאי אינה מדה ומדת האומות
היא, עכ"ל, הרי לך דברי הרב ודברי התלמיד וזכיה' לדבר אחר
כתבונו לירוח אכן פנה ביחודי הלשון ולהעמיד התכינה השנית

על מתכונתה . ומדבריהם למדנו כי מתכאי היופי ונעימות הדיבור
 הוא ההתמזגות מאותיות חזקות ורפות ומהברות קמולות וכהותיות
 וחרוקות עם התגלגלות הקול מתכונה לתכונה העמק המולה או הגבה
 למעלה , כי אם תרבינה זו הקשות והכבדות והאשוחות , ירעם
 צקולו קול עז ויבהיל השומע עד שתבד אזנו משמוע , והפך זה
 ברבות הקלות והרכות לא תמלא אזנו משמוע כי אין מלין תבחן ;
 וכן כשתבאנה זו תינות גדולות וארכות מרובי האותיות וההברות
 הנה מן הלורך לשום בתוכם נופש ולתת מקום פנוי לקול להתגלגל
 זו מתכונה לתכונה לבתי הלאות אין השומע ולבתי נתין עיפות
 לקורא בהחפזו על רב האותיות וההברות בכשימה אחת וכברקיס
 ירולו שפתיו עד בוא'א הגבול הוא האות המנוגנת ; והפך זה בבוא זו
 מלות קטנות זעירות רזוכות ככה מן הלורך לרנך ולחצר המלות אשה
 אל אחתה ולעשות משתים או שלשה מילה אחת כערכה במספר
 אותיותי' , וללא זאת הורע כמו של דבור וכשתה מרולתו הכאורה
 לרובי הגבולות אשר בו ; ולתקנת כל אלה הונחו אותות וסימנים
 מליירין בהם עמדות אם בתחלת התיב' או באמצע' לתת מקו' פנוי
 לקול להנפש ולהתגלגל . והונח סימן הדבקות מדבוקין זו הגבולות
 הנפרדי' כדי להריב' אל מקום זה ייבד לה' סדר גלגול הדבור ואל יחסר
 המזג ; ועשו לסימן ההעמדה קו כלב מתחת לאות בלך התנועה כמו

כושפטי המעמים

אֶעֱשֶׂה הָאָדָם וקראו לו נשם געיא לפי שמעמידים מעט
בתנוע' ההיא כ'אדם נועה, ויש יקראו לו מחג כי הוא כדמות מתגורר
נפי הקורא להמשיכו ולהעמידו, ויש יקראו לו מעמיד או מאריך לפי
שהוא מעמיד ומאריך האות קלת; ויש מן החכמים שמנדלין שמוחן ולא
יקרא געיא כ"א אל המקל העומר בנר השוא בתחלת התיבה אבל אל
העומד בנר התנוע' יקראו מתג או מאריך בכל מקום שהוא; ועשולסימן
הדבקות והתאחדות השלות מקל שוכב למעלה בין ב' מלות או בין
תיבה למלה כדי לחברם ולעשותן לתיבה אחת, וקראו לסימן כזה
סקף כמו **אֶל-תִּירָאִי כִּי-גִם-זֶה לְךָ בֵּן**, ויש יקראו
לו סמך לפי שהוא מסמך תיבה אל תיבה; וטעם לקריאת שם
בקף כתנ"ר' אלי' הלוי לפי שהוא לשון סנוב שהוא מכבד ב' תיבות
יחד, והחכם בעל ערוגת הנשם לא מלא טעם בטעמוזה וכתב הוא
ז"ל שנקרא בן מלשון אין מקיפין שתי תיבות נמש' בילה דף ל"ב ב'
שהוא ענין קרינה ובטיכה, ויותר נראה שנקרא בן על שם תכונתו
ותמונתו כי הוא כמו שאמרנו כדמות מקל או קירה נעווי למעלה בין ב'
תיבות ומסבין לאחת, והנה הוא כמו המוט השוכב על שכם שני נני
אדם ומחברם לאיש אחד והוא הנקרא סקף וכ"כ בעל הערוך כי
וישאהו במוט ת"י בקופא, וכן מלאנו בת"י שלנו ונתנו על המוט
מתורגס ויתנון על קופא, גם נמש' ברכות דף כ"ו אמרו קפא

שער ד' פרק ב' מה

כאורא והיינו קורה, זה שמנהנאות לוגם לפי זורתו גם לפי ענינו. ודע שי' מקומות שהקורא גועה בהם אף שאין שם סימן הנעיא ראס דוגמת תיבות **שְׁתֵּי שְׁתֵּים** שהזכיר בעל פרחון כזכר למעלה, גם החכם ר"י חיוג נדרכי השוא אומר שכל שר"א שנראש המיכה ואות שני של מיכה אחת מאותיות אח"הע חגעה השר"א שנראש מיכה בהגרת אות אח"הע שאמריו בין ראומה הנעיא בין שאינה ראומה עכ"ל, גם בן בלעם אומר בדברים האלה (לעיל דף ט"ז ב') הקורא יעעים הנעיא בפיו או כתובה או לא כתובה, ומדכריהם נחנרר כי נעיא אינה זולתי כשיאת קול הקורא אלל קצת האותיות הראיות להגעות אס לתקן ענין המיכה או לתפארת הקריאה. ועתה הסכת ושמע דברי גאוני הלשון הקדמונים ולבך תשיח לדעתם.

פרק ב'.

משפטי הנעיא הוא המתג והמאריך.

הנעיא היא הנפשח המלה ותחבב הקריאה בלב הקורא ותנדיכהו על הוספת הקריאה. וכבר ראיתי שחוטפין אותה במקצת מקומות ומקיימין אותה במקצת המקומות. וכלל הרבר אין לה שורש לפי שאינה מנוי' לא עם הי"ב טעמים ולא עם המשרתים, ומעמדה לנטות אל הימין של קורא

ברמיון

משפטי הטעמים

כדמיון העמדת הטפחא והמאיילא , והיא שוכנת עם
המקף , והוא דבר שמדביק שתי תיבות , אם היחה התיבה
שאינ בה לא טעם ולא משרת כגון **וְאִם-יֹתֵר מִבֶּשֶׂר
הַמְּלֹאִים** (שמו' כט לד) **וְאֶת-רֶסֶן** (בראש' י"ז וכו' כז"ג
נערות יבנ"י וכן עיקר) כל היב' שיש בה טעם לא יהי' בה מקף
אלא אם חבוא הגעיא מלפני הטעם או חהי' כתיבה טעם
ומקף במקצת המקומות , (מלשכונזה נראה שלא נמנע המסנר
מלקרוא למאיילא נשט געיא נענוד צווי הלורות , והמאיילא היא
שמלאכה משרת לאתנת ני"א מקומות אשר שמוכה מהם נמקף כמבואר
לעיל שער נ' פרק א' ברין האתנת , ועיין עוד מה שהעירותי שם אלל
הורקא) ויש מקומות שלא יחכן בהם אות הגעיא , כגון **כִּי
לֹא יִשְׁנֶנּוּ** (משלי ד יו) היו"ד בגעיא הוא מן שינה ותנומה ,
ואילו נחטפה היו"ד אז חסור התיבה מעיקרה ונידמה כגון
אֲחֵרֵי דְבָרֵי לֹא יִשְׁנֶנּוּ (איוב כט כג) וכמוהו, כמו שחראה
שישהנה הדיבור אם לא היה געיא . עד הכה דברי נלעס ,
ור"י חיוג כוכיף דנר נאמרו , הגעיא שוכנת עם המקף
כרי להרכות ההכרות להטעים ולהנעים ולהוליך הקול בנועם
עד הטעם הבא אחריו שהוא הגבול ולא ירוץ הקורא ולא
יהליש קילו במרוצהו עד הטעם הנקרא מלך ולא יוכל למשוך
המלך

שער ד' פרק כ'

מו

המלך כדרך המלכים הנמשכים בקולרם ובטעם. ויש מתנים גם הם לא נמנו עם המלכים ולא עם המשרתים גם הם נקראו געיות ובאים להנעים ולהטעים המלה ולא יחליש הקול בחפז לרוץ למחר אל האות המחלק כמו **והארם, ותושבים, ועיניכם**, וכן בס"ם הזקנים מחנו כל פ"א הפעל מיו"ד בחוספה אית"ן כגון **אדעה ידעו ישבו תצאו נלכה** ודומיהם, עכ"ל. וכן בלעם בשער או"י אמר כי באלה אותיות אית"ן בל"י ונגעיא להורות על השיכון.

ואתריהם החזיק החכם בלמשי בסוף ספרו באומרו: וכבר נמלאו העמדות לתיבות אשר מקלת המדקדקים קראום מהגות וקלתם העמדות ולכו קוראים אותם געיות כי גם יגעה הקורא. והגעיא היא התחלת חין ערך מנעא התיבה אשר בה וישלם באות אשר בה הטעם ואח"כ יסוב חין ערכה וישלם במקום ועם המלה הראוי אלי', ולזה אקראהו טעם חוזר בסנוב כי הוא חוזר מן האות הגעיא ומשלים חין ערכו במקום הטעם כגון **האשה אשר נתת עמדי** כי הגעיא תחת ה"א האשה וטעמה בשי"ן, וזה קרה לשתי סבות, שלא יתערבו כגוני התנועה לקלתם לקלתם ולחלק בין שתי תיבות המורות עיניכם שזכים והם דומים במולאיהם עכ"ל, ור"ל לחלק בין שתי תיבות שוות במנעא וכדל"ס בהוראה כגון ישנו שהזכיר בן בלעם, וכמוהו

משפטי הטעמים

וַיִּרְאוּ אוֹתוֹ כֹּאֲשֶׁר יִרְאוּ אֶת מֹשֶׁה (יְהוֹשֻׁעַ ר' י'ד) וַיִּרְאוּ
מִפְנֵי הַמֶּלֶךְ (מ"א ג' כ"ח) וּמִנְרִיבָם שֶׁנֶּאֱמָר חֹסֵר יו"ד ע"פ הַמִּסְרָת וְהֵם
לִשְׁוֹן יִרְאָה לִכְפֹּן תִּגְעָה הַיּו"ד מִשֵּׁא"כ כֹּל וַיִּרְאוּ לִשְׁוֹן רֵאִי' שֶׁהַיּו"ד נִהְיָה
בְּלֹא גַעִיָּא וְכֵן בְּדוּמִיָּהִם .

גַּם הַחֶכֶם הַקְּדָמוֹן בֵּן אֲשֶׁר כִּנְר הַזְּכִיר עֵינָן הַגַּעִיָּא בְּאוֹמְרוֹ :
מִהַלֵּךְ הַגַּעִיָּא עִם תִּיבָה שֵׁיט נִה שׁו"א וּפְתַח כְּגוֹן כֹּל הַמַּעֲשִׂים וְכֹל
וְתַעֲשׂוּ וַיַּעֲשׂוּ , וְאִם אֵין נִה שׁו"א וּפְתַח בְּרוּב תִּיבּוֹת
אַחֲרוֹת כְּגוֹן וַיִּשְׁלַחוּ וַיִּדְבְּרוּ וַיִּשְׁמְעוּ לְמַחֲנֵה
הַמַּחֲנֵה הַבְּנַעֲנִי הֵן וְכֹל דּוּמִיָּהִם כִּשֶׁן עוֹמְדִין בְּטַעַם יֵשׁ
גַעִיָּא בְּרֵאשִׁיט וְאִם הֵם בְּמִשְׁרַת יִפּוֹל מֵהֵם הַגַּעִיָּא , עַכ"ל , וְהֵן בֵּן אֲשֶׁר
הַי' רֵאשׁ לַחֲכָמֵי טַנְרִי' אֲשֶׁר מֵהֵם קַבְּלִנוּ כֹּל הַנְּקוּד כַּכְּתוּב בְּרֵישׁ לִקְוֹת
וְנִבֵּל מִקּוֹם הַלְּפָה כְּמוֹתוֹ כְּמוֹ שֶׁכַּחַד הַרְמַז"ס וְר"א הַלּוֹי וּמ"שׁ אַחֲרֵי־ס .
וְהֵנָּה רּוּב דְּבָרֵי קְדָמוֹנֵי הַקְּדָמוֹנִים בְּעֵינֵיכִים הַאֲלֵה אֲבָדוֹ מִמֶּנּוּ , וְלּוֹלֵי
שֶׁקָּמוּ אַחֲרֵיהֶם הַחֶכֶם הַנְּקָדָן יִהְיֶי' וְהַחֶכֶם בְּלִמְשֵׁי וְר"א הַלּוֹי אֲשֶׁר
הַעֲתִיקוּ מֵהֶם מִלִּין וְהַשְׁאִירוּ אַחֲרֵיהֶם בְּרֵכָה כְּמַעַט כַּשֶּׁחֲכָה כֹּל תּוֹרַת
הַנְּקוּד . וְאַחֲרֵי כִי לֹא רַבִּים יִחַכְמוּ בְּתוֹרַת הַמִּתְגַּ וְהַגַּעִיָּא לִכְפֹּן אַעֲתִיק
הֵנָּה כֹּל מֵה שְׁמַלְאֵזֵי עַל אֲוֹדוֹתָם בְּפִי הַקְּדָמוֹנִים וּבְסַפְרֵים מְדוּיָקִים
כַּתְּבֵי יוֹד , גַּם אֲזַכִּיר הַמְּקוֹמוֹת הַשְּׁנוּיִים בְּמַחְלֻקָּה , וְאוֹמֵר :
הַגַּעִיָּוֹת יִתְחַלְּקוּ לְשֵׁכֵי סוּגִים , מִכֵּן פְּשׁוּטוֹת עוֹמְדוֹת , וּמִכֵּן

תמוכות לאחר ומירכנות .

והנה משפטי הנעיוט הפשוטות העומדות הן שזעה .

הראשון כל תנועה שאין אחרי' לא שוא נחולא דגש והיא שלישי' לתנוע'
המכוננת בין שיהי' התיבה שס בין שיהי' פעל בין מלה לעולם התנועה
ההיא השלישית מועמדת בנעיא (אס אין שס תנאים אחרים המנטלת
אותו) כגון הַאֲדָם לַאֲדָם בַּאֲדָם בַּאֲדָם מַאֲדָם
הַעֲדוּת מַעֲשֵׂרוֹ שְׁעִטְנוֹ שְׁעִשְׂנוֹ מוֹלְדוֹתֵי
שְׁעָלִים לְסִסְתֵי וְעִגְבֵי הַחַתּוֹת הַחַלּוֹתֵי
הַעֲדוּתֵי הַחַיִּים הַחַיָּה הַחַתֵּי הַהָרִים לְעָרִים
בְּעָרִים הָאוֹכֵל הַחֶבְרֵת בְּחֶבְרֵת הָאֲחֶרֶת
שְׂרָשׁוֹ מִיתְרָיו בְּחֶטְאֵת בְּאִשׁ תְּרוֹמָתִי
חֲלִיפָתִי חֲמִשִּׁיתוֹ בְּיָמֵינוּ לְיָמֵינוּ הֵס וְכֹל דּוּמִיָּה
הַנְּעִיא בְּשִׁלְשִׁית לְטַעַם , וְנַעֲבֹר שְׁמֵאֲרִיכִין קֶלֶת בְּתוֹנְעָתָהּ לְכֹן יִשְׁלַח
דִּין דְּחִיק וְאֵתִי מְרַחֵק לְהַדְגִּישׁ הַאֹת אַחַר הַה"א כְּמוֹ וְעִשִּׂית
פִּירוֹתָיו (שְׁמוֹת כ"ז ג') וְעִשִּׂית קְעָרְתָיו (שס כ"ה כ"ט) ,
וְעִשִּׂית מַעֲקָה . וְכֵן בְּשִׁמּוֹת עֲלָמִיִּים כְּמוֹ פּוֹטִיפְרַע אֱלִישְׁמַע
אַחִינֹדָב שׁוֹנְמִית עֲמִינֹדָב יוֹדַע יוֹנָחַן יוֹיָקִים חַנְדָּר דְּנִיָּאל
הוֹדִיָּה וְכֹל דּוּמִיָּה . וְרִאִיתִי לְהַמְכֵּס בְּלִמְשֵׁי שְׁהוֹלִיא מְכַלְלָהּ כֹּל שֶׁ
אִישׁ מְכִיק א' כְּמוֹ וְאֲדוֹנִירָם (מ"א ד' ו') וְאֲדוֹנִיָּה (מ"א א') אֲנֵל אֵין

משפטי הטעמים

ספרינו מסכימים עמו, גם יהנ"י כתב ואביאסף ואבינרב נגעי'א'
בני"ת, וכן ואלישמע הלמ"ד נגעי'א, וכן בכל ספרינו.
וכן משפט כל הפעלים ותיבות אחרות הנאות בתנאי הנוכר, כמו
כל ואקום ואלך ואקנה וישלחו וישבתם ואקרא ואברילה
ואבינה הוי"ו נראש נגעי'א, וכן ברכהם ברכהני מכורכיו
וקנריהם בני"ת נגעי'א, וכן אהרגה אנכי אערבנו,
יהרגו יהרסו הוא יירשך יאמר ירצה יעשה
יעשו יאספו, תאספי תחטאו ותעצר, נעבדה
נהפכה נעבדם וכל דומיהם אום אית"ן שנראשם נגעי'א,
וכן שיעלו השי"ן נגעי'א, וכן אוהבך אויבך חתנך
ודומיהם, וכמהם זולתי אנכי, איכבה אוכל וראיתי ואיכבה
אוכל נשניהם האלף נגעי'א לפי שהתיבה מלרע משא"כ חניריהם נשיר
השירים בפסוק פשעתי את כתנתי איכבה שהנגינה בהם מלעיל
לכן אין האלף נגעי'א. וכן כל ואכלת ושבעת וברכת והשבות
ושמעתי ונודעתי ורחמתי והרקותי והוצאתי והבאתי הם וכל
דומיהם בבוא הנגינה בתי"ו התנועה השלישית הקודמת לה מועמדת
נגעי'א, ואף אם יקדם להם עוד תנועה משוכה והיא רביעית מ"מ
תשאר הגעי'א בשלישית כמו הראשונה כראשונים וקנריהם הגעי'א
בתי"ש, וכן מהערים מהיכלו לחרשים האוצרות האחיכם
האנכי

שער ד' פרק ב' מח

האנכי וכל דוגמתם הגעיא בתנועה השנית של תיבה שהיא שלישיית
לכניגון לא בתנועה הראשונה, וראיתי להחכם נלמשי שאמר בדרך כלל
כל תיבה בת ארבע תנועות והטעם באחרונה והשתיים הבינונות קלות
תדלג הגעיא מן האחרונה אל הראשונה כמו הראשונה העשתו
(יזקאל מ"ג י"ח) עכ"ל, וגם בזה אין ספרינו מהכימירק בתיבת
העשותו ובדוגמתו העלותו ובהעלותו מלאמי מסלוקת בסכרים אכן
ציה"צ כרשס הגעיא בשלישיית לכניגון וכמשפטם.

ומכלל הגעיות הנזכרים יולא כל וי"ו שרוקה המשמשת בראש תיבה
שתחלמה אחר מאותיות ב"מף כגון **וּבִרְךָ** את לחמך, **וּבְרִיא**
אולם, **וּבְגִלְלִי**, **וּבִינְךָ**, **וּמְכַר** מאסחתו, היום **וּמְחַר**,
וּמְאֵז באמי, **וּפְנֵה** למעלה, **וּפְנֵים** כזעמים, **וּפְתָאם**
כולם והדומים להם בלי געיא בוי"ו אף שהיא שלישיית לכניגון.

השני. כל תיבה אשר משפט הגעיא באות השלישיית מהכניגון
ולא יכלה מחמת הדגש או השוא שאקריה הנה תבוא הגעיא ברביעיית
הקודמת אליו שאין סמוכה לה שו"א ודגש, כמו **הַעֲמוּנִי**
הַרְמוּנִים **מִהַרְצָנִים**, וכן **וְאֶתְחַנֵּן** **וְאֶכְבֵּד**
הַחַיִּיתָם **שְׁעֵמָהֶם** (דה"א ה' כ'), וכן יש חמישיית לטעם
מִהַתְחַנְנוּתָם.

השלישי. כל תנועה משוכה שהיא שלישיית לגעיא גם היא בנעיא

מושפטי הטעמים

כמו **הַעֲזִיאוּלִי**, וְהֵאֱשַׁתְּאוּלִי ודומיהם.
הרביעי. כל"א תמוה ושאלה המצמשת בתיבה שתחלתה אח"כ
נין שמה' התיבה שם או פעל או מלה, הה"א הקודמת נגעי'א אף אם
איכה שלי'ית כ"א שנית לאות המכונן כמו **הָאִישׁ** כמוני יברח,
הָאֵל יעות משפט, **הָאֶפֶס** עוד איש, **הָאָרֶץ** תספה, **הָאֵל**
אדוכיך, **הָעֵל** אדוכיך, **הָהוּא** אמר, **הָאִם** תמנו,
הָעוֹד לנו, **הָאֵין** פה נביא, ודומיהם, ואין לריך לומר אם
הה"א שלי'ית לכיגון שהיא נגעי'א כמשפט כמו החזק הוא, ההמיר
גוי אלהים, ההשב אשיב, ההסכן הסכנתי האלך וקראתי,
הָאוֹכֵל נצר אבירים (תילים כ') הה"א נגעי'א מנענים מלבד הדמי
אשר בה, **הָהֶבֶם** ירא איוב, האתה, האתם, העודם וכל
דוגמתם. אכן אם הה"א רביעי'ית לכיגון ישר הגעי'א בשלי'ית על
מחכוכתה כמו **הָאֲהִיבֶם**, **הָאֲנֹכִי** הריתי, ואם אין השלי'י
ראוי' לגעי'א תדלג הגעי'א אל הרביעי'י כמשפט כמו **הַחֲיִיתֶם** כל
נקבה. ויאמר הר"ס הנקדן כי כל אלה הה"א מתוגים מנחון להראות
כי הפתח מקום חטף, וכן **הַמִּכְסָּה** איני מאנרהם, **הַמִּקְנָא**
אתה לי מתוג מנחון כי ה' ראוי להיות בשו"א לולי התמנרות שני
שואי'ן בראש התיבה אשר לא יכוט יחד, והם על משקל **הַגִּזִּי** גם
לריך תהרוג, **הַיִּנְהֵק** פרא, וכשתנו ממשפטים, עכ"ל.

שער ד' פרק ב' מט

וכל ה"א תמוה ושאלה שאחרי' אות שאי"ת ורפה גם היא בנעיא
כמו הַבְּרָכָה אחת לך, הַדְרָכִי לא יתכנו, וכן הַלְהַרְגֵנִי
אתה אומר, הַכּוֹזֵנָה יעשה את אחותנו, בכולס ה"א בנעיא
ואחרי' רפה בעדות יהב"י ומקנה אנרס, אבל כשהאות דגשה והיא
שרשית נשמט הנעיא כמו הַשְּׂמֹנָה היא, ואס היא יו"ד לא
ידגישה וישב השוא שהי' נע להיות נח כמו הַיִּדְעֶתֶם את לכן,
כ"כ הראב"ע צ"ל לחות דף י"א ומ"מ ה"א בנעיא במקרא כ"י של שנת
נ"ד וכן בשני חנריו שבמקרא. אמנם כשאות שאחר ה"א שימושית
ה"א בנעיא אפילו בדגש כמו הַכְּמוֹת כנל, הַכְּצַעְקָתָה
הַבְּמַחְנִים, אכן מדברי המכלול (ד"ק דף ב"א ד"פ דף כ"ד)
נראה שיש מחלקת בספרים כי בן אמר שם: האות שאחרי ה"א בשאלה
הפתוחה פעמים דגשה כמו הברב כח יריב עמרי, הדרכי לא
יתכנו, הבחנת נכך היא, הראיתם אשר נמר נו, הראיתם
כישלח, שיהם בדגש הדי"ש שלא כמשפט, וננעי' הבמחנים אס
במנלרים, אלה דגושים, ויש רפיס וננעי' הברכה אחת היא לך
אני, המערת פריזים, ונלא נעיא הבסוד אלוה תשמע, המעט
ממך תנחומות אל, המשל נכס שנעיס איש, הלהרגני אתה
אומר, הלעולמים ינח אדני, הבעד ערפלי ישפוע, הכוזנה
יעשה, השכחתם את רעת אבותיכם, ובמקלת ספרים השכחתם

משפטי הטעמים

נגעיא, עכ"ל, הרי שהזכיר כמה תיבות בלא געיא אשר עליהם העיד
יהנ"י נהדיא שהם נגעיא בס"ס. והנה מלאנו התשחק נו כלפור,
החמלא נשכות עורו (איוז מ') נשניהם התי"ר רפה בכל ספרינו גם
נכ"י, ובמקלמם הה"א נגעיא נשניהם, והחכס מ"ג אמר ה"א של
התשחק נגעיא בס"מ וכן לנ"א.

החמישי, כל לשון **בתים** כגון בתים הבתים לבתים בחינו
בתים בחיהן ובתי כל מלרים הני"ת נהם נגעיא בכל מקום שהם
בערות יהנ"י הכקדן ובלמשי ומכמים אקרים, ובחמשה מקומות ינוא
המשרת נתינת הטעם במקום הגעיא, שלשה מנהון הבתים והן
הבתים אשר יאלכו (שמות י"ג ז') ומתלו הבתים (ישעי' כ"ב י') ונשאו
הבתים (זכרי' י"ד ג') ומד ובתים מלאים כל עונ (דנריס ו' י"א) ומד
ואת בחיו וגנזכיו (דהא כל יא) ועל זה מסר נמס"ק ה' תוי"ן מדגישין
בחוק, וכן כתב בן בלעם בטעמי המקחא שלו ואמר שהטעם באלו
הואיל שהמשרת והטעם יחד נתינה ונראים כאילו הם ב' תיבות,
אבל כל שאר נתיים שהם לשון דירה אינם מדגישין בחוק, ועוד ב'
חוי"ן בלישנא אחרינא שהן מדגישין בחוק והם וישימה **תל-עולם**
(יבושע ס"כ"ט) גונריא אלך **תל-תיהון** (רכיאל גכג).

הששי. כל שתי תיבות מוקטות משפט תיבה אחת להם להשכין
הגעיא בחנועה השלישית לניגון אס אין שו"א או דגש סמך לה כמו

שער ד' פרק ב' נ

קָבַה־לִּי, אָרְה־לִּי, הַנִּיחָה־לִּי, בְּעוֹלַת־
בָּעַל, מְנוּסַת־חָרֵב וְכֹל דּוֹגְמַתָּס.

הַשּׁוֹבֵיעִי. כֹּל תִּיבָה אֲשֶׁר יתּוּס עַל אַחַת מֵהַתְּנוּעוֹת שֶׁאֲחַרְיֶיהָ נִחַ
נִרְאֶה: וְהַתְּנוּעָה הַקּוֹדֶמֶת לַתְּנוּעָה הַאֲחֵרוֹנָה הִיא מֵאֻכָּה הִנֵּה אִם תּוֹקֵף
הַתִּיבָה הַהִיא לְתִיבָה שֶׁנִּיחָתָה אֲפִילוֹ בַתְּנוּעָה הַשְּׂנִית מ"מ הַתִּיבָה
הַרְשׁוּכָה הַהִיא תַעֲמֹד מֵלַעֲיֵל בְּגַעֲיָתָה אַע"פ שֶׁהִיא מִשְׁפֵּטָה לַהֲיֹת
מִלְרַע אִילוֹ לֹא הוֹקֵפָה כִּמוֹ הָעָרִים־הָאֵלֶּה (דְּבַר־י' ע"ה)
הִנֵּה מִשְׁפֵּט תִּיבַת הָעָרִים בְּכֹל מָקוֹם לַהֲיֹת מִלְרַע וְנַעֲנוּר הַמִּקָּף
שֶׁנֶּאֱחָזֵר וְכֵן הִחַל־הַזֶּה, וְחַמֵּשׁ־אַמּוֹת (שִׁמּו' ל"א) יֵשֵׁב־
הָאָרֶץ (יִשְׁעִי כו' כ"א) גְּזִיתֵן־לָהֶם (מִלִּי קמ"ה) גִּבְר־הָאָרֶץ,
הַתְּאֵבֵל־עַלְיוֹ מִצּוֹת, וְשִׁמְנַת־אֲפִי, מָוֶס־בַּהֲבִית (יִחִזֵּק'
מַע"ז) קִבּוֹר־ת־רַחֵל, אֲתִינֵן הָעַם־הַזֶּה, בְּמִקְוֹם־הַזֶּה
(יִרְמִי' ל"ג י) וַיֵּלֶךְ מְוָעִם־פְּרַעֲיָה, לְדָוִד־עַבְדִּי (מ"א י"א ל"ו)
אוֹ יִשְׂרָאֵל־מִשָּׁה, וְזִכְנֵי הָעִיר־הַהִיא, עֲרֵי הַמַּלְכִּים־
הָאֵלֶּה (יִהוֹשֻׁעַ י"ד י"ג) וְנִשְׁלַח גְּוִיִּם־רַבִּים (דְּבַרִּים ז' א) הַגְּוִיִּם־
הָאֵלֶּה (דְּבַרִּים כ"ט"ו) וְעַל־זֶה כָּתַב הַחֹסֶם מ"ש ח"ל בְּמִקְלַת סְפָרִים
כַּתּוּבֵי יַד מְדוּיָקִים בְּמִקָּף וְהַגִּי' מַל בְּמֵאֲרִיךְ, וְהוּוֹ דַעַת נֵן אֲשֶׁר כִּפִּי
שֶׁמֵּלֵאֲתִי בְּחִלּוּפֵי בֵן אֲשֶׁר וְבֵן כַּפְתְּלִי כַּחַז יֵד, וְלִנְן כַּפְתְּלִי הַמֵּאֲרִיךְ בִּי"ו
וְלֹא מִקָּף, וְכֵן בְּס"ת כ"י כַּחַז כֵּאֵן נִגְלִין אֲשֶׁר הַגְּוִיִּם נִפְחָלִי

משפטי הטעמים

הגוים עכ"ל, ונעל תיקון כופרים לחומש נתינת השלום השתבש מאוד בהגהתו דברי המ"ש האלה כילא ידע מה הוא, עיין עליו, הן כל אלה נגעי' מלעיל בכל הספרים המדויקים ונעדות החכמי' בן אשר ויהנ"י ומנחת שי, אע"פ שי' תנועה גדולה עפ' נח נראה אחריהם, והיא הנותנת להעמיד התיבה מלעיל אלל התנועה המשובה וזה הפך דעת המדקדקים האחרונים כולם, וכ"כ במכלול בשער דקדוק הפעלים אבן הראשה (דף ו' א) וגם באו מלעיל בלתי המיכות מלה זעירא או מלה מלעיל כמו הכה **שָׁכַרְ-עֲלִינוּ** (מנז) שאלו **שָׁלַח-הָאִישׁ** (בראשית מגז). ויאמר עוד שם (דף יב א) ובפירושו ליתזקאל כ"ז ל' **גִּזְרֵי-גִזְרֵי** בא מלעיל במאריך הגי' מל מפני המקף ומעמיד בר"ל להעמיד מעט מפני הבר"י כי לא יבואו פועל מהשלמים כ"א בלרי לפיכך לא יבוא מלעיל שלא ידמה לשם, עכ"ל, הרי שהמקף גרס להעמיד התיבה מלעיל שלא כמשפטו והולרכו להעמידו גם מלרע להבדילו מן השם ולכן במקו' שאין לטעו' ישאר לעיל מבלי העמד' מלרע ככל המשלים שהזכרתי אע"פ שי' שם נח נראה אחר תנועה גדולה. אמנם כשיחוס התיבה על נח נסתר תבוא הגעיא מלרע על מכוכה כמו הלבן **מֵאֵה-שְׁנָה**, וכן כשי' עוד נעיא. בראש התיבה המנוגנת בעבור השו"א המתנועע שאחריה גם שם תעמוד געית התיבה המוקפת על מכוכה כאלו לא הוקפה כמו למען **הַקִּים-אוֹתָךְ**

שער ד' פרק ב' נא

(דברים כע"ג) שהקיף בנעיא בס"מ נכ זיה"ני, ועוד סנה שליטת
נורמת להעמיד הנעיא מלרע והיא התחזרות שמי הנרות שוות אשר
קראו בעלי המליצה בשם הויאטום, כמו בארבעה עשר
יום (במדבר ט"ג) שהנעיא בס"ן צעדות יהב"י ולא בעי"ן שלא
מתנכה התיבה ע"י הארכת הנרות שוות ותכופות ע"ה אשר לא
יכונו בשפת לשון עברי אם לא בשעת הדקק במקום שאין מינס לנרות
מהם, ונכל מקום שפגעו בשנים מתנגדים, צטלו הקשה מפני הקל
וכמו שהזכרתי בפרק הקדום בשם החכם פראון.

עד הנה משפטי הנעיות הפשוטות העומדת.

ואולם משפטי המסונדרו' ותמוכות לאחר שני מינים, קלות וכבדות.
הקלות הם הקודמת לשו"א מתנועע, והם על שלשה דרכים.
הדרך הראשון. כל תיבה אפילו בת ג' תנועות ואל"ל בת שתי
תנועות אם יקדם לכיגון צסמוך שו"א מתנועע ורפה הנה הנעיא
תהי' בתנוע' הקודמ' לשו"א לא בשליטת אע"פ שהיא הראוי לנעי', כמו
העומדים כי הכיגון הוא צד"ל ואלף כי תנועת הה"א שליטת
לכיגון מ"מ הנעיא בחולס העי"ן שהיא שנית לכיגון, וכמוהו
ההלכויא יירשק יאספו ואומרה ואשבה
ואדעה חחרשים שרביה בימינה לימינה
גורלה חותמה זולתה ודומיהם, ונראה הטעם כי השו"א

משפטי הטעמים

המתנועע אף כי איכנו בכלל שנעת המלכים מ"מ נתנועות יתחזק
שהרי גם הוא מניע האות ולכן גם הוא במספר התנועות כמכה
במשפטי הטעמים ובכמה מקומות הוא נחזק למלך אלל הנגינות
כמבואר לעיל דף כ"ז א' ולכן כל אלה כמשפטה כי הגעיא נתנועה
השלישית לכיגון אשר הוא המקום הראוי לגעיא, ומה כל פִּינָחָם
סִיִּסְרָא גִרְשׁוֹן ודומיהם נגעיא בראש כמשפט, וכן כל דִּגְנָךְ
וּתִירוֹשֶׁךְ שְׂמֹלֶתְךָ יֶדְךָ שְׂדֵךְ לְהַצִּילְךָ יַצִּילְךָ
יִשְׁמְךָ יְקִימְךָ הוֹלִיכְךָ יוֹלִיכְךָ גִלְכָה וַיִּשְׁנֶנּוּ
(לשון עינה) וַיִּרְאוּ (לשון מורא) וַיִּרְשׁוּ (לשון ירושה) יִגְרְךָ
גְבֻלְךָ הם וכל דומיהם נגעיא ע"פ הכלל הזה כי הש"ס שנהם
מתנועע שהרי בהפסק יומר לתנועה כי תאמר דִּגְנָךְ וּתִירוֹשֶׁךְ
יֶדְךָ יַצִּילְךָ יְקִימְךָ אֲטִילְךָ יוֹלִיכְךָ וְאַשְׁבֶּה
גִלְכָה אֲדַעַה יִרְאוּ יִרְשׁוּ וכן כולם, ובתכאי זה תשוב
הגעיא לאחור במלך השלישי לכיגון כמו יִירְשֶׁךָ יֵאֲסֹפּוּ ודוגמתם,
ואם אין שם שלישי ינטל הגעיא. ואם תאמר אם כן למה זה במינזה
אוֹהֶבְךָ אוֹיְבְךָ חֲתָנְךָ זַעֲמְךָ הגעיא בראש והרי האו"י
האלה ישמנו גם הם בהפסק ענין וכאמר זַעֲמְךָ אוֹהֶבְךָ
אוֹיְבְךָ שׁוֹמְרְךָ ויא"כ ה' הגעיא ראוי קודם הש"ס? דע
והבן שאין אלו דומין לראשונים כי אין בהם כ"א הריסת מלב התנועות

שער ד' פרק ב' נב

מן עי"ן הפעל אל למ"ד הפעל שנתחלפו יחד נעצור ההפסק , כי גם
באֹהֲבָהּ וְאוֹיְבָהּ הִי' ראוי עין הפעל לסגול דוגמת
שׁוֹמְרָהּ אלא שהה"א גרס לפתח והיו"ד לחירק והנה בהפסק
נתחלפו התנועות ונאות על עיקרן כמשפטם ולא ניתוסף תנועה
נתיבה שלא היתה שם נתחלה כמו בדרך שדרך ויקימך וגבולך
ונצריהם שניתוסף בהם תנועה בהפסק שלא היתה שם בראשונה .

וראיתי להחכם בעל מקנה אנרס שאמר בדרך כלל : כל תיבה שנה
תנועה ואחרי' שו"א וכמוך אחרי' השו"א אות נעה ורפה הנה התנועה
הראשונה נגעי'א כמו תִּדְרֵשׂא עֵלֶן חֲרָבוֹת הַסְּרִי
אַרְבֵּל פְּדָכֹר וכן כל עֲרָבוֹת בְּעֲרָבוֹת זולתי
מְעֲרָבוֹת מואב , עכ"ל , והחזיק אתריו החכם ר"א הלוי בטוב
טעם שלו , גם החכם הקדמון יהנ"י : ז"ל כתב נפ' פתחם כל ערבות
בערבות מחוגי' העי"ן חן מן ויעל משה מערבות מואב (דברי' לד א)
שהמ"ס נמתג ולא העי"ן עכ"ל , ונראה מדברי'הם שכל השו"אין האלה
מתנועעים , וכן מלמתי נהדי'א נשם חכם קדמון הזכירו החכם מ"ג
נפ' נהעלותך שאמר כל ערבות בערבות נכל לשון נחטף כחם סן
מן מערבות מואב שהיא נחטף לנד עפ"ה עכ"ל .

הדרך השני כל ה"א מזרחת המשמח לתיבה שנתחלפה אות
שאות ורפה היא מועמדת נגעי'א כמו המכסה את הקרנ ,

משכטי הטעמים

המתעבים משפט, המלקקים נידס, המרצח הזה, המלמד ידי לקרב, המסוכן מרומה, המעושקה נמולת בת ליון, המרבר אליך, המבשרות לנא רב, כולס רפויי המ"ס סמוכי הה"א נגעיא, וכן הצפרדעים כילס רפויי הלר"י זולתי ותעל הצפרדע שהוא דגש, וכן כל הלויים שנמקרא רפויי הלמ"ד וסמוכי הה"א נגעיא נעדות יה"צ ומכלול, וכן הדין נאותיות בכ"ל הנאים נכס הה"א כמו שיתי לנך למסלה, וחיימו לממיתים למאחרים על היין, למילדת, במערה השמים, כולס והדומים להם האות הנוכפת נגעיא, ונמכלול דף מ"ו הזכיר קלתס שנאו נלא געיא והס הס נעלמס שכתבי יה"צ נגעיא ע"פ ס"מ לכן כרא' שיש מחלוקת בספרי' על מקלתם, ויש סופרים רבים שהעמידו חטף פתח נאות שאחר הה"א נעבור הגעיא שלפניו כמזואר נקונטרס המסורת המיוחס לנן אשר שאמר בדרך כלל ז"ל: כל הקריאה **הַמְדַבְּרִים**, המבקשים המלקקים, המתעבים, המגדים, המצאחני, המשלחים, המצורעים, המלאים, המלאה הזרע, כאשר תהי' געיא תחת הה"א כל אשר אחרי' יהי' פתח חין מאלה הכלנים מהס משתני' הס המדברים אל פרעה (שמו' וכו') המילדת וסנריו, המזמרות (ירמי' כ"ב י"ח) וסנריו, המיס המאררים וסנריו, המקטרים, והשנית את הכמרים (מ"ג כ"ג ה') המשוררים והמהללים,

המצפצפים

שער ד' פרק ב' נג

המצפצפי, נים המכשלי, המישרי, המשחקות, המעושקה, המבקרים, המבשרות, המהלכים, המעשרים, עכ"ל, ור"ל שכל אלה נצו"ל לנד אע"פ שקדם להם געיא.

וכבר הזכרתי לעיל משפט ה"א השאלה הקודמת לש"א.

הדרך השני כל תנועה הקודמת לחטף פתח או חטף כגול או חטף קמץ המטוקדים באתה"ע היא לעולם בגעיא אף שקדמה לה תנועה משוכה והיא שליטת לכיגון, כמו **שׁוֹנֵאֵךְ שׁוֹלְחֵךְ וְאַעֲבוֹר מֵאַהֲלוֹ** שלולי החטפים הי' הגעיא בתנועה הראשונה דוגמת אודהך ואקנה כמבואר לעיל ועכ"ז כדמה בעבור החטף, אכן גם אלה כמשפטם כי התנועה הקודמת לחטף היא השליטת לכיגון באמת כמו שכתבתי למעלה.

ומזה המין כל געיא הקודמת לח"פ שזאות הראשון מן הרלוכות כמו **בְּהִרְרֵם שְׁעִיר**, **בְּחֻצְצוֹן** תמר (בראש' יד) וכמו שכתבתי גם נזום שכל, וכן כל תנועה הקודמת לשארי האותיות המטוקדות לפעמי' בח"פ גם היא בגעיא כמו כל הזמיע **יִצְחָק־לִי**, **רִצְפַת נַחַע**, **וְזָהָב** הארץ ההיא, **וְשָׂדֵה** מגרש עריהם, **שִׁבְעַ עֶשְׂרֵה**, **וְשִׁבְעָה שְׂבִיךְ**, **וְשִׁלַּח** לקראתם, **וְסִגְר** פוס אריותא **וְסִחֲר־כּוֹשׁ** כל אלה והדומים להם בח"פ בעבור אות השריקה כמו שזכרתי נזום שכל לתורת אלהים מפורש בראשית ב' י"ג גם כ"ז

משפטי הטעמים

אבל וסקה ליהוא נגעיא וח"פ זכל ס"ם הזקנים בעדות יהנ"י נס
ושלח-דרי , נגעיא וח"פ בעדות נן אשר ודלא כרד"ק במכלול
דף קכ"ג א'.

עוד מלאמי בקוטרם המסרת הכל כלשון הזה: בימן, שמיאותיו,
אשר בתיבה אחת לזנות, זולעומת זחרומות, כל המקרא על זה,
מפי כל חפר ומזה, הסימן הזה עוד לא ירזה, אם געיא לאות
ראשון מקדוס נכעימת לשון יפתח פיו באות הראשין כמו יסכהו זאליס
צִלְלוֹ (איוב מ כב) מִלְּלִי גְּלִלִי (כחמי' יב לו) הַמְּלַקְקִים
(שופעי' זז) יִלְלֵת הרועים (זכרי' יא ג) אשר לַקְקוֹ (מ"א כ"א)
יט) רִבְבוֹת אלפי ישראל (במדבר י לו) בְּרִבְבוֹת כחלי שמן
(מיכה וז), ואם אין געיא אללס, לא יפתחו לעולם, אבל גוללס,
לא יפלאו במלס, כמו רִבְבוֹת אפרים (דברים לג יז) חֲקִיקֵי
אין (ישעי' יא) הִגְנוּ הִגְנֵי, והכל לזה דומה, וטעי זזה הומה,
כעור וסומא, לצורים ידמה, חוץ מן ארבעה פסוקים, על זה פוסקי'
ועליו חולקים, כי געיא להם סמוכה, ועמהם מסוכה, ונהם המוכה,
סמורה וערוכה, והם לא נפתחים ונהם לא נפסחים, צלר להם
ישחרגני (הושע ה טו) זנח תודה יכבדני (תילי' כ) אז
יקראני ישחרגני ימצאני (משלי א) ומשחרי
ימצאני (משלי ח) עכ"ל, ומה שאמר כי געיא להם סמוכה ר"ל

שער ד' פרק ב' נד

מזוגנים בטעם, ודבריו אלה העמיק גם הר"ק במכלול דף ע"ט ז'
והוסיף עוד כי קללת אלהים תלוי, כי רננת רשעים
מקרוז, בכלל הנבלעים וקראין במטיפות, אכן יה"צ כי
נהיאל רבבות אכרים, קללת אלהים, ונראה שזכה
בפלוגתא שנויים.

ועוד בקונטרס המסרת הנזכר ז"ל: רצ פינחס ראש הישיבה ה'
קורא סוככים, המשוררים, שוטטו בחולות ירושלים,
התמוטטה, החפורדה, וקרבו לבו (תיל' כה כב) מרפידים,
כי היתה הרוחה, הרביעי, הרכוש, הרשעים,
וסגר פוס אריותא, ושבה שניך, ושלח לקראתם, ושלח
ליעלים, ושבע עזרה דרמנעם, לא תנאל גדי, אל קשי
העם, יכתבם, ועל לנס אכתבנו, עכ"ל, ועיין
עליהם מכתת שי.

ודע כי הגעיא הקודמת לז"א מתנועע בלתי כדחת לעולם
אבל תמלאכה שתי תמוכות רלופות תמוכה אחר תמוכה כמו
ואכרכם ואגרשנו ויאכילה, גם תמוכה אחר פשוטה
כמו לישועתך ואדעך, גם פשוטה אחר תמוכה כמו
מושבתיכם שופרותיהם לאבותיכם
רחמניות, גם תמלאכה שתיים פשיטות זו אחר זו כמו

משפטי הטעמים

בְּשִׁבוּעוֹתֵיכֶם וְהֵאֲשַׁחֲאוּ לִי הָעֵינָיִם הַזֵּה רֵאשֹׁנָה
שְׁלִישִׁית לַשָּׁמַיִת וְהַשָּׁמַיִת שְׁלִישִׁית לְכִנּוּן .

ולכל הגעיות הנזכרים משפט נגינה לענין יהו"א ונגד"כ כפ"ת
לעשות דחיק ואמי מרחיק וכמ"ש יהנ"י לאחיק לענין (דברים
ט"ו י"א) הלמ"ד דגש בעלילות המתנ, וכן כתבנ' קדושים ויראת
מאלהיק המ"ס דגושה באספמייס וכן חזרו דמפני שנה תקום
והטעם בעבור ההנרה בין המתיגה ובין כינון המשרת, וכן
אשכיתה מאנוש זכרס, ויאמר עוד שמה קברו
(בראשי' מט"א) הקו"ף דגשה בעלילת המתנ, וכן למ"ד של אשירה
ליו (שמו' ט"ו א') וכו' של עבריק נשאו.

ועוד יש להניק נגעיות כלל גדול כלהם מדרגות כיניהם ביחס אל
האותיות אשר תפולכה בהן ונערך אל סמיכתן במקף ובמוכרת, כי
כל געיא אשר תפול באותיות היכודיות הנקראות מלכים ושרשיות אלל
המדקקים היא גדולה ומאוכה יותר מן הנופלות במשרות
הנקראות שימושיות, כי געית רי"ש רחמניות גדולה מגעית למ"ד
לאבותיכם, וגעית התינה הקודמת אל המקף גדולה מן המוכרתת
וגעית האות הראשונה הנופלת בתינה הנאה אחרי המוקפת היא גדולה
ומאוכה מכל הגעיות כמוהו והעובר לפניך (דנרי' ט' ג').

ודע כי כל הגעיות הנזכרות תשתכנה לפעמים למשרת אל הטעם

שער ד' פרק ב' נה

שאחריהם כמבואר לעיל שער ז' פ"א צדין הזקף והטרום והכשטא
והתציר והטפחא , אך זאת מלאתי ליהנ"י שכתב **והאנשים**
וסמכו ונשאו דומיהם במשרת ונעיא יחד , אבל אלל ויצאו
וילכו לא רשם הנעיא .

זכור כאלמו משפטי הנעיות הקלות פשוטות ותמוכות .

והתנועה אשר געיתן כזדה הן התנועות הקטנות הנוכלות
בתחלת תיבה בת ג' תנועות המנוגנת בטעם מלך דוקא , וניקוד
התיבה על אחת משלש תכוכות אלה , או שבין התנועה השנית לתנועה
המוטעמת שני שאי"ן דוגמת **ישתקשקון** (כחוס ז' ה')
וישמעו , **ממשלה** , או שיש ציכיהן שו"א באות דנושה
דוגמת **שבתכם** (ויקרא כ"ג ל"ז) אל **תתאבלו** ,
אתנפלה , **ותתנם** ציד לריהם (כחמי ט' כ"ז) , או שיש
ציכיהם שו"א בלירוף פתח או קמץ או סגול דוגמת **ויברכו**
ויאהל הטהרה , הנה בכל אחת משלשת התכוכות האלה
התנועה השלישית לטעם ננעיא כבירה . ולכן כל וי"ו פתוחה הנוספת
בתחלת המלות הבאות ע"מ **ויאהל ויאסף ויעבר ויעשו**
ותעשי ותעשו ויהוו ויחרישו ותהרינה
ותעמדנה וימתקו וישאלו ויהדלו ותחגרו
ויכבסו וירקעו ויחפאו ויכוננו ויקרו וידכו

משפטי הטעמים

וַיִּתְּנֵנוּ הֵם וְכָל דוּמְיָהֶם הַיּוֹ"ו שֶׁנִּרְאָה־שׁ נִגְעִיא כְּנִידָה כִּשְׁהִיבָה
מִכּוּנַת נְטַעַם מֶלֶךְ אִו כִּשְׁהִיא מוֹקֶפֶת לְמַלְה זְעִירָה הַמוֹטַעַמַת נְמֶלֶךְ
כְּמוֹ וַיִּסְפְּרוּ-לּוֹ, וַיִּתְּנוּ-שֵׁם, וַיִּתְּנוּ-לִי וַיִּקְחוּ-
אֲבָן וַחֲזַרְיָהֶם אֲכָן וַיִּזְרְחוּ-לוֹ הַשֵּׁם הַיּוֹ"ו נִגְעִיא נְמֵרוּיָקִים
וְזִיבָה"י אֶף שְׁמֵלֶת לוֹ נִמְשַׁרְת, וְכִדָּא' זֹה לְרַעַת צ' וְאֲכָן ס' ל' כְּכָן אֲשֶׁר.
וְכָל הַמּוֹרְכָכִים מֵהֶם גַּם הֵם כְּמוֹהֶם כְּמוֹ וַיַּעֲקֹבֵנִי וַיִּפְקְדֵם וַחֲטַמְנֵם
וַיִּפְרֹךְ וַיִּרְדְּפוּם וַיִּשְׁטְמוּהוּ וַיִּזְכְּרָה וַיַּעֲשֶׂה וַחֲחֻלְקֵם, וַיִּקְדְּשׁוּהוּ
וַחֲחֻלְלָה וַתְּהַשְׁבֵּהוּ, וַתְּהַרֵם, וַחֲבַלְעֵנִי וַיִּחְטְאוּהוּ וַיִּכְרְכוּהוּ
וַיִּגְרְשׁוּם וַיִּרְקְעוּם וַיִּלְמְדָה וַיִּמְרְרוּהוּ וַיִּפְרַפְרֵנִי וַיִּצְפְּצַפְּנֵנִי וַיִּכּוֹנְנָה
וַיַּעֲמִידוּהוּ וַיִּכְהוּם וַיִּתְּנֵהוּ וַיִּתְּנֵם וַחֲחֵנָם וְכָל-רוֹגְמָתָם נִגְעִי' נִרְאָה
ע"פ הַתְּכַאֲפִי הַכּוֹזֵר.

וְכֵן כָּל הַשְּׁמוֹת הַנִּזְכָּרוֹת נִתְּכַאֲפִי הַכּוֹזֵר הֵם נִגְעִיא נִרְאָה־שׁ כְּמוֹ, כָּל
הַנִּגְעִיָּה הַמְּחַבֵּת הַנִּחְלָה הַמְּחַנָּה הַחֲאוּה הַמְּעַרְכַת
בְּמַעֲלוֹת לְמַעֲלוֹת, הַנִּבְאָמָן הַמְּחַצָּה, הַמְּחַרְרַת הַשְּׁהַרָה
בְּצַהֲרִים, מִדְּעָךְ מוֹשֵׁאֲכֶם בְּטַמְאֲכֶם אוֹהָה,
הַשְּׁבַחְתֶּם, הַכְּנַעֲנִי הַכְּנַעֲנִית מִמְּלִכְתְּךָ
הַכְּרַמְלִית הַפְּרָתִימִים הַמְּזוֹבְחֹת הַנִּשְׁתָּוִן
הַמְּשִׁבְצוֹת וְכָל דוּמְיָהֶם הַמְּכּוּעָה הַרְאֲזוֹנָה נִגְעִי', וְכֵן אִם הֵם
שְׁתֵּי מַלּוֹת מוֹקֶפֶת כִּי הַמְּקַף מְחַנֵּן לְתִיבָה אֶחָת כְּמוֹ הַכְּרַ-
לך

לך ד על-מחבת (ויקרא י"ד) ודומיהם.

ויוצא מן הכלל הזה כל השמות אשר אות ראשונה שלהם בתולה כי אז לא תעמוד הגעיה בתנועה הקודמת לתולם כמו הבהננים לבהנים השואבים השואבות השוערים ודוגמתם.

ויאמר יב"י ואחריו הכסם בלמשי ור"א הלוי כל וי"ו וידי ויהי כשהיא בטעם פשע או במקף עם מינה שטעמה בראשה היא נקראת בגעיה, וכן כל זרעך המטוגן במלך הזי"ן בגעיה, גם במקרא כ"י של שנת כ"ד מלאתי כטוהו מלאתי ודמיעך הד"לם בגעיה, ויתכן שכן משפט כל הנאים על משקלם, וכן ג"כ כשהאות הנעה בראשונה מהשגש תנועות היא נקודה בסגול גם היא בגעיה כמשפט כמו אשתחודה אתגפלה אקה וממשלה וכל הבאי' על משקלם אבל ואשתחודה ואתאבלה הגעיה בוי"ו הקמולה שבראשם וכן בכל דוגמתם ומה המין את-החנית (מ"ב י"א י) את-גבולך (דברים י"ב כ) את-בת-בנה האל"ף בגעיה לכן אשר ובעדות יב"י ומ"ש וכן אל-עבדך (קדמא דפ' ויגש מ"ד כ"ד) וכן את-כספך (ויקרא כ"ה ל"ז) בגעיה לנ"א ככתוב בקילופים.

וכן ג"כ כשהתנועה השלישית לטעם היא חירק כמו כל לשון הִתְפַּעְלוּ ויִתְפַּעְלוּ ומתפעלים בין שהתי"ו כתובה בין

משפטי הטעמים

שהיא מובלע נכתב הדגש נכולס האות הקודמת אל הדגש או הזו"א היא נגעי'א כשהתיבה מוטעמת נמלך, כמו החרועעה התפוררה החמוטטה החנוטטה והחיצבו וההחחנו החהלך-נחוטההו והשענו החנשאו ההחטאו חטהרו הטמאו ויחגעשו ויטהרו ויקהלו יטמאו וישתחוו והשתחוינה ונשתחוה נחחכמה מהיהרים מטהרים המתיחסים המתנרכים ומשתחויים, הם וכל דומיהם נגעי'א נאות חרוקה שנראשם. וכן כל תיבות אחרות הדומות להם בתנאי הכוכר אות הנקודה במירק הקודמת נקראת נגעי'א כמו ימצאך ישלחך, כי יפגשך (בראש' ל"ב י"ח) היו"ד נגעי'א והגימ"ל רפה ובמאריך לנן אשר בעדות יהנ"י וכ"מ"ש, וכן כמרגלי' לרצונכם ברצונך ובורועך הנטוי', הפארתך תפלצחך ולבהמתך ובהחפנחם (יחזקאל ל' י"ח) משמרהך, ממעשינו, וכן כל ממחרת המטונן בטעם מלך דוקא, וירד מיעקב, עלה ארי' מסבכו מספרך ומגרנך וממחצית בני ישראל תכינא דמטוח (נמדבר לא מנ) מקבצאל (ש"נ כ"ג כ'). וכן כל מזורעך ולזרעך ובזרעך נגעי'א נראשם נבוא סלך לנגנס אך כשינאו נלא מ"ס ובלא וי"ו תשאר הגעי'א נזי"ן וסימנך יראה זרע יאריך ימים.

וכן הדין בשתי תיבות מוקפת כמו יזלמים, למד-
דעת ויה' יסלחלה, ועמה יגדל-נא, משכן-שמך,

ואשר

שער ד' פרק ב' נו

ואשר בשבע-לי, ונשבע-לך, תדבק-בך, מגדל-
שכם, ומכנסי-כרז, בנהר-כבר, כולם נגעים נחירק
שנראים בס"מ ונעדות יה"בי ומ"ש וכן כל דכוותהוון. ויאמר יה"בי
כל ויקח חקח נקח יקח המוקפים עם תיבה: צמה בראשה לעול'
האות אשר לפני הקו"ף נמתג, וכן כל ויחן יחן ההן נחן נהסמכס
אל מלת לוי לו לך לה לנו האות שלפני התי"ו נמתג עכ"ל, וכן אשר
יגע-בך היו"ד נגעים וטולם כמשפט ע"פ התנאי הנזכר, ועיין עוד
סה שכתנתי באוס שכל אלל ויחן לי (בראשי' כג ט) ואלל ויחן לך (סס
כו כח). ויאמר יה"בי עוד, כל מקרא-קדש שהוא במקף ובפשטא
המ"ס נמתג עכ"ל, ואחריו הסויקו החכמי' בלשני ור"א הלוי ואחרים
וכל הספרים המדויקים ססכימים עמהם אך נטע' פשטא לנד לא נטע'
אחר זולמו, והחכס רא"פ הבין שטעם פשטא ל'ו דוקא ולכן המתנג כל
המנוגים במלך כגון טכחא חקף ואס"ף ולל גה עשה.

כל לשון הוי' וחיות כשנימוסך בראשם אות שימוש בסגול או נחירק
כמו אהיה חהי' יהי' נהי' מהיות להיות ודומיהם, וכן אחיה
חחיה וכו', האות הנוספת נגעים בכל ספרינו בין שתהי' התיבה
נעעס או נמשרת, אכן ביה"בילא כרשם הנגעים כ"א כשהם מנוגים
במלך דוקא או כשהתיבה ססוכה נמקף למלה זעירא המנוגנת
במלך וכל זולמס בלא נגיא.

משפטי הטעמים

גם כמלאו אשר הם שליטות לאות נקראת בנעיא קלה אף שאינה שליטת כ"א רביעית או קמישית בתנועות התיבה כגון מ"ם **מְמוֹעְצוֹתֵיהֶם** (הושיא ו) **מְמוֹחֲשָׁבוֹתֵיכֶם** (ישעי' כה ט) שחירק הממ"ן שלישי לחולם למ"ד הפעל ולכן נקראות בנעיא.

גם כשהתנועה הראשונה קנח והתיבה מוקפת למלה זעירא המטוננת במלך מלאכה בנעיא כמו **יְקַם-קוֹן**, **יִלְד-בֵּן** ו**הַגִּירָלָה**, לפי שהם דוגמת **יזל-מים**, **למד-דעת** וחגריהם.

גם הויו השרוקה המשמשת **וְכַ-וְכַ-וְלַ-וְמַ-וְתַ-וְנַ-** שימוש בראש התיבות המונחות ע"פ התנאי המוכר היא נקראת בנעיא כנידה כמו **וְבִאֲהָרֶן וְבַעֲמָה** ובשכבך ובזרעך ובארצכם ובחצרות ובקצרכם, ובצרעה ובירמות (כחסי' י"א כ"א), וכשטעי וכפתחו, ולעמך וליעקב ולזרעך ולמוערים ולבהלם ולהעלותו ולדבקה בו ולהשכיל ולאביוןך ולאכלכם ומברכך ומהללים ומקטרים וחבוקשי, ונזמרה ונזמרתך. כל אלה הויו"ן בנעיא בראש, ולדעת הקדמונים כל אלה השואין שאחר וי"ו שרוקה הם מתנועעים לכן יש סופרים קדמונים שנקרו כולם נח"פ וכן הם במקלת ספרינו אך ברונס הם מנוקדים בשוא לנד כי אין מדרכם לנקד ח"פ כ"א באות הגרון או באות השריקה. ויאמר הראב"ע בספרו לחות

שער ד' פרק ב' נח

דף י' ד' א' אס הי' אחר הוי' ו' שא' נע ישימו שורק נוי' ויקראוהו כאלו
הוא אל"ף, ברכה וקללה, וכן גפעלים ושמרתם לעשות.

נס יש געיות כנדות נוי' שרותה בראשי מינות טספות התנועת
נפול נס טעמים מן המלכים הגנוהים כמו ולישמעאל (נראשי י"ז)
ובמועדיכם (נמדנר י') ותכסנו (ירמי' ג' כ"ה) ובשליחה (דנרי
כ"ט כ"ז) ובהקבץ (אסתר נ' ט') ובהנשואם (יחזקאל א' כ"א)
ובחחוננים (ירמי' ל' א"ט) ובריא-רצאן (מ"א א' י"ד).

ודע כי הגעיות האלה לא תשתנינה לעולם לא מסמת מזרת ולא
מחמת דבר אחר כמו שלפעמי' תשתנינה הגעיו' הקלו' הכוכרי' למעלה.

ויש עוד מין געיות המיוחד' בשם הזה והיא הזכנת כלל האו"א שנתחל'
התיבה, ויש סופרים שרושמן אותה בימין האו"א וקוראין לה געית
או"א, ויש בשמאלו וקוראין לה או"א געית, ויאמר החכם חיוג כי
הגעית הכרשמת עם האו"א יש נקדנים שמימין אותה לפניו כגון
וְהָיָה, ולא יתכן כדי שלא תתערב עם טעם של ספרי אמ"ת שדומה
לה (כמבואר למעלה בתחלת הפרק) והוא לפני האו"א לעולם ונראש
התיבה כמו על בן לא יקומו **רְשָׁעִים** (תילי' א') עכ"ל, וראיתי
ליהב"י הנקדן נספרו עין הקורא שלפעמים רשס אותה בימין ולפעמים
בשמאל האו"א וכאילו בא להורות שאין קפידא בדבר, והגעיות האלה
רבות מאוד על פני כל המקרא ומנהגם לשבץ כלל האו"א שנתאש
התיבה

משפטי הטעמים

המיצה שאחריו אה"ע וטעם המיצה רחוק מן הא"ל צ' תנועת כמו
זה אלי ואנוהו, (שמו"טו צ) והיה במקום (ויקרא י"ג י"ט) והיתה
שנת (שס כהו) והיתה לעדת (נמדנר י"ט ט) והיתה לפני ישראל
(שס י"ט י') בהקריבם אש זרה (נמדנר ג' ד') כי מטר אל עיר
להלחם עלי' (דנר' כ' י"ט) וחלת לחם שנת סויה וחנרו נפ' לו,
וחלת מלה (נמדנר ו"ט) קרנש נמימו לעולם (תילי' מט) כלאה
האזיין שראש נגעיא, וכן רונ מלת **ואת ואם** המוקפות
למיצה המכוננת בטעם גרשיים או זקף כמו **ואת דרסן** (נראשית י'
י"ג) **ואת פתרוסים** (שס י"ד) **ואת האנשים** (שס
י"ט י"א) **ואת גביעי** (שס מ"ד נ') **ואת הקרשים** (שמות כ"ו כ"ט ול"ו
ל"ד) **ואם יותר** (שמות כ"ט ל"ט) **ואת האננת** (שס ל"ט כ"ט) **ואת**
חטאתכם (דנר' ט' כ"א) **ואם נשדה** (שס כ"ב כ"ה) **וכל אלה הנעיות**
קיה הכ"י נהדיא, ועוד רשס נגעיא נשאר האותיות שאינם אה"ע
שלמים הם אתנו (נראשי' ל"ד כ"א), בגי אשר (שס ל"ו כ"ז) נגעיא
נמקלת אספמיים, שלח נא ביד משלס (נפ' שמות) ולא מעלה
במעלות (פ' יתרו) משוקרים (פ' תרומה כ"ה ל"ג) וחנרו נפ' ויקהל
ל"ו י"ט וכל היתדות (ל"ח כ') לכל הנהמה (שמיני י"א כ"ו) אשר יולק
(פ' אמור), ישרתו עליו נהס (נמדנר ד' י"ד) במעיק (פ' נשא ה'
כנ) סלח נא (פ' שלס) לכל מנחתם (פ' קרח) לכל נשר (שס) שקן

שער ד' פרק ב' נמ

חשקצנו ומענחחעבנו (פ' עקנ) ככל הדנרי' (שס ט' י) ולא יהי' הדנר (פ' שוכטי') ושכחת עמר (כ"ד י"ט) והיה בהניח (שס כה יט) שניהם ננעיא, כמהפכת סדוס (נלנים כ"ה כ"ב), כל אלה הגעיות שנאוריתא מקיימים בעדות יהנ"י גם המ"ג הזכיר רובם, ואולם נשאר קריא עלמו מספר, אך המעיין אחריהם להבין דרכיהם יבין כי כולם במסלותם ילכו ונגדריהם מן הטעמים האוכנים בתחתם או תמינה שאחריהם שהם מוקפות אליהם, וטן האותיות המתלות עמהם כגון אות אחת"ע או אית השריקה או שתי אותיות ממולא אחד או אות נר"ל המשמשת למלה זעירה מוקפת, כי כל האותיות האלה לקלותם יתבלעו במרולת הדנור לזאת העמידו געיא אלל הא"ל כדי להבירו היענ כי כל א"ל שעמו געיא הוא נקרא בהרשנה כמבואר בדנרי הקדמונים ונמשפטי הניקוד.

עד הכה דנרנו ממיני הגעיות הנאות תמינה להטעים ולהכעים המלה ולהדין הדנור אל גבולו הוא האות המטוננת, אכן מלמד אלה מלאכו בימן הגעיא נמקלת תינות בקלה תמינה אחד האות המטוננת ואלה נשם העמדות יקראו כי נהם יעמוד הקורא מעט כדי להבזירם היטב, והם נאות על שלשה דרכים

הדרך הראשון. כל תמינה שהיא ע"מ פועל או פועל מלרע, ושנה הנגינה או הגעיא למעלה אל התענה הקודמת לאחרונה,

משפטי הטעמים

או שמו הסופרים עוד סימן מלרע כדי להכדיל בין פועל לשם
וכמו שהזכרתי למעלה דף כ' ב' נשס רר"ק כי גֹּדֶר-גֹּדֶר נא
מלעיל במאריך הנימ"ל מפכי המקף ומעמיד גד"לם להעמיד מעט
וכו' ודוגמתי וְאֶזְזַל לוֹ (משלי כ' י"ד) עֹרֶף כָּלֵב (ישעי'
ס"ג) גִּרְשׁ רֵץ (משלי כ"ב י') פֹּטֵר מַיִם (שם י"ז י"ד)
כל אלה בתרי טעמא בס"מ ומ"שונעות המכלול דף פ' א' והטעם
הראשון הוא הניגון הראוי לתיבה והטעם השני הוא סימן ההעמדה
ואיננו מרכא כמו ששנו מקלם אנשי' כי לעולם לא ישרת מרכא לא
לחקף ולא לאתכח ולעולם לא יתחדרו מונח ומרכא נשירותם יחד כידוע
ממשפטי הטעמים. וכן נִבְּל צִיץ (ישעי' מ"ז וס') לְבַעַר
קִין (נמדב' כד כג) אֹהֶב פֶּשַׁע (משלי י"ט) אֹהֶב דַּעַת
(שם י"ב א') ודומיהם. ונכל מקום שהתיבה מלעיל לא יתרחק
הניגון כ"א בשלשה מקומות והם בֹּקֶע מַיִם (ישעי' ס"ג י"ב)
מִזְבֵּעַ בָּר (משלי י"א כ"ו) בֹּצֵעַ בַּצַּע (שם א' י"ט) ושלתם
בתרי טעמי ר"ל בטעם והעמדה ועיין לעיל ש"ג פ"ו.

הדרך השני. כל קי"ת או עי"ן השוכנים בסוף התיבה המנוגנת
מלעיל יעמידו התיבה גם בתנועתה האחרונה כדי להכדיר אות הגרון
היטב שלא תבלע ברהיטת הדבור כמו וַיִּשְׁבַּע לוֹ (בראשי' כ"ד ט')
שהני"ח נבעיא בס"מ וביה"ז וכן כשהתיבה מקפת כגון גִּשְׁבַּע-לִי
(בראשי' יח)

שער ד' פרק ב'

(בראש' כד ז) **נִשְׁבַּע-לֶךְ** (דברי' כח ט) **יִגַע-בּוֹ** (ויקרא טו
 ובמדבר י"ט) וכן כל אקח תקח יקח נקח המוקפים א מלה שגניבתה
 נראשה כגון לי לו לה לך לנו הקו"ף בהעמדה מלמד הנעיא הקודמת
 לה וכן מלאנוס כולם בכל המדויקים גם ציה"צ; וכבר הזכיר הרד"ק
 נמכלול דף פ' א' **יִקַח-לֵב** (הושע ד' י"ב) **הִנַּח-לוֹ** (סס ד יד)
 בכלל הכתובים בשכי טעמים, ור"ל נעיא והעמדה, ויאמר יהב"י
 צפ' מטות וה' **יִסְלַח-לָהּ** כולם כתובים כן בענין.

הדרך השלישי. כאשר מפגשה שתי אותיות גרוניות זו בסוף
 המלה חו בראשית המלה שאחרי' אז תהי' העמדה בחיבה הראשונה
 מלרע מלמד הכינון אשר בה מלעיל כמו **שִׁלַּח חֶשֶׁךְ** (מילי' ק"ה
 כ"ח) **הִשְׁמַעְעַם** (דברי' ד' ל"ג), ויאמר יהב"י **רוֹצֵחַ הוּא**
 (במדבר ל"ה) שלשם שנענין כן בחיבין. ואפילו אם אין החיבה ראוי'
 לכינון כלל והיא סמוכה במקף אף למלה בלתי זעירה מ"מ תהי' החיבה
 המוקפת בסימן העמדה כמו **תִּשַׁע-עֶשְׂרֵה** (בראש' י"א כ"ה)
אַרְבַּע-עֶשְׂרֵה (סס ל"א מ"א) **שִׁבְעֵ-עֶשְׂרֵה** (סס לו ז),
 וכמו שכתבתי סס בשום שכל. ויאמר יהב"י **פְּדִינָה אָרֶם** (סס כח)
 כן כולם בסימן תחת הכו"ן בכל האספמיים ונראה שנעשה הסימן
 לחקת אל"ף של ארם עכ"ל.

וכן כשתפגשה שתי אותיות מאותיות הלשון שהם דטלכ"ח זו בסוף

משפטי הטעמים

התיבה המכוננת מלעיל: זו נחמלת התיבה שאחרי' שטעמה צרלשה ,
גם אם תהי' העמדה נתיבה הראשונה מלרע , ולכן כל וינהן לך ,
חנהן לי , להנהן דת בהעמדה מלרע כשהם מכוונים מלעיל ,
וכן הם כתיבי' כולם נב"מ ונב"ש ויהב"י , אבל **וְחַנְתָּן דַּת** נשאן
כתב יהב"י בן מלרע נצביל העפחא של דת .

זהו כלל הגעיות ומשפטיהן ; ואחרי שהם מאושרים בספרים היוהר
מדויקים והם מקוימים מפי הקדמונים וקדמוני הקדמונים לכן אין
לשעות בדברי האחרונים , אשר מבלי יכולת לעמוד על אלה הנפוכי' ,
קמו עליהם בלב דיונים , ויגרשום מהסתפק בכחלת ה' אשר גבלי'
הראשונים , גאוני הלשון והרוחני' , אשר הוציאו משפטיהם הנרורי'
והנכונים , נוספרי' מובהקי' ונדוקי' אשר להם היו מזומני' , אחרי
אשר ספרו וענו כל נקודה וכל טעם עשרת סוכים , וכל הסר
טדרכיהם ומדבריהם הנאמני' , ימשש נקצך כעור באשמני' . והער
הנאמן שיש להם שרש ויסוד שהרי נאמתו הטעמי' על ידכ כמנואר לעיל
שער נ' פ"א שהמשרת הראוי לזקא הוא מוכח וישתכה למרכא אפי' ש
שם נעיא , ונזה נוכל לנצל דברי ריבות הספרי' אלל מצרים וסחר
כוש (ישעי' מה יד) שמקלתן מעמיד' נעיא אלל וי' של וסחר ומקלתן
השמיטה אך נכולם מצדים נמרכא לכן ברור שיש שם געית כי לולי כן
הי' ראוי מצדים למוכח לא למרכא , וזה ברור .

משפטי המקיף הוא סמיך

מצואר ממה שקדום , כי בכל מקום שתפולנה שתי תיבות לענודת
 המלך אז תהי' התיבה הראשונה במשרת המלך ההוא , אמנם נכמה
 מקומות מלאנו שנשמט המשרת מן התיבה הראשונה והיא מקובצת אל
 תיבת המלך במקיף , אבל לא יקרה זה כ"א כשהתיבה האחת גדולה
 והאחת קטנה ואין לריך לומר כשתיבהם קטנות , בין ששתייהן שוות
 כגון כסף-איש , או שתייהן פעלים כגון ולבר-בואו ארצה
 כנען (בראשית מ"ה י"ז) לך-רד (שמות י"ט כ"ד ול"ב ז') או שתייהן
 מלות כגון ער-בלתי ודומיהן , או שהראשונה שם והשני' פעל או
 מלה , או שהראשונה פעל והשני' שם או מלה , או שהראשונה מלה
 והשני' שם או פעל , כל אלה יתכנו להתחקר במקף , אבל שתי תיבות
 גדולו' לא יתחברו במקף כ"א כשתכולנה שלש תיבות לענודת המלך וכמו
 שאנאר שם . ושלש סבות יש הגורמות למקף ומגרשות המשרת מן
 התיבה , והן הנקודות והטעמי' , והמלות , והשמות , ונתחיל תחלה
 במקיף הבא מפאת הנקודות והטעמי' .

כל תיבה הראוי' להנגן במשרת ומלרע והיא רהוטה והמוכה אל
 תיבה שאחרי' שטעם מלך בראשה , הנה תיבה כזאת תתחבר במקף
 אל תיבת המלך שאחרי' ולא המלך ההוא בלא משרת ; ולכן כל שם
 דבר הסמוך במיכת קנין וחזקה והוא על התכאי הנזכר הוא מוקף כמו

משפטי הטעמים

הכמת-לב, כבודת-אריץ (מ"נ ה' י") כבר-כסף,
מישהח קדש, מגלת ספר, ושפל רוח, וכן כל ים סוף,
מים סוף, וכל מודבר למדבר במדבר ממדבר הסמוכי' אל צין
סין שור זיף כולכון מוקפין, והמינה הראשונה היא אשר קראו
המדקקים המינה המוקפת. וכן הדין בפעלים הראשונים והדוקי'
עם פעולם כמו למד-דעת, יזל-מים, וכן בהפעלות עם
מתפעלו כמו ווקם-קין, יגל-רבן, וכן כשם דנוקי' עם מלת
השימוש כמו ותבער-כם, אשלח בם. הדבק בך, ויתן לך,
דענא, שלחנא, קח לי, קח-לך נתן-לך, תוקד בו
הבושל בו, ודומיהם, כל אלה סוף מנועתם פתח והם מוקפים
חפילו כשהעם נאות הגני אם לא קדם לו כ"א אות שאית כגון
קח-לך תקח-לך ודומיהם.

והמוקפי' עם הקמן מוסך אל"ף כמו ומצא-הן, ונשא בם; ונקמן
מוסך ה"א וסאה סלח, וענוה צרק, ולרבקה בו, שלחה לו; אבל
הקמן הרחב עם נח נראה לא יוקף כ"א כשפעלו שלש מינות לעטודת
המלך כמו כי שת-לי אלהים (בראשית ד' כ"ה). גר-שם
אברהם (שם ל"ה כ"ז).

ועם הסטול כמו דבר-סרה, דבר לי, החן לי, יכפר בו, ונספר
לו, יתעלם שלג, וישבתם בטח, וישנהם בה, ודומיהם, וכן

אבנה לך, ירבה לך, חעשה פלא, יחודה רעה, השחה חמר, וכן כל יעשה נעשה אעשה הסמוכי' אל מלת לי לולך לה לנו והומיהס כולכון מוקפי', אבל אס הכ סמוכים אל מלת לך לא תוקפנה בעבור הסו"א המפסקת בין התיבה והטעם.

ועס הלרי שימושו יו"ד כמו אנשי-הייל, אנשי שם, אנשי קרש, ארני כסף, משפטי צדק, ושיאכי מים, וכן נלמי מושך ה"א כמו יפה תאר, ונבה רוח, טקנה צאן, וקנה בשם, והיה שם (שמות כ"ד י"ג) ועשה כן, ועשה חסד, ועשה לי, ועשה לו, קנה נא, קנה לך וכל דומיהס כולס במקף, אבל כשאין הטעם באות ראשונה כ"א בשני' אע"פ שלא קדם לו כ"א אות שואי"ת מ"מ בטל המקף ולכן קנה לך עשה לך, נטה לך, עלה לך היערה, ארני נחשה והומיהס כמלטו מן המקף, וכן נלרויין עס נס כראה בטל המקף כמו בית לחם, בית און, עין ראי, עין גרי, ואין קול ואין קשב, חון מן בית-אל שכולס מוקפי' בספרינו ולכן כראה גירסת יבז"י שכתב כולס בַּיְתָאֵל מלה סדא והת"ו בסו"א.

אמכס גס כל אלה תוקפנה כשחפולנה שלס תיבות לעבודת המלך כמו אין-אמת ואין חסד ואין רעה אלהים בארץ, ראש אמת בית-אב (במדבר כ"ה ט"ו) אל פתח בית-אביה

בושפטי הטעמים

(דברי' כנ כא), מפרי עין־הגן, שנים־עשר נשיאים
על־כן שם־העיר (בראש' כו לג) ומצירהם וכמ"ס ששום שבל.
ומשל הסטף קמץ פסל־לך, שמר־לך, וישמר־
אלה, ויכרת־בה ודומיהם, כי לעולם לא מבוא הכנייה
באות המנוקדת נח"ק.

ומשל המולס מוסך וי"ו כמו וחיתור־ארץ, ושמור
שוע (בראש' ל"ח נ' לפי עדות יהב"י ובלמשי) בבגד־רבה.
בפגעו־בו. ומולס מוסך אל"ף לקרוא־לו, למצוא־
חן ודומיהם, אבל המולס עם נח נראה לא תוקף ולכן כל לעשות
לי, לעשות לו, לעשות טוב, לבנות בית, בנות חח,
כחנות עור, רעיון רות ודומיהם כולם נלא מקף, אכן כשמפולכה
ג' תיבות לעבודת המלך גם אלה תוקפנה כמו מבנות־חת
באלה, שתי בנות־לוט, שנות דר־זדר,
אך בכור־שור, היה גבור־ציד, כי יגנב־איש,
ואפילו כשהטעם באות השכ"י כמו לבלתי הכות־אותו,
אשר בתוך־הגן, והירדן יגבול־אותו, היה
צאן־זבקר, זאת אות־הברית, ודומיהם.

ומשל השורק מוסך וי"ו כמו ירחצרמים, ישכנר
שמה, ויתגורלו, ויפלו־שמה, תגמלו־

שער ד' פרק ג' סג

זאת, ראורנא, ענולה, ופגעורלי. ויאמר יהב"י
כל ויעשו-בך מוקף חוק ולא יעבור עכ"ל, וכל ספרינו מהכימים
לו נכולס חן אל ויעשו בן כאשר לזה ה' (שמו' ז' י') שזה בספרינו
צמונס, אכן הוא יהב"י כתב עליו צהדיא שנס הוא במקף נב"ס
חוקנים. אבל צאורק עם נח נראה לא יחכן המקף כ"א כשנפלו שס
שלש תיבות לעבודת המלך דוגמת שכתבתי בחולס כמו לבלתי
רוס-לכבו.

ומשל החירק מושך יו"ד פרי-בטן, ויהי-לי, לבלתי-
בוא, בבלי-דעת, מבלי-מלח, זעקי-עיר,
לא תזכרי-עוד ודומיהם, וגם בחירק עם נח נראה יכול
המקף בין שלש תיבות כמו והחזיק-בה האיש, וכן כל
בלתי השאיר-לו שנמקרא כולם מוקפים, ואפילו כשהטעם
צתועפ השנית יחכן בהם המקף כשממלת המלך על ג' תיבות כמו
ארון כרית-ה', יושר השיר-הזה, וכן כל שעיר-
עזים אהר כשמלת אחד צטפחא, וכן קחו שעיר-עזים
(ויקרא ט' ג') וכל רכוותהון.

כל אלה הם משפטי ההקפות כשהתיבות שזמרות כל הטעמים
צשכיניהם; אבל צלשה חנאים יבעל המקף וישב המשרת על כנו.
ראשונה צחסרון השכנים הראויים הצצואריס למעלה, כי אס צא

משפטי הטעמים

זקף קטן בתיבה השנית ולא קדם פסוק לתיבה הראשונה הגב אז
 לא תהי' מוקפת אבל יהי' טעמה אחד מן הטעמים המרילים הריבוי
 הקודמים אל הו"ק; וכן כשתהי' בשנית טפחא שלא קדמו חביר, או
 כשתהי' בשנית אחת או ב"פ שלא קדם לפניכם טפחא. ושנית ינטל
 המקף כשלא יכול הטעם בתיבה השנית כ"א בשלישית והטעם ההוא
 ראוי למשרת יותר מאחד כמו **תנו נא אותה** (בראשית ל"ד ט')
שבו נא בזה (במדבר כ"ב י"ט), **תנו לי אחות-קבר**
 (בראש' כ"ג ד'), **אכן בכנון אלה נמלקו הספרים** וכמו שכתב
 יהנ"י ח"ל **כי בעיר** (במדבר ל"ה כ"ח) **נמקלת אספמייס כיי**
בעיר; וכן **והיו אלה** (שם ל"ה כ"ט) **נמקלתם והיו-אה**
וכן אשר הוא (דברי' ל"א י"ו) **נמיעוטם אשר-הוא**; וכן
לקח את-ספר התורה (שם לא כו) **נמליים את ספר**;
וכן נמגלת אהר את-שני הימים, **נמיעוטם את**; וכן
שם את אגרת נמקלתם את, וכן נדוגמתם. ושלישית
 ינטל המקף כשתהי' הראוי' להקפה יתכן להכנין פלעיל בהיות התנוע'
 הקודמת לאחרונה תנועה משוכה שאין אחרי' לא זו"ל נס ולא דגש, כי
 אז יש מטוס לכינון לטוב למעלה ונמלטה התיבה מן ההקפה כמו ונח
מצאחן שש הטעם למעלה אל המ"ס, וכן **קרא לילה**,
וקרא בו, ושאל לו, לא בנותן לך ודומיהם, וכן כל

שער ד' פרק ג' סד

יאכל בו חאכל בו , יאכל קדש , יאכל ער , עושה פלא ,
 עושה חיל , בונה עיר , בונה חיץ , רועי צאן , ויעחר לו ,
 לצחק בנו , לצחק בו , וכן כל והייהם לי , והייהם לו ,
 עשיחם לו , ועשיחם פסל , וכל דכוותהון כולם מנוניה מלעיל
 וכמלטו מן ההקפה , אכן כשיש שם שלש תיבות תחת ממלת המלך
 וכבר קדם המשרת בתיבה הראשונה או השנייה מוקפת כמו הלא
הוא אמר-לי , כאשר אמר-לו , וכמוהם כל
 אשר נתן-לך שהטעם בתיבת לך ומשרתו במלת אשר .

והמקף הנא מפאת המלות הוא על שני דרכים . הראשון ,
 כי מלות **על עד אך רק אל את אל עם אם מן אם**
 לא יכול בהם טעם מלך כ"א משרת הן מוקפת על הרוב . השני המלות
 שבופן יהו"א כגון **או כי מילא** כשיסמכו לתיבה שטעמה בראשה
 חוקפנה על הרוב כמו **כי-נפש , ולא-באה , כי-איש**
מירצה (ירמי' מ"ז) **או-איש** (ויקרא כ"ב ה') , אבל בטואם
 לפני טעם רביע יבטל חק המקף מהם כמו **או נפש** (ויקרא ה' ב')
או איש , כי שם (בראשית ל"ה ז') , ובכל המלות יבטל המקף
 בסבת המבטל הראשון והשני שזכרנו לעיל ולפעמים מפאת המשרת
 להיות קשה על הלשון להקיף , ובה מלאנו מלת עד י"א מאריכין
 קודם ס"פ כמסר שיר ח' , ובן מלת על ח' בטעם מאריכין בס' ויקרא ,

משפטי הטעמים

ור"ל שמאריכין בניגון לאפוקי מקף, ומדרך המכרה לככות כל טעם
בשם מאריך, וכן מסרה **בן** ו' נעעם מאריך נמסר פ' וילא וכמנה
בהדייהו בן יאיר שהוא באזכת כי לעולם לא ישמש מרכא ודרגא לתביר
כ"א מוכח ודרגא, גכ יהב"י כתב **בן יאיר**, ועוד נמכה עמהם
בן הישראלית והוא ביתיב, גכ נפ' מסעי מסר כי לקחוה' מאריכין
צריש תיבותא ונפ' משפטים (שמות כ"ג ד') מסר תמורתו אלל כי
חפגע ה' נעעם מוכח.

משפט **כי אם**. בכל הקריאה **כי אם** הטעם תחת כי
ואם במקף נמ"ג **כי אם** וסי' **כי אם אשר יצא**
ממעיד (בראשית ט"ו ד') **כי אם** בדם שופכו (במדבר ל"ה
ל"ג) **כי אם** רוע לב (כתמי' ב' ג') כן נמסר נמס"ג סוף פ' מסעי,
ואמר יהב"י נפ' ואחזקן כל **אשר לא** לא יתחנרו במקף, וכל
אשר לו יתחנרו במקף.

ואולם המקף הנא מפאת השמות הם על שלשה דרכים. הדרך
האחד, כל שם דבר הנא על טשקל **פל** בחולם כמו **תם עוזק**
רב כל וחזמיהם וכשתנה החולם לק"ח הם מוקפות לעולם ואפינו
אם לא יהי' טעם התיבה השנית בתנועה הראשונה כמו **לחקר**
עולם, **בתם לבני**, **כל הארץ**, **ורבתבואות**,
ורב פנינים, כיהם מגזרת רוגש דבר לשון ריבוי והקמץ חסוף

שֵׁעַר ד' פֶּרֶק ג' סה

ואינם כמו עצום ורב שהוא גם תאר והקמץ זו רחב • וזוה המין
 גרל-חמה מן גדול, שלש-אלה מן שלוש וכשתכה החולם
 לק"ס וכן כל דכוותהוּן. ומה שמלאנו **כָּל** עצמוהי האטרנה, **כָּל**
 אחי רש שנאוהו זהם בקמץ ומנוגכים ע"פ המסרה, דע כי
 הקמץ בהם רחב לא חטף וכן העיד רד"ק במכלול שקל **פֶּל**, ועוד שלישי
וְכָל בשליש עפר ארץ שהיא פעל עבר מגורח כיל. גם בכל אלה
 ינטל המקף וישוּב החולם לאיתנו בשבת שכותה העמים שכתנתי
 למעלה כמו **כָּל** הנקרא בשמי (ישעי' מ"ג') שהוא בתיב בעבור
 הזקף שאחריו, וכן **מִכָּל** רמז הארסה (נראשית ו' כ') בתביר
 בעבור הטפחא שאחריו וכן בעצבון האכלנה **כָּל** ימי יחייך
 (נראשית ג"ח) מא"כ סנרו הקודם לו בפסוק י"ד שהוא מוקף בעבור
 שם כנר קדם לו טפחא בתיבת האכל.

הדרך השני, כל יד ביד, כף בכף, בת פבת
לְבַת, וכן כל חי אני, חי יי כשמלת חי איכנו בטעם מלך,
 וכל שר צבא, שר צבא, שר צבאו, וכן כל
 נהר-פרת נהר-כבר ודומיהן, וכן הר נבו כשהם
 סמוכות לתיבה אחרת אף שהטעם בתנועה השנית מהשני' הן במקף
 כמו ביד-עבריו ביד-יוסף, בכף-מדין, בת-פרעה,
 כבת-יעקב, כת-עמינרב, וכן רס-זבחי, וכל כל

מושפטי הטעמים

נאום-ה' במקף. אך אמנם לפעמים ינטל המקף אם נמלת ביד בכף כשיפול בהם טעם מהמלכים צדין שכוונת הטעמים אע"פ שהם סמוכות נענין כמו בְּיָד יַעֲקֹב בְּנֵה, בְּיָד רַעְהוּ העדלמי, וכן כשהתיבה השניה תאר להם כמו בְּיָד רַמָּה, בְּיָד חֹזְקָה כי אז אינם סמוכות כי מלות רמה וחזקה הם תארים לנד ולכן נשתנה הפתח לקמץ, וכן נָקִי (דברי' י"ט' וכו"ז כ"ה) הד"ל נשניהם קמץ נכ"י ונעדות המכלול נשקל פל כי נקי תאר להם לכן נקמץ, וכל ספרינו השתמשו בהם. ועוד ינטל המקף כשכנר קדם להם מלה זעירה המוקפת כגון על-יד, את-יד, את-דבר, על-דבר פֵּעוֹר, כי אז אין מלת יד מלה זעירה כי שתי הנלות לתיבה אחת נחשבו, אכן אם המלה המטוגנת גם היא זעירה שטעמה נראשה אז שלשם מקוברי' נסקף כמו על-דבר-קרה, ודומיהם. הדרך השלישי, כל השמות הדרויים שנשתנו לסגול נעבור הסמיכות כולם מוקפים כגון אֶת-הָעִיר, בֶּן-אַבְרָהָם, בְּלֵב-יָם, וְכָל הַיָּם כָּל, הַיָּאֵל, הַיָּהּ אֱלֹהִים, הַיָּהּ אֱנִי, בֶּן-הַיּוֹאֵל, שֵׁן-סֹלַע, וְשֵׁן-בְהֵמוֹת, שָׁם-בְּנוֹ, שֵׁן-הַנָּה שְׁנֵי ה', וכל דומיהם כשהם סגולים הם מוקפים זולת אותן המכווי' במסרה כגון בָּנוּ' נעעם וכל הלבן מבן ומבן דכוותהוין. וכל הדרויין לא חוקפנה כ"א בתנאי שהזכרנו להם נמה שקדום,

שער ד' פרק ג' סו

ובמסרה בֵּין ד' לרויִים ומוקפִים, וארבעתם בלמי סמוכות באמת לכן
הם לרויִי, ומוקפִי' נעבור דוחק הגנינות ופוד במסרה אֶת ג' כגולי'
ובלמי מוקפִים וחד אֶת- לר' יומקף, ונמנו גם במגלול שער דקדוק
המלי'. תכולס ינטל המקף וישוֹב הלר' לאיתנו בחסרון השכני' הראויִי'.
ועוד דע והבִּין כי בכל מקום שנפלו שלש מיבות תחת ממזלת המלך
אס השנית סמוכה לשלישי' הראשוכ' במזרת והשנית במקף לשתי סבות,
האחת כי השנית היא הסמוכה באמת, והאחרת כי היא היותר קרובה
אל המלך כמו רועי מקנה-אברם, אברם ישב
בארץ-כנען, והנה כסף-איש, יקרִיב זבֹח-
שלמים, ודבִיר בתוך-הבית, שם אשת-
אברם, וכל שכן בהיות השנית מלרע וטעם השלישית בראשה כמו
ובין רועי מקנה-לוט, ולכן במקלת המדוייקי' בין אהל-
מועד (שמות ל' י"ט) המהפך במלת בין וכ"ה במקלת ס"ס בעדות
יהב"י, וכן כשאין השנית סמוכה לשלישית אבל השלישית תאר לשנית
גס שם חוקף השנית כמו זקני העיר-ההיא, אה הן
העם-הזה, דברי השירה הזאת, ואפילו אס אין
השלישית תאר לשנית אבל שניהן ממין אחד גס שם חוקפנה כמו
משפט גר-יתום, שנות דור-ודור, כי המינה
הראשונה נאמכת על שתייהן; אבל אס הראשונה סמוכה לשנית

משפטי הטעמים

והשלישית חסר לראשונה או חוקף לראשונה כמו כל שעיר-
עזים אחד, וכן אפילו כשאין הראשונה סמוכה אבל היא מלה
קטנה והיא ממין השנית גם אם חוקף הראשונה כמו גרותושב
אנכי, ומכא"כ כשהמלה הקטנה הראשונה היא המוכה באמת אל
התיבה השנית שהיא גדולה כמו ושם הנהר השני, וכן כל
שם המקום ההוא המוטעם בפחא, אכן אם אין השנית
סמוכה לשלישית באמת והטעם ההוא ראוי לשני משרטים או יבטל
המקף והמלה הראשונה מתנגן במשרת הראשון לטעם ההוא אם מונח
או קדמא כמשפטס המפורש בהם כמו שם המקום ההוא
(יבואע ה' ע' ח' כ"ו) ושם אשתו מהיטנאל (בראש' ל"ו ל"ח)
ושם אלהים אחרים (שמו' כניג) ושעיר עזים אחד
דראש קדש, ושם האשה המוכה (במדכ' כה) לכן נוכיח
במישור שהגירסא הנכונה ושם הנהר השלישי (בראש' ג)
בקדמא ואלא כדין הגיה בעל א"ת מקף. וכבר קדמו הטכס הנקדן יב"י
והעיד שנכלס"ם הזקנים ושם הנהר השלישי בקדמא וכן עיקר.

תמו דרכי ההקפה, ובהם נשלמו משפטי ההעמדה והמרובה
במנטא לשון עברי, ומשפטי הטעמים לא"ך הפרי קדש.

ברוך השם דסייען עד בען.